

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
Україна в контексті російсько-
української війни: політичні,
дипломатичні та правові виклики та
перспективи

У МЕЖАХ
СТУДЕНТСЬКИХ ДНІВ НАУКИ

22-24 КВІТНЯ 2026 РОКУ

www.luguniv.edu.ua

ЛУБНИ, Україна

*Затверджено Вченою радою ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 11 від 29
травня 2026 року)*

Україна в контексті російсько-української війни: політичні, дипломатичні та правові виклики та перспективи: збірник тез доповідей круглого столу (м. Полтава, 22-24 квітня 2026 року). / Упоряд. Новосколькова Л. О. – Лубни: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2026. 158 с.

До збірника увійшли матеріали круглих столів «Політичні трансформації в умовах російсько-української війни: виклики та перспективи» (22 квітня 2026 р.), «Українська дипломатія в умовах російсько-української війни» (23 квітня 2026 р.), «Правова система України під впливом російсько-української війни: виклики та стратегії реформ» (24 квітня 2026 р.), що відбулись у рамках Днів науки – 2026 на кафедрі політології та міжнародних відносин Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів, за виклад, зміст і достовірність яких відповідальні автори. Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» заборонено.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Андрушко Микола ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	9
Андрушко Юрій ЗРОСТАННЯ РОЛІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	12
Аурі Арсеній РЕІНТЕГРАЦІЯ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ: ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР.....	15
Баришполь Олександр ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	18
Бараняк Андрій РОЛЬ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ.....	21
Василенко Андрій ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ.....	25
Грекова Марія ПОЛІТИЧНА МОБІЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА: ВІД АПАТІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ.....	27
Демідов Денис ІНФОРМАЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ.....	32
Демідов Максим РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ У КООРДИНАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗУСИЛЬ.....	35
Донець Тарас ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ІМПУЛЬСИ ТА БАР'ЄРИ.....	39
Журба Ігор ПРАВОВІ ТА ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ СЕПАРАТИЗМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	42
Іванов Віталій САНКЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ: МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ НА РОСІЮ.....	47
Касіч Володимир ПОЛІТИЧНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ УКРАЇНИ НА ДЕРЖАВИ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ.....	50
Калінін Владислав ГНУЧКІСТЬ І ШВИДКІСТЬ ДИПЛОМАТИЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	58

Котков Дмитро «М'ЯКА СИЛА» УКРАЇНИ: ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	61
Кладько Артем ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ ЗУСИЛЛЯ В ЄС.....	64
Лях Дмитро ГІБРИДНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОСТІ: ДОСВІД ІРАНУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРОКСІ-АКТОРІВ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	66
Ласюченко Владислав ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ VS ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	71
Лисоконь Сергій ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АКТОР.....	77
Макаренко Вікторія ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	80
Масюткін Максим РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ УКРАЇНИ (ООН, НАТО, ЄС).....	83
Меженська Олена СУБНАЦІОНАЛЬНІ АКТОРИ ТА ПАРАДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ КРИЗИ: ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНУ СТРАТЕГІЮ УКРАЇНИ.....	86
Матвійчук Владислав РОЛЬ НАТО У ЗМІЦНЕННІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	90
Міщенко Марк ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТІЙКОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ «ДІЯ»)	92
Михайлюк Сергій ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	95
Новоскольцева Людмила УКРАЇНА ЯК НОВИЙ СУБ'ЄКТ ГЛОБАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ДИПЛОМАТИЧНИЙ ВИМІР.....	99
Оганесян Алексан РЕФОРМИ В УМОВАХ ВІДБУДОВИ: ПРІОРИТЕТИ ТА РИЗИКИ.....	102
Павлик Олег ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ТА РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	106

Пиж Александр АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ.....	110
Пальчиковська Тетяна ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКИ В ЄВРОПІ ПІСЛЯ ВІЙНИ.....	113
Пілевін-Савенко РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ПРИСКОРЕННІ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	117
Потапенко Дарія ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ В УКРАЇНІ.....	121
Саранді Павло МАЙБУТНЄ БЕЗПЕКОВИХ ГАРАНТІЙ ДЛЯ УКРАЇНИ: ДИПЛОМАТИЧНИЙ ВИМІР.....	127
Сухаревська Тетяна ПРАВОВА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ВЕРХОВЕНСТВУ ПРАВА.....	130
Тимченко Андрій АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ.....	134
Ходько Федір ІМІДЖ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	138
Черняк Александр НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ.....	141
Шевчик Анастасія УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	145
Шаповалов Александр ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ДІАСПОРИ У ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ.....	147
Шмачков Костянтин ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	152
Штокало Максим КРИЗОВА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ.....	155

ПЕРЕДМОВА

Повномасштабна російська агресія проти України стала однією з найважливіших і найтрагічніших подій сучасної міжнародної політики, яка суттєво змінила архітектуру європейської та глобальної безпеки. Війна, розв'язана Російською Федерацією, вийшла далеко за межі двостороннього конфлікту, перетворившись на глобальний виклик міжнародному праву, демократичним цінностям, принципам державного суверенітету та непорушності кордонів. У цих умовах особливого значення набувають наукові дослідження, спрямовані на комплексне осмислення політичних, дипломатичних і правових аспектів російсько-української війни, а також визначення перспектив подальшого розвитку України в умовах сучасних геополітичних трансформацій. Збірник наукових праць «Україна в контексті російсько-української війни: політичні, дипломатичні та правові виклики та перспективи» об'єднує результати досліджень науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів освіти та експертів, які аналізують широкий спектр проблем, пов'язаних із сучасними міжнародними процесами та місцем України у новій системі міжнародних відносин. Представлені у збірнику матеріали охоплюють актуальні питання трансформації міжнародної безпеки, розвитку дипломатичних механізмів підтримки України, функціонування міжнародних організацій у кризових умовах, правових наслідків війни, механізмів притягнення до відповідальності за воєнні злочини, а також проблем захисту прав людини та відновлення держави у післявоєнний період.

Особливу увагу автори приділяють дослідженню сучасних тенденцій розвитку міжнародної політики в умовах війни, посиленню ролі публічної дипломатії, стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Російсько-українська війна засвідчила, що сучасні конфлікти мають багатовимірний характер і поєднують військові, інформаційні, економічні, енергетичні та кібернетичні складові. Саме тому важливим завданням сучасної політичної науки є формування нових підходів до аналізу гібридних загроз, міжнародної взаємодії та механізмів колективної безпеки.

Водночас війна стала каталізатором активізації міжнародної підтримки України, зміцнення її міжнародної суб'єктності та поглиблення співпраці з європейськими й євроатлантичними структурами. Українська дипломатія продемонструвала здатність ефективно реагувати на безпрецедентні виклики, консолідувати міжнародну спільноту навколо підтримки України та формувати нові формати міжнародного партнерства. У цьому контексті важливими є дослідження ролі міжнародних організацій, санкційної політики, безпекових альянсів і механізмів міжнародної солідарності у протидії агресії та забезпеченні миру.

Не менш актуальним напрямом наукових досліджень є правовий вимір війни. Російська агресія актуалізувала питання ефективності міжнародного гуманітарного права, функціонування міжнародних судових інституцій та вдосконалення механізмів міжнародної відповідальності. Значного наукового осмислення потребують проблеми документування воєнних злочинів, відшкодування збитків, забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, захисту цивільного населення та відновлення правопорядку на деокупованих територіях. У центрі уваги дослідників перебувають також питання повоєнного відновлення України, зміцнення демократичних інституцій та забезпечення сталого розвитку держави в умовах тривалих безпекових загроз.

Матеріали збірника засвідчують високий рівень зацікавленості наукової спільноти проблематикою російсько-української війни та її наслідків для міжнародної системи. Представлені дослідження сприяють поглибленню міждисциплінарного наукового діалогу, формуванню нових концептуальних підходів до аналізу сучасних конфліктів та виробленню практичних рекомендацій для державної політики, дипломатичної діяльності й правового регулювання.

Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам, аспірантам, фахівцям у галузі політології, міжнародних відносин, права, публічного управління, а також усім, хто цікавиться сучасними міжнародними процесами,

проблемами безпеки та перспективами розвитку України в умовах глобальних трансформацій.

Сподіваємося, що збірник стане вагомим внеском у розвиток сучасної політичної та правової науки, сприятиме подальшим науковим дискусіям, поглибленню міжнародного академічного співробітництва та формуванню нових підходів до розуміння сучасних викликів і перспектив України в умовах російсько-української війни.

Андрушко Микола

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, спричинила глибоку трансформацію не лише безпекового середовища Європи, але й характеру зовнішньополітичної діяльності України. У цих умовах сформувався новий формат зовнішньої політики — воєнна дипломатія, яка стала ключовим інструментом забезпечення національної безпеки та міжнародної підтримки держави.

Воєнна дипломатія України являє собою комплекс дій, спрямованих на мобілізацію військової, фінансової, гуманітарної та політичної допомоги від міжнародних партнерів у контексті збройного конфлікту. На відміну від класичної дипломатії мирного часу, вона характеризується високою інтенсивністю комунікацій, оперативністю прийняття рішень та орієнтацією на досягнення конкретних практичних результатів у короткостроковій перспективі. Однією з ключових ознак воєнної дипломатії є її персоніфікація та публічність. Значну роль у цьому процесі відіграє Президент України Володимир Зеленський, який здійснив безпрецедентну кількість міжнародних звернень до парламентів, урядів та міжнародних організацій. Використання цифрових платформ та медіа дозволило значно розширити аудиторію дипломатичних меседжів та забезпечити формування стійкої міжнародної коаліції підтримки України.

Іншою важливою складовою воєнної дипломатії є інституційна активність Міністерство закордонних справ України, яке адаптувало свою діяльність до умов війни. Українські дипломати зосередилися на таких пріоритетах, як отримання військово-технічної допомоги, посилення санкційного тиску на державу-агресора, забезпечення макрофінансової підтримки та просування інтеграційних процесів із західними структурами.

Особливого значення у межах воєнної дипломатії набув формат багатосторонньої взаємодії. Україна активно використовує міжнародні платформи, зокрема НАТО, Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй, для консолідації підтримки та легітимації своїх дій на міжнародній арені. Водночас важливу роль відіграють нові коаліційні формати, зокрема контактна група з питань оборони України («Рамштайн»), що забезпечує координацію військової допомоги.

Суттєвим елементом воєнної дипломатії стала санкційна політика, яка реалізується у тісній співпраці з міжнародними партнерами. Україна виступає ініціатором нових пакетів санкцій, спрямованих на обмеження економічного, технологічного та енергетичного потенціалу Російської Федерації. У цьому контексті дипломатія виконує функцію не лише комунікації, а й економічного тиску.

Варто також відзначити розвиток гуманітарного виміру воєнної дипломатії. Україна активно залучає міжнародну допомогу для підтримки цивільного населення, відновлення критичної інфраструктури та вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб. Це сприяє формуванню позитивного іміджу держави як відповідального члена міжнародного співтовариства.

Крім того, важливим напрямом сучасної воєнної дипломатії України стало активне просування стратегічних міжнародних ініціатив, покликаних не лише консолідувати підтримку союзників, але й формувати довгострокову архітектуру безпеки в регіоні. Передусім йдеться про діяльність Кримська платформа — багаторівневого дипломатичного формату, який забезпечує системну координацію зусиль держав і міжнародних організацій у питанні деокупації Криму. Важливою особливістю цієї ініціативи є її інституційна сталість: регулярні саміти, парламентський та експертний виміри дозволяють утримувати кримське питання у фокусі глобального порядку денного, попри інші кризові виклики.

Не менш значущою є українська «формула миру», ініційована Президентом України Володимир Зеленський, яка виступає концептуальною

рамкою для завершення війни на засадах міжнародного права та відновлення територіальної цілісності держави. Вона охоплює комплекс взаємопов'язаних елементів, серед яких: забезпечення ядерної та енергетичної безпеки, гарантування продовольчої стабільності, звільнення всіх полонених і депортованих осіб, відновлення контролю над державним кордоном, а також створення механізмів притягнення до відповідальності за воєнні злочини. Таким чином, «формула миру» виконує не лише політичну, а й нормативно-правову функцію, пропонуючи міжнародній спільноті чіткий алгоритм дій.

Суттєвим аспектом цих ініціатив є їхня проактивна спрямованість. Україна переходить від позиції держави, яка реагує на зовнішні виклики, до ролі суб'єкта, що самостійно формує порядок денний міжнародних відносин. Це проявляється у здатності ініціювати глобальні дискусії, залучати широку коаліцію партнерів та пропонувати системні рішення для врегулювання конфлікту.

Крім того, просування таких ініціатив сприяє зміцненню міжнародної легітимності України, оскільки вони ґрунтуються на принципах Статуту Організації Об'єднаних Націй та нормах міжнародного права. Вони також створюють передумови для формування нової моделі безпеки, у якій Україна виступає не лише об'єктом підтримки, але й активним учасником вироблення глобальних безпекових рішень.

Отже, розвиток стратегічних ініціатив, таких як «Кримська платформа» та «формула миру», засвідчує якісну еволюцію української дипломатії — від ситуативного реагування до системного стратегічного планування та лідерства у міжнародному політичному процесі.

Воєнна дипломатія стала визначальним чинником зовнішньої політики України в умовах війни. Вона поєднує елементи класичної дипломатії, публічної дипломатії, стратегічних комунікацій та безпекової політики, формуючи нову модель міжнародної взаємодії. Її ефективність проявляється у безпрецедентному рівні міжнародної підтримки України, що має вирішальне значення для протистояння агресії та забезпечення майбутнього відновлення держави.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. Воєнна дипломатія України: нові виклики та інструменти // *Український історичний журнал*. – 2023. – № 4.
2. Європейський Союз. EU support to Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
3. Копійка В., Шинкаренко Т. Зовнішня політика України в умовах війни // *Міжнародні відносини*. – 2022.
4. Міністерство закордонних справ України. Діяльність МЗС України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Україна у системі міжнародної безпеки в умовах війни : аналіт. доп. – Київ, 2023.
6. НАТО. Relations with Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nato.int>
7. Офіс Президента України. Промови та звернення Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua>
8. Перепелиця Г. Воєнно-політична стратегія України після 2022 року. – Київ, 2023.
9. Резніков О. Міжнародна військова допомога Україні: політичні та дипломатичні аспекти // *Стратегічна панорама*. – 2023.

Андрушко Юрій

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ЗРОСТАННЯ РОЛІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Сучасні умови повномасштабної війни в Україні спричинили суттєві трансформації суспільно-політичних процесів, серед яких особливої ваги набуває розвиток громадянського суспільства. Воєнний період виступає каталізатором активізації громадянської участі, формування нових форм самоорганізації та зміцнення горизонтальних зв'язків у суспільстві. У цих

умовах громадянське суспільство постає не лише як елемент демократичної системи, а як ключовий фактор національної стійкості, безпеки та відновлення держави.

Громадянське суспільство традиційно розглядається як сукупність незалежних від держави інститутів, організацій і ініціатив, що виражають інтереси громадян і забезпечують їхню участь у суспільному житті. Проте в умовах війни його функції суттєво розширюються. Воно трансформується у важливого суб'єкта політики, здатного впливати на процеси прийняття рішень, здійснювати громадський контроль та мобілізувати ресурси для протидії зовнішній агресії.

З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році громадянське суспільство України продемонструвало надзвичайно високий рівень мобілізації. У перші дні війни відбулося стрімке розгортання волонтерського руху, який забезпечив Збройні Сили України необхідним спорядженням, технікою та гуманітарною допомогою. Самоорганізація громадян стала одним із вирішальних чинників стабілізації ситуації в державі.

Однією з ключових характеристик сучасного громадянського суспільства є його адаптивність. Організації громадянського суспільства (ОГС) швидко переорієнтували свою діяльність відповідно до нових викликів: від реалізації освітніх чи культурних проєктів до надання гуманітарної допомоги, підтримки внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та постраждалого населення. Дослідження свідчать, що громадянське суспільство змогло не лише адаптуватися до умов війни, але й зберегти свою функціональність та ефективність.

Важливим напрямом діяльності громадянського суспільства у воєнний період є участь у формуванні політики національної безпеки. Громадські організації, експертні центри та волонтерські ініціативи активно долучаються до стратегічного планування, розроблення аналітичних матеріалів та моніторингу діяльності державних органів. Це сприяє підвищенню прозорості влади та зміцненню демократичних інститутів. Окрему роль відіграє міжнародна

діяльність громадянського суспільства. Українські громадські активісти та організації активно працюють на міжнародній арені, здійснюючи адвокаційні кампанії, спрямовані на залучення політичної, військової та гуманітарної підтримки для України. Така діяльність значно посилює позиції держави у глобальному просторі та сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу.

Суттєвим чинником розвитку громадянського суспільства є цифровізація. Соціальні мережі та онлайн-платформи стали ефективними інструментами комунікації, мобілізації та координації дій громадян. В умовах війни вони використовуються для збору коштів, поширення інформації, організації волонтерської допомоги та протидії дезінформації. Таким чином, цифрові технології значно розширюють можливості громадянської активності.

Водночас громадянське суспільство стикається з низкою викликів. Серед них — обмеженість фінансових ресурсів, зростання навантаження на волонтерів, безпекові ризики, а також необхідність адаптації до довготривалого воєнного стану. Попри це, воно залишається однією з найбільш стійких інституцій, здатною забезпечувати підтримку населення та захист прав громадян навіть у складних умовах.

Зростання ролі громадянського суспільства також сприяє формуванню нової моделі взаємодії між державою та громадянами. В умовах війни відбувається зміцнення партнерства, заснованого на довірі, взаємній відповідальності та спільній меті — збереженні державності та перемозі. Це створює передумови для подальшого розвитку демократичних процесів у післявоєнний період.

Таким чином, громадянське суспільство в Україні у воєнний період трансформується у потужний ресурс національної стійкості. Воно виконує широкий спектр функцій: від гуманітарної допомоги до участі у формуванні державної політики та міжнародної адвокації. Подальший розвиток громадянського суспільства потребує підтримки з боку держави, міжнародних партнерів та самих громадян, що є важливою умовою успішного відновлення країни та зміцнення демократичних інститутів.

Список використаних джерел:

1. Громадянське суспільство України в умовах війни 2022–2025 рр. Аналітичний звіт. URL: <https://home.ednannia.ua>
2. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Громадянське суспільство як суб'єкт політики. Київ, 2022.
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні. Київ, 2024.
4. Таран Є. Роль громадянського суспільства в умовах трансформацій державної політики національної безпеки // Політичні дослідження. 2025.
5. Цуприк А. Вплив соціальних мереж на формування громадянського суспільства в Україні в умовах війни. Київ, 2025.
6. ZMINA. Громадянське суспільство на четвертий рік війни: результати дослідження. 2025.
7. ICAP Єднання. Дослідження розвитку громадянського суспільства в умовах війни. 2025.
8. Halushka O. International advocacy of Ukrainian civil society during the war. 2023.

Аурі Арсеній

здобувач першого (бакалавр) рівня вищої освіти
спеціальність «Політологія»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

РЕІНТЕГРАЦІЯ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ: ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР

Російсько-українська війна поставила перед Україною складне і багатовимірне завдання — відновлення територіальної цілісності та забезпечення ефективної реінтеграції тимчасово окупованих територій. Цей процес має не лише безпековий чи економічний, але й глибокий політичний вимір, оскільки пов'язаний із відновленням державного суверенітету, легітимності влади та суспільної єдності. Реінтеграція виступає комплексним процесом, що потребує системних політичних рішень і стратегічного бачення.

Під реінтеграцією тимчасово окупованих територій слід розуміти процес відновлення повноцінного функціонування державних інститутів, правового поля та соціально-економічних зв'язків на звільнених територіях, а також включення їх населення до загальнонаціонального політичного та суспільного життя. У політичному вимірі цей процес охоплює питання відновлення довіри до держави, забезпечення політичної участі громадян, формування ефективної системи управління та гарантування прав і свобод людини.

Одним із ключових аспектів політичної реінтеграції є відновлення легітимності державної влади. Тривале перебування територій під окупацією супроводжується впливом альтернативних політичних наративів, інформаційною пропагандою та трансформацією ідентичності частини населення. У цих умовах держава має забезпечити ефективну комунікацію, спрямовану на формування довіри та відновлення зв'язку між громадянами і державними інституціями. Важливу роль у цьому відіграє інформаційна політика, орієнтована на подолання наслідків дезінформації та інтеграцію населення у спільний інформаційний простір.

Політична реінтеграція також передбачає відновлення інституційної присутності держави. Це включає створення або відновлення органів місцевого самоврядування, судової системи, правоохоронних органів та інших інституцій. Особливого значення набуває питання кадрового забезпечення, оскільки необхідно сформувати професійний і добросовісний корпус державних службовців, здатних ефективно працювати в умовах постконфліктного середовища.

Одним із найбільш дискусійних питань є участь населення деокупованих територій у політичному житті держави, зокрема у виборах. З одного боку, забезпечення виборчих прав є важливим елементом демократичного розвитку, з іншого — існують ризики впливу пропаганди та зовнішніх факторів на політичні уподобання громадян. У цьому контексті важливим є поетапний підхід до відновлення виборчих процесів із урахуванням безпекових та інформаційних умов.

Суттєвим елементом політичної реінтеграції є питання відповідальності за співпрацю з окупаційною владою. Вирішення цієї проблеми потребує балансу між принципами справедливості та необхідністю суспільного примирення. Застосування механізмів перехідного правосуддя, зокрема амністії для осіб, які не вчиняли тяжких злочинів, може сприяти зниженню соціальної напруги та інтеграції населення.

Не менш важливим є питання децентралізації. Реформа місцевого самоврядування, яка триває в Україні, має бути адаптована до умов реінтеграції. Надання громадам достатніх повноважень і ресурсів сприятиме ефективному управлінню та врахуванню місцевих особливостей. Водночас держава має забезпечити контроль за дотриманням законності та національних інтересів.

Політичний вимір реінтеграції також включає формування спільної національної ідентичності. В умовах війни це питання набуває особливого значення, оскільки ідентичність виступає фактором суспільної консолідації. Держава має сприяти розвитку інклюзивної ідентичності, яка враховує регіональні особливості, але водночас об'єднує громадян на основі спільних цінностей.

Важливу роль у процесі реінтеграції відіграє громадянське суспільство. Громадські організації, волонтери та медіа можуть сприяти налагодженню діалогу, підтримці населення та реалізації інтеграційних програм. Їх участь забезпечує більш гнучкий і ефективний підхід до вирішення складних соціально-політичних питань.

Міжнародний досвід свідчить, що реінтеграція постконфліктних територій є тривалим і складним процесом, який потребує комплексного підходу. Важливими є координація між різними рівнями влади, залучення міжнародних партнерів та забезпечення достатнього фінансування. Для України цей досвід може бути корисним з урахуванням національних особливостей.

Водночас процес реінтеграції супроводжується значними ризиками. Серед них — політична поляризація, недовіра до держави, вплив зовнішніх акторів,

соціально-економічні труднощі та безпекові загрози. Неврахування цих факторів може призвести до дестабілізації ситуації та ускладнення процесу інтеграції.

Таким чином, реінтеграція тимчасово окупованих територій є складним політичним процесом, що охоплює широкий спектр питань — від відновлення державного управління до формування суспільної єдності. Її успіх залежить від здатності держави забезпечити ефективну політику, спрямовану на відновлення довіри, захист прав громадян та зміцнення демократичних інститутів. Комплексний підхід, що поєднує політичні, правові та соціальні заходи, є ключовою умовою успішної реінтеграції та сталого розвитку України.

Список використаних джерел

1. Благодарний А. М. Державна політика деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України // Юридичний вісник. 2025.
2. Ємець Д. О. Державна політика щодо реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Київ: КНЕУ, 2023.
3. Мінакова Є. В. Політика реінтеграції тимчасово окупованих територій України та її правові основи // Вісник кримінологічної асоціації України. 2024.
4. Радовецька Л. Принципи втілення політики реінтеграції у сфері культури: контекст цифровізації права // Юридичний науковий вісник. 2025.
5. Українська Гельсінська спілка з прав людини. Аналітичний огляд соціологічних досліджень щодо реінтеграції. Київ, 2024.

Баришполь Олександр

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності Політологія

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ПІД ЧАС

ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Функціонування демократичних інститутів у період війни є одним із ключових індикаторів стійкості держави та її здатності зберігати принципи

верховенства права навіть в умовах екзистенційної загрози. Повномасштабна агресія проти України поставила перед державою складне завдання – забезпечити ефективне управління в умовах воєнного стану, одночасно зберігаючи базові демократичні механізми.

Війна традиційно супроводжується обмеженням демократичних процедур, оскільки пріоритет надається безпеці та мобілізації ресурсів. Водночас український досвід демонструє можливість поєднання безпекових заходів із збереженням інституційної демократичної основи держави, що потребує ґрунтовного наукового осмислення.

Демократичні інститути включають органи державної влади, систему місцевого самоврядування, судову владу, виборчі механізми, громадянське суспільство та засоби масової інформації. У мирний час їх функціонування ґрунтується на принципах відкритості, підзвітності та участі громадян. Однак у період війни ці принципи трансформуються під впливом об'єктивних обмежень. В Україні після 2022 року спостерігається адаптація демократичних інститутів до умов воєнного стану. Зокрема, було запроваджено обмеження окремих політичних прав і свобод, зумовлені необхідністю забезпечення національної безпеки. Водночас ключові державні інститути продовжують функціонувати, забезпечуючи легітимність влади та безперервність управління.

Важливим аспектом є збереження інституційної спроможності держави. Навіть в умовах війни органи державної влади та місцевого самоврядування виконують свої функції, що сприяє підтриманню стабільності політичної системи та довіри громадян. Це свідчить про високий рівень адаптивності української моделі публічного управління. Однією з ключових особливостей українського досвіду є активна роль громадянського суспільства. Волонтерські організації, громадські ініціативи та незалежні медіа не лише доповнюють діяльність державних інституцій, але й виконують функції громадського контролю, що є важливим елементом демократичної системи. Умови війни сприяли консолідації суспільства та підвищенню рівня громадянської активності.

Водночас війна об'єктивно призводить до трансформації демократичних процедур. Зокрема, проведення виборів у період воєнного стану є обмеженим, що впливає на реалізацію принципу народовладдя. Крім того, з міркувань безпеки обмежується доступ до окремої інформації, що може знижувати рівень прозорості діяльності влади. Окрему увагу слід приділити питанню балансу між безпекою та демократією. У сучасних умовах політична стабільність визначається не лише дотриманням демократичних процедур, але й здатністю держави забезпечувати безпеку громадян, мобілізувати ресурси та ефективно реагувати на виклики війни. Український досвід демонструє, що цей баланс є динамічним і потребує постійного коригування.

Крім того, важливим чинником є міжнародний вимір функціонування демократичних інститутів. Україна, перебуваючи в процесі європейської інтеграції, зобов'язана дотримуватися демократичних стандартів навіть у воєнний період. Це стимулює державу до збереження антикорупційних механізмів, незалежності судової влади та свободи слова.

Дослідження показують, що діяльність демократичних інститутів в Україні під час війни сприяє збереженню політичної стабільності, легітимності влади та адаптації правових механізмів до нових умов. Водночас війна виступає серйозним викликом для демократичних систем загалом, оскільки потребує переосмислення традиційних підходів до організації влади.

Функціонування демократичних інститутів під час війни в Україні характеризується поєднанням обмежень і адаптаційних процесів, що дозволяють зберігати основи демократичного ладу. Український досвід демонструє, що навіть у надзвичайно складних умовах можливе забезпечення безперервності діяльності державних інституцій, підтримання громадянської активності та збереження базових демократичних принципів. Водночас війна створює низку викликів, зокрема обмеження політичних прав, зниження рівня прозорості та ризик централізації влади. Це потребує постійного контролю з боку суспільства та міжнародних партнерів.

Перспективним напрямом є розвиток механізмів демократичного врядування в умовах криз, зокрема впровадження цифрових інструментів участі громадян, посилення ролі громадянського суспільства та вдосконалення правових механізмів забезпечення балансу між безпекою і свободою. Український досвід може стати важливим прикладом для інших держав щодо збереження демократичних інститутів у період війни та підвищення стійкості політичних систем.

Список використаних джерел

1. Буканов Г. Трансформація концепту політичної стабільності в умовах воєнного стану. 2025.
2. Заглада В.М. Демократичні інститути України в умовах війни: проблеми функціонування. 2026.
3. Інституційна спроможність держави в Україні: монографія. Київ, 2025.
4. Огляд демократичних інститутів України під час війни. Київ, 2025.
5. Реанімаційний Пакет Реформ. Демократичні інститути України під час війни: аналітичний звіт. 2025.
6. Український інститут соціології. Війна та трансформація демократичних процесів. 2025.

Бараняк Андрій

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

РОЛЬ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

В умовах збройної агресії проти України особливого значення набуває ефективне функціонування системи публічного управління, здатної забезпечити безперервність державної влади, стабільність суспільства та захист прав громадян. Одним із ключових інституційних механізмів реагування на кризові

виклики стали військово-цивільні адміністрації (ВЦА), які поєднують елементи військового та цивільного управління.

Запровадження ВЦА було зумовлене необхідністю відновлення керованості на територіях, де органи місцевого самоврядування не могли виконувати свої функції внаслідок бойових дій або окупації. Відповідно до законодавства України, ці адміністрації є тимчасовими державними органами, що виконують повноваження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в особливих умовах.

У сучасних умовах повномасштабної війни їх роль значно трансформувалася, що зумовлює необхідність наукового осмислення їхнього внеску у забезпечення державної стабільності.

Військово-цивільні адміністрації створюються за рішенням Президента України як тимчасові органи публічної влади. Вони функціонують у тих населених пунктах, де органи місцевого самоврядування не здійснюють свої повноваження.

До основних функцій військово-цивільних адміністрацій належить забезпечення реалізації положень Конституції та законів України на відповідних територіях, підтримання громадської безпеки та правопорядку, організація життєзабезпечення населення, включаючи функціонування критичної інфраструктури та надання базових соціальних послуг. Важливим напрямом їх діяльності є координація взаємодії між військовими формуваннями та цивільними органами влади, що сприяє узгодженості управлінських рішень. Крім того, військово-цивільні адміністрації здійснюють ефективне управління матеріальними, фінансовими та людськими ресурсами в умовах кризових ситуацій, забезпечуючи оперативне реагування на виклики воєнного часу. Таким чином, ВЦА виступають як гібридний інститут, що поєднує адміністративні та безпекові функції держави.

У період воєнного стану ВЦА відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності держави, що проявляється у кількох вимірах. ВЦА забезпечують безперервність функціонування державних інституцій у кризових умовах, коли

традиційні органи влади не можуть ефективно діяти. Вони фактично заміщують органи місцевого самоврядування, що дозволяє уникнути управлінського вакууму.

Адміністрації забезпечують координацію між військовими формуваннями та цивільними структурами, сприяючи підтриманню громадського порядку та реалізації заходів оборони і цивільного захисту. ВЦА організують евакуацію населення, забезпечення гуманітарною допомогою, відновлення критичної інфраструктури та надання соціальних послуг. Досвід діяльності ВЦА свідчить про здатність держави швидко адаптуватися до кризових умов і зберігати керованість навіть у зонах активних бойових дій.

Однією з ключових проблем діяльності ВЦА є питання розмежування повноважень із органами місцевого самоврядування. У період воєнного стану частина повноважень місцевих рад може передаватися військовим адміністраціям, що призводить до певної централізації влади.

Серед основних викликів функціонування військово-цивільних адміністрацій слід виокремити правову невизначеність щодо тривалості їх діяльності, що ускладнює стратегічне планування та прогнозування розвитку територій. Водночас існує ризик надмірної централізації управління, який може обмежувати автономію місцевого самоврядування. Важливим викликом є також необхідність постійного балансування між військовими та цивільними інтересами в процесі прийняття управлінських рішень. Крім того, в умовах воєнного стану неминучими є певні обмеження демократичних процедур, що може впливати на рівень прозорості та участі громадськості в управлінні. Водночас такі обмеження є виправданими в умовах війни, оскільки забезпечують оперативність управління та ефективність реагування на загрози. Після 2022 року роль військово-цивільних адміністрацій значно розширилася. Вони стали не лише інструментом локального управління, а й важливим елементом системи національної безпеки.

Сучасні військові адміністрації забезпечують безперервне функціонування держави в умовах воєнного стану, виступаючи ключовим елементом системи

управління в кризових ситуаціях. Вони здійснюють координацію діяльності сил оборони та цивільних служб, що сприяє узгодженості дій у сфері безпеки та життєзабезпечення населення. Водночас їх діяльність спрямована на підтримання життєдіяльності територіальних громад, зокрема через забезпечення роботи критичної інфраструктури та надання необхідних послуг. Окремим важливим напрямом є участь у процесах відновлення територій після деокупації, що включає відбудову інфраструктури та стабілізацію соціально-економічної ситуації. Вони фактично виступають інституційною основою стійкості держави, забезпечуючи її здатність протистояти зовнішнім загрозам.

Військово-цивільні адміністрації є ключовим інструментом державного управління в умовах збройної агресії та воєнного стану. Вони забезпечують безперервність функціонування влади, підтримання громадської безпеки та соціальної стабільності на територіях, де порушена діяльність традиційних органів управління. Діяльність цих адміністрацій сприяє підвищенню адаптивності держави до кризових умов і зміцненню її стійкості. Водночас їх функціонування супроводжується низкою правових і управлінських викликів, зокрема щодо розмежування повноважень із органами місцевого самоврядування. У перспективі важливим завданням є розроблення стратегії трансформації військово-цивільних адміністрацій у післявоєнний період із урахуванням принципів демократичного врядування.

Список використаних джерел:

1. Буга Н.О. Військові адміністрації у 2022–2025 рр.: виклики повномасштабної війни. 2026.
2. Закон України «Про військово-цивільні адміністрації» від 03.02.2015 № 141-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/141-19>
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII.
4. Пилипенко П.В. Проблеми визначеності компетенції військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування. 2025.

5. Особливості діяльності органів публічної влади в умовах воєнного стану. 2026.
6. Доктрина цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України. 2022.
7. Військові адміністрації: повноваження, структура та роль в Україні. 2026.
URL: <https://netfreedom.org.ua>
8. Військово-цивільна адміністрація // Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>

Василенко Андрій

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

**ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО
2022 РОКУ**

Переломним моментом не лише для системи міжнародної безпеки, а й для української дипломатії стало повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року. У нових умовах зовнішньополітична діяльність України зазнала якісної трансформації, що проявилася у зміні інструментів, пріоритетів та стилю дипломатичної взаємодії.

По-перше, відбулася інтенсифікація багатосторонньої дипломатії. Україна значно активізувала свою діяльність у межах міжнародних організацій, зокрема ООН, Ради Європи та інших інституцій, використовуючи їх як платформи для мобілізації політичної та гуманітарної підтримки. Важливим стало системне просування резолюцій, що засуджують агресію та підтримують територіальну цілісність України.

По-друге, ключовою характеристикою нової дипломатії стала її публічність та цифровізація. Українські офіційні особи, зокрема Президент Володимир Зеленський, активно використовують соціальні мережі, онлайн-виступи та звернення до парламентів різних країн як інструмент прямого

впливу на міжнародну аудиторію. Це сприяло формуванню глобальної підтримки та консолідації міжнародної коаліції на користь України.

По-третє, відбулася трансформація змісту дипломатичних пріоритетів. На перший план вийшли питання військово-технічної допомоги, санкційної політики проти Російської Федерації та інтеграції України до європейських і євроатлантичних структур. Особливого значення набуло отримання Україною статусу кандидата на вступ до Європейський Союз у 2022 році, що стало результатом активної дипломатичної роботи.

По-четверте, посилилася роль так званої «дипломатії виживання», орієнтованої на швидке реагування, кризове управління та забезпечення життєво необхідної підтримки держави. Українські дипломати демонструють високий рівень адаптивності, що дозволяє ефективно діяти в умовах постійної невизначеності та загроз.

Окремо слід відзначити формування нових форматів міжнародної взаємодії, зокрема діяльність Кримська платформа як унікального дипломатичного механізму консолідації міжнародних зусиль щодо деокупації Автономної Республіки Крим. Ця ініціатива об'єднала десятки держав і міжнародних організацій, створивши постійно діючий майданчик для координації політичного, санкційного та правового тиску на Російську Федерацію. Важливо, що «Кримська платформа» функціонує не лише як символічний формат, а як інструмент довгострокового утримання кримського питання в центрі глобального порядку денного.

Паралельно Україна ініціювала й інші формати міжнародної взаємодії, серед яких варто виділити участь у контактних групах з питань оборони (так званий формат «Рамштайн»), а також просування української «формули миру», представленої Володимир Зеленський. Ці ініціативи демонструють прагнення України не лише реагувати на виклики, але й формувати стратегічні рамки міжнародної дискусії щодо завершення війни та післявоєнного врегулювання.

Крім того, спостерігається інституціоналізація нових партнерств, зокрема укладення безпекових угод із провідними державами світу, поглиблення

регіональних альянсів та активізація міжпарламентської дипломатії. Значну роль відіграє і гуманітарний вимір - організація міжнародної підтримки у сфері відновлення інфраструктури, енергетичної безпеки та захисту цивільного населення.

Таким чином, нові формати міжнародної взаємодії свідчать про системний перехід української дипломатії від реактивної моделі, орієнтованої переважно на відповідь на зовнішні виклики, до проактивної, що передбачає ініціювання глобальних процесів, формування коаліцій та встановлення порядку денного у міжнародних відносинах. Це підсилює суб'єктність України на міжнародній арені та сприяє її інтеграції до кола держав, що активно впливають на архітектуру сучасної системи безпеки. Таким чином, трансформація української дипломатії після 24 лютого 2022 року характеризується високим рівнем динамізму, інноваційності та ефективності. Вона стала важливим чинником міжнародної підтримки України та зміцнення її позицій на глобальній арені.

Список використаних джерел

1. Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт.
URL: <https://mfa.gov.ua>
2. Організація Об'єднаних Націй. Резолюції щодо України.
URL: <https://www.un.org>
3. Європейський Союз. Ukraine: EU response. URL: <https://europa.eu>
4. НАТО. Relations with Ukraine. URL: <https://www.nato.int>

Грекова Марія

здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 Міжнародні відносини
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ПОЛІТИЧНА МОБІЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА: ВІД АПАТІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ

Повномасштабна війна, розв'язана російською федерацією проти України, стала каталізатором глибинних трансформацій не лише у сфері безпеки, а й у

політичній свідомості громадян. У цьому контексті політична мобілізація суспільства постає як один із ключових чинників стійкості держави. Вона охоплює широкий спектр практик — від участі у військовому захисті країни до волонтерської діяльності, громадянського активізму та інформаційного спротиву. Станом на 2026 рік українське суспільство демонструє складну, багаторівневу модель мобілізації, що поєднує як високий рівень залученості, так і ознаки втоми та переосмислення форм участі.

Важливою характеристикою політичної мобілізації є її багатовимірність. Вона проявляється через громадянську участь у політичних процесах, включаючи виборчу активність і залучення до прийняття рішень, через участь у громадських акціях протестного чи підтримуючого характеру, а також через діяльність у межах політичних партій, громадських організацій і ініціатив. Окреме значення має інформаційний вимір мобілізації, що передбачає активне споживання, інтерпретацію та поширення політичної інформації, особливо в умовах цифрового середовища [3]. Саме поєднання цих елементів формує комплексний характер політичної участі, який у кризових умовах, зокрема під час війни, набуває нових форм і змістів.

Від самого початку повномасштабного вторгнення у 2022 році спостерігалось значне зростання самоорганізації громадян, яке стало одним із ключових проявів політичної мобілізації. Значна частина суспільної активності реалізовувалася через спонтанні ініціативи, що базувалися на неформальних групах і мережах, які громадянами часто сприймалися як більш ефективні та менш корумповані порівняно з традиційними інституційними структурами. Основними напрямками такої активності стали пожертвування коштів на підтримку оборони держави та подолання наслідків війни, волонтерська допомога для Збройних Сил України, внутрішньо переміщених осіб та постраждалих цивільних, а також інформаційна діяльність, зокрема перевірка та поширення достовірних даних про події війни. Окреме значення мали ініціативи щодо створення та координації самоорганізованих груп громадян, участь у мирних зібраннях, подання та підписання електронних петицій, повідомлення

про пошкодження інфраструктури, а також громадський контроль за безпековими процесами. Важливою складовою стала також участь громадян у фіксації воєнних злочинів, екологічної та культурної шкоди, завданої бойовими діями, а також у публічному викритті випадків корупції та колабораціонізму [1, с. 39]. Значна частка цієї активності реалізовувалася через благодійність, яка стала однією з наймасовіших форм громадянської участі у період початкової фази війни. У цей період громадянське суспільство в Україні є важливим учасником політичного процесу, який сприяє формуванню демократичних принципів та забезпеченню прозорості в діяльності державних інституцій [6]. Воно виступило не лише допоміжним механізмом, а й самостійною силою, що впливала на ухвалення рішень та підтримку державної стійкості.

Проте з плином часу, особливо у період 2024–2026 років, характер мобілізації в Україні зазнав суттєвих змін, що свідчить про перехід від стану загальної мобілізаційної включеності до більш диференційованої моделі громадянської участі. Соціологічні узагальнення вказують, що лише близько 16–18% громадян декларують готовність до довготривалої безпосередньої участі у військових діях [5, с. 148], тоді як значна частина населення демонструє зниження готовності до служби в умовах тривалого конфлікту. Водночас зростає частка осіб, які обирають альтернативні форми залучення — фінансову підтримку Збройних Сил України, участь у волонтерських ініціативах та інформаційну діяльність, що загалом відображає раціоналізацію та індивідуалізацію мобілізаційних практик.

Водночас, очільник групи комунікацій Полтавського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки Роман Істомін в інтерв'ю Радіо Свобода (2025 рік) наголошував, що порівняння мобілізаційних процесів 2022 та 2025–2026 років є методологічно некоректним через їх різну природу: у 2022 році вони мали переваж добровільний характер на початковому етапі, тоді як у подальші роки посилювався організований та обов'язковий компонент, а добровільна участь переважно реалізується через рекрутингові

механізми [4]. Це підкреслює трансформацію сучасної моделі мобілізації та її залежність від соціальних, інформаційних і безпекових умов.

Одним із ключових викликів сучасної політичної мобілізації в Україні є питання справедливого розподілу тягаря війни між різними верствами суспільства, яке безпосередньо впливає на рівень довіри до держави та готовність громадян до участі. Як зазначив ветеран, координатор ініціативної групи зі створення Громадсько-військового руху (ГВР) Олексій Івашин, у публічному дискурсі дедалі більше утверджується ідея формування нового суспільного договору, в межах якого участь у захисті держави не обмежується виключно військовою службою, а передбачає різні рівноцінні форми внеску — від служби у Збройних Силах до підтримки фронту через волонтерство, економічну, інформаційну чи професійну діяльність. У цьому контексті принцип «служи або допомагай» трактується не як інструмент тиску, а як моральна та організаційна основа залучення громадян до спільної оборони держави. Акцент на справедливості мобілізаційних процесів пов'язується з необхідністю подолання розриву між фронтом і тилом, оскільки нерівномірність участі посилює відчуття соціальної несправедливості, напруги та зниження довіри до інституцій [2]. Відповідно, ефективність мобілізаційної політики визначається не лише адміністративними механізмами, а й здатністю держави забезпечити баланс між примусовими та стимулюючими елементами участі громадян.

У довготривалій перспективі політична мобілізація в умовах війни породжує низку системних ризиків, пов'язаних із соціальною втомою, нерівномірністю участі та поступовою зміною мотивацій громадян. Перехід від емоційно підсиленої мобілізації 2022 року до більш раціоналізованих форм участі у 2024–2026 роках супроводжується зростанням чутливості суспільства до питань справедливості, прозорості та рівності розподілу обов'язків. У разі збереження дисбалансів між різними соціальними групами та формами участі у захисті держави можливе посилення латентної напруги, що не завжди проявляється у відкритих формах, але впливає на рівень довіри до інституцій та готовність до колективних дій.

Підсумовуючи, слід наголосити, що політична мобілізація українського суспільства у 2022–2026 роках демонструє перехід від стихійної, емоційно зумовленої єдності до більш складної та диференційованої моделі участі, яка поєднує військові, економічні, інформаційні та соціальні виміри. Її ключовою особливістю є формування принципу розподіленої відповідальності, за якого внесок у спільну справу оборони держави може реалізовуватися у різних, але суспільно значущих формах. Водночас ефективність такої моделі прямо залежить від рівня довіри до держави, відчуття справедливості у розподілі навантаження та здатності інституцій забезпечити прозорі правила участі. Отже, політична мобілізація виступає не лише реакцією на воєнні виклики, а й основою нового типу громадянського договору, у межах якого формується стійкість суспільства та його здатність до довготривалого функціонування в умовах невизначеності.

Список використаних джерел

1. Горбатюк М. В. Самоорганізація та громадська активність: сценарії розвитку суспільно-політичної єдності у повоєнній Україні : аналіт. доп. Суспільно-політична солідарність в Україні у повоєнний період: прогностичні оцінки / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2025. С. 39–42.

2. Основою нового суспільного договору має стати принцип "служи або допомагай" – координатор створення Громадсько-військового руху. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/1160114.html> (дата звернення 20.04.2026).

3. Політична мобілізація. URL: <http://www.politolog.net.ua/uk/2023/09/09/politichna-mobilizaciya/> (дата звернення 20.04.2026).

4. «Порівнювати мобілізацію 2022 і 2026 років – дивно»: у ТЦК відповіли на заяву Лубінця про «системну кризу». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-tck-reakcija-na-zajavu-lubincia-pro-systemnu-kryzu/33674543.html> (дата звернення 21.04.2026).

5. Проблеми розвитку соціологічної теорії: Війна, насильство та суспільні порядки : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16–17 груд. 2022 р.) / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т соціології. Наукова столиця, 2023. 205 с.

6. When Business and Politics Mix: Local Networks and Socio-political Transformations in Ukraine / H. Mazepus et al. East European Politics and Societies: and Cultures. 2020. URL: <https://doi.org/10.1177/0888325420907143> (дата звернення 20.04.2026).

Демідов Денис

к.пед.н., доцент

доцент кафедри політології і міжнародних відносин

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ІНФОРМАЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації міжнародних відносин інформаційна дипломатія набуває ключового значення як інструмент формування міжнародного іміджу держави, просування національних інтересів і мобілізації зовнішньої підтримки. Особливої актуальності ця проблема набула для України в умовах повномасштабної війни, коли інформаційний вимір став невід'ємною складовою протидії агресії та забезпечення міжнародної солідарності.

Інформаційна дипломатія України трансформувалася у потужний механізм впливу на глобальну громадську думку, що сприяє формуванню позитивного іміджу держави, консолідації міжнародної спільноти та отриманню політичної, військової й гуманітарної допомоги.

Інформаційна дипломатія є складовою публічної дипломатії та охоплює систему комунікаційних стратегій, спрямованих на донесення позиції держави до міжнародної аудиторії. Вона включає використання традиційних і цифрових

каналів комунікації, соціальних мереж, медіаплатформ та інструментів стратегічних комунікацій.

У сучасних умовах інформаційна дипломатія характеризується такими особливостями: оперативністю та швидкістю поширення інформації; використанням цифрових технологій; орієнтацією на широку міжнародну аудиторію; інтеграцією державних і недержавних акторів у комунікаційний процес.

Для України інформаційна дипломатія стала важливим інструментом протидії дезінформації та формування об'єктивного сприйняття подій війни у світі. Після 2022 року інформаційна дипломатія України зазнала суттєвої трансформації. Вона перейшла від традиційних дипломатичних каналів до активного використання цифрових платформ і соціальних мереж як основних засобів комунікації. Ключову роль у цьому процесі відіграють: державні інституції; дипломатичні представництва; політичне керівництво держави; громадянське суспільство; міжнародні медіа.

Особливістю української інформаційної дипломатії є персоналізація комунікації, зокрема активна участь політичних лідерів у міжнародному інформаційному просторі. Це сприяє підвищенню довіри до держави та посиленню її позицій на міжнародній арені.

Серед основних інструментів інформаційної дипломатії України важливе місце займають стратегічні комунікації, які забезпечують узгодженість державної інформаційної політики та сприяють формуванню цілісної позиції на міжнародній арені. Водночас активно розвивається цифрова дипломатія, що передбачає використання соціальних мереж, онлайн-платформ і сучасних цифрових технологій для ефективної взаємодії з міжнародною аудиторією. Значну роль відіграє медіадипломатія, спрямована на співпрацю з провідними міжнародними засобами масової інформації та формування актуального інформаційного порядку денного. Не менш важливою є культурна дипломатія, яка реалізується через популяризацію української культури, мови та національної ідентичності як складових позитивного іміджу держави у світі.

Окрім цього, особливої актуальності в умовах війни набувають заходи контрпропаганди та протидії дезінформації, що є необхідними для захисту інформаційного простору та забезпечення об'єктивного висвітлення подій на міжнародному рівні.

Інформаційна дипломатія України стала одним із ключових факторів забезпечення міжнародної підтримки. Завдяки ефективній комунікаційній стратегії Україна змогла: мобілізувати політичну підтримку з боку міжнародних партнерів; забезпечити значні обсяги військової допомоги; отримати гуманітарну та фінансову підтримку; сформувати стійку міжнародну коаліцію на підтримку України.

Важливим досягненням є формування позитивного іміджу України як держави, що бореться за демократичні цінності, свободу та міжнародне право. Це сприяє зміцненню довіри та підтримки з боку світової спільноти. Попри значні досягнення, інформаційна дипломатія України стикається з низкою викликів: інтенсивна інформаційна війна та поширення дезінформації; необхідність підтримання постійної уваги міжнародної спільноти; інформаційна втома аудиторії; конкуренція з іншими глобальними подіями; обмеженість ресурсів.

Ці фактори потребують постійного вдосконалення інформаційної стратегії та розвитку нових підходів до комунікації. Таким чином, інформаційна дипломатія України виступає важливим інструментом забезпечення міжнародної підтримки в умовах війни. Вона сприяє формуванню позитивного іміджу держави, мобілізації ресурсів та консолідації міжнародної спільноти.

Подальший розвиток інформаційної дипломатії повинен бути спрямований на підвищення ефективності стратегічних комунікацій, розвиток цифрових інструментів та зміцнення інституційної спроможності держави у сфері інформаційної політики.

Список використаних джерел

1. Vjola C., Holmes M. Digital Diplomacy: Theory and Practice. – London: Routledge, 2022.

2. European External Action Service. Strategic Communication and Disinformation. – Brussels, 2023.
3. Giles K. Russia's War on Everyone. – London: Bloomsbury, 2022.
4. Government of Ukraine. Strategic Communications Policy. – Kyiv, 2023.
5. Melissen J. Public Diplomacy in the Digital Age. – The Hague, 2022.
6. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Public Diplomacy Strategy. – Kyiv, 2022.
7. NATO. Strategic Communications Centre of Excellence Reports. – Riga, 2023.
8. Nye J. Soft Power and Public Diplomacy Revisited. – 2022.
9. Pamment J. Countering Information Influence Activities. – 2023.
10. Ukrainian Institute. Cultural Diplomacy Strategy 2022–2025. – Kyiv, 2022.
11. World Bank. The Role of Communication in Crisis Response. – 2023.
12. Zelenskyy V. Speeches and international communications. – 2022–2025.

Демідов Максим

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
спеціальність «Політологія»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ У КООРДИНАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ЗУСИЛЬ

У сучасних умовах міжнародної нестабільності та повномасштабної війни роль Міністерство закордонних справ України (МЗС) значно зростає, перетворюючись на ключовий інституційний центр координації зовнішньополітичної діяльності держави. Ефективність дипломатичних зусиль України значною мірою залежить від здатності МЗС забезпечувати узгодженість дій різних органів державної влади, дипломатичних представництв, міжнародних партнерів та громадянського суспільства. У цьому контексті МЗС виступає не лише як виконавчий орган, а як стратегічний координатор, що формує цілісну зовнішньополітичну лінію держави.

Традиційно функції МЗС охоплюють реалізацію зовнішньої політики, захист національних інтересів за кордоном, участь у міжнародних переговорах та розвиток двосторонніх і багатосторонніх відносин. Однак у сучасних умовах ці функції значно розширюються. МЗС України забезпечує координацію діяльності інших державних інституцій у сфері міжнародного співробітництва, включаючи органи виконавчої влади, парламент, оборонний сектор, економічні та гуманітарні структури. Така міжвідомча взаємодія є необхідною умовою ефективного реагування на виклики війни та забезпечення національної стійкості.

Одним із ключових напрямів діяльності МЗС є координація міжнародної підтримки України. У період війни дипломатичні зусилля спрямовані на формування та зміцнення міжнародної коаліції підтримки, залучення військової, фінансової та гуманітарної допомоги, а також посилення санкційного тиску на державу-агресора. МЗС виступає центральним органом, який забезпечує комунікацію з міжнародними партнерами, узгодження позицій та координацію спільних дій. Важливу роль у цьому процесі відіграє взаємодія з такими міжнародними структурами, як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз та НАТО.

Особливого значення набуває координація санкційної дипломатії. МЗС України активно працює над формуванням міжнародних санкційних пакетів, спрямованих на обмеження економічного, фінансового та технологічного потенціалу держави-агресора. Це передбачає тісну взаємодію з урядами інших держав, міжнародними організаціями та аналітичними центрами. Координаційна роль МЗС у цьому процесі полягає у забезпеченні узгодженості санкційної політики, обміні інформацією та моніторингу ефективності запроваджених обмежень.

Важливим напрямом діяльності є публічна та цифрова дипломатія. МЗС координує інформаційну політику України на міжнародному рівні, забезпечує поширення достовірної інформації про події в країні та протидіє дезінформації. Через офіційні канали комунікації, соціальні мережі та міжнародні медіа

формуються ключові меседжі, що відображають позицію України. У цьому контексті МЗС виступає як центр стратегічних комунікацій, що забезпечує єдність інформаційного простору та узгодженість публічних заяв.

Координаційна функція МЗС також проявляється у взаємодії з дипломатичними представництвами України за кордоном. Посольства та консульства виконують роль «провідників» зовнішньої політики, реалізуючи її на місцях. МЗС забезпечує їхню діяльність, визначає пріоритети, надає методичні рекомендації та здійснює контроль за виконанням завдань. У період війни ця взаємодія набуває особливої інтенсивності, оскільки дипломатичні представництва активно залучені до процесів мобілізації міжнародної підтримки та інформування іноземної аудиторії.

Окремим аспектом є координація гуманітарної дипломатії. МЗС України забезпечує взаємодію з міжнародними гуманітарними організаціями, координує надання допомоги постраждалому населенню та сприяє вирішенню гуманітарних питань, пов'язаних із війною. Це включає питання евакуації громадян, обміну полоненими, захисту прав людини та забезпечення гуманітарних коридорів. У цьому контексті МЗС виконує роль посередника між національними та міжнародними структурами.

Водночас координація дипломатичних зусиль супроводжується низкою викликів. Серед них — необхідність оперативного реагування на динамічні міжнародні процеси, забезпечення узгодженості позицій різних державних інституцій, протидія інформаційним атакам та обмеженість ресурсів. Крім того, важливим є питання кадрового забезпечення дипломатичної служби, підвищення професійної підготовки дипломатів і впровадження сучасних технологій у дипломатичну діяльність.

Перспективи розвитку координаційної ролі МЗС пов'язані з подальшою цифровізацією дипломатії, впровадженням аналітичних систем для моніторингу міжнародної ситуації та посиленням міжвідомчої взаємодії. Важливим напрямом є також інтеграція України до європейського та євроатлантичного простору, що потребує ефективної координації дипломатичних зусиль на всіх рівнях. Отже,

Міністерство закордонних справ України відіграє ключову роль у координації дипломатичних зусиль держави, забезпечуючи узгодженість зовнішньополітичної діяльності, ефективну взаємодію з міжнародними партнерами та реалізацію стратегічних інтересів України. В умовах війни ця роль набуває особливої значущості, оскільки від ефективності дипломатичної координації залежить рівень міжнародної підтримки, стійкість держави та перспективи її подальшого розвитку на глобальній арені.

Список використаних джерел:

1. Головченко В. І. Дипломатична діяльність України в умовах воєнного стану. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 2. С. 45–52.
2. Дубов Д. В. Інформаційна безпека України в умовах гібридної війни. Київ: НІСД, 2023. 180 с.
3. Іщенко О. М. Координація зовнішньої політики України в умовах війни. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2023. Вип. 158. С. 21–28.
4. Міністерство закордонних справ України. Офіційний вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 19.04.2026).
5. Організація Об'єднаних Націй. Official website. URL: <https://www.un.org> (дата звернення: 19.04.2026).
6. Європейський Союз. Official website. URL: <https://europa.eu> (дата звернення: 19.04.2026).
7. НАТО. Official website. URL: <https://www.nato.int> (дата звернення: 19.04.2026).

Донець Тарас

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальність «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ІМПУЛЬСИ ТА БАР'ЄРИ

Європейська інтеграція України є стратегічним напрямом державної політики, що визначає вектор політичного, економічного та правового розвитку країни. Повномасштабна війна стала не лише серйозним викликом для реалізації євроінтеграційного курсу, але й потужним стимулом для його активізації.

У нових геополітичних умовах інтеграція до Європейського Союзу розглядається як ключовий фактор забезпечення безпеки, відновлення економіки та зміцнення демократичних інститутів. Водночас війна створює низку об'єктивних бар'єрів, що ускладнюють процес адаптації України до європейських стандартів.

Європейська інтеграція України має багатовимірний характер і охоплює політичну, економічну, правову та інституційну сфери. Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС Україна розпочала процес глибоких реформ, спрямованих на гармонізацію законодавства, розвиток ринкової економіки та зміцнення демократичних інститутів.

Початок повномасштабної війни у 2022 році суттєво трансформував динаміку євроінтеграційного процесу. Одним із ключових досягнень стало надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, що засвідчило політичну підтримку з боку європейських партнерів і визнання європейського вибору українського народу. Війна стала каталізатором прискорення реформ. Зокрема, Україна активізувала виконання вимог ЄС у сферах верховенства права, боротьби з корупцією, судової реформи та захисту прав людини. Це зумовлено не лише внутрішніми потребами, але й умовами отримання фінансової та військової допомоги від Європейського Союзу.

Одним із важливих імпульсів є посилення політичної консолідації навколо європейського курсу. В умовах війни значна частина суспільства підтримує інтеграцію до ЄС як гарантію безпеки та стабільності. Це сприяє формуванню єдиного стратегічного бачення розвитку держави.

Крім того, інтеграція до європейського простору відкриває нові можливості для економічного розвитку. Україна отримала доступ до європейських ринків, фінансової допомоги та інвестицій, що є важливим фактором відновлення економіки в умовах війни. Водночас гармонізація стандартів і регуляторних вимог сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Окрему роль відіграє інтеграція України до європейського безпекового простору. Хоча Європейський Союз не є військовим союзом, співпраця у сфері безпеки, кіберзахисту та оборонної політики набуває все більшого значення. Це дозволяє зміцнювати обороноздатність держави та підвищувати рівень її стійкості.

Водночас процес європейської інтеграції супроводжується низкою бар'єрів і викликів. Насамперед це пов'язано з наслідками війни, які включають руйнування інфраструктури, економічні втрати та значні соціальні проблеми. Відновлення країни потребує значних ресурсів, що може уповільнювати реалізацію реформ.

Іншим важливим бар'єром є інституційна спроможність держави. Незважаючи на прогрес, Україна стикається з проблемами ефективності державного управління, корупції та недосконалості судової системи. Це потребує подальших зусиль у напрямі реформування державних інституцій. Крім того, важливим викликом є адаптація національного законодавства до *acquis* ЄС, що є складним і тривалим процесом. Він вимагає не лише прийняття нових нормативно-правових актів, але й забезпечення їх ефективного виконання.

Слід також враховувати зовнішньополітичні фактори. Процес розширення Європейського Союзу залежить від політичної волі держав-членів, а також від

внутрішніх процесів у самому ЄС. Це може впливати на темпи інтеграції України.

Не менш важливим є соціальний аспект інтеграції. Війна спричинила значні міграційні процеси, що впливають на ринок праці, демографічну ситуацію та соціальну структуру суспільства. Водночас інтеграція до європейського простору відкриває нові можливості для мобільності та розвитку людського капіталу.

Попри наявні бар'єри, Україна демонструє високий рівень адаптивності та готовності до реформ. Європейська інтеграція в умовах війни виступає не лише політичним вибором, але й інструментом модернізації держави та підвищення її стійкості. Європейська інтеграція України в умовах війни характеризується поєднанням нових імпульсів і суттєвих бар'єрів. Війна, з одного боку, ускладнює процес реформ і створює додаткові виклики, а з іншого – стимулює їх прискорення та підсилює політичну волю до інтеграції.

Український досвід свідчить, що європейська інтеграція може виступати ефективним інструментом забезпечення національної стійкості, модернізації держави та зміцнення демократичних інститутів. Водночас її успішна реалізація потребує комплексного підходу, що включає подальше реформування, зміцнення інституційної спроможності та забезпечення соціальної підтримки.

Перспективи інтеграції України до Європейського Союзу залежать від здатності держави ефективно долати внутрішні виклики, підтримувати темпи реформ і зберігати стратегічне партнерство з європейськими країнами.

Список використаних джерел

1. Бойко О.М. Європейська інтеграція України: сучасний стан та перспективи. Київ, 2023.
2. Європейська комісія. Ukraine 2024 Report. Brussels, 2024.
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI.
4. Кабінет Міністрів України. План заходів з виконання Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Київ, 2023.

5. Коваль О.В. Інституційні реформи в контексті європейської інтеграції України. 2025.
6. Національний інститут стратегічних досліджень. Європейська інтеграція України в умовах війни. Київ, 2025.

УДК 323.1:34:355.01(477)

Журба Ігор Вячеславович
PhD, старший викладач кафедри
політології і міжнародних відносин,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ПРАВОВІ ТА ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ СЕПАРАТИЗМУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Ключові слова: сепаратизм, російсько-українська війна, гібридна війна, територіальна цілісність, державний суверенітет, національна безпека, правова протидія, політична консолідація.

Сепаратизм у сучасних умовах доцільно розглядати не як ізольоване внутрішньополітичне явище, а як складний деструктивний феномен, що в умовах російсько-української війни набув ознак інструмента гібридної агресії. Його сутність полягає в поєднанні політичних, інформаційних, правових і силових механізмів впливу, спрямованих на підрив державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу України. У цьому контексті сепаратизм постає не лише як прагнення до відокремлення певної території, а як соціально-політична технологія дестабілізації, що використовується для делегітимації центральної влади, руйнування єдиного політико-правового простору та формування квазідержавних утворень під зовнішнім контролем. Саме тому протидія сепаратизму в умовах війни має розглядатися як комплексне завдання, що охоплює як правову, так і політичну площини.

Правовий вимір протидії сепаратизму ґрунтується насамперед на фундаментальних положеннях Конституції України, відповідно до яких Україна

є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, а її територія в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою [1]. Водночас захист суверенітету і територіальної цілісності України визначено як найважливішу функцію держави та справу всього Українського народу [1]. У рішенні Конституційного Суду України від 20 березня 2014 року було підтверджено, що будь-які спроби зміни території України поза процедурами, передбаченими Конституцією, є неконституційними та такими, що порушують засадничі принципи державності [2]. Таким чином, уже на рівні Основного Закону закладено чіткі правові межі, які унеможливають легітимацію сепаратистських практик і виключають будь-які спроби представити їх як допустиму форму політичного самовизначення.

Особливого значення в умовах російської агресії набувають спеціальні нормативно-правові акти, що регламентують функціонування держави в умовах окупації частини її території. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» прямо визначає тимчасово окуповані території як невід'ємну частину території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України [3]. Цим самим держава закріплює принцип невизнання будь-яких окупаційних адміністрацій, псевдореферендумів та інших квазіправових механізмів, що використовуються агресором для створення ілюзії політичної суб'єктності окупованих територій. Додатково цей підхід був посилений Указом Президента України від 4 жовтня 2022 року, яким наголошено на нікчемності актів, що порушують суверенітет та територіальну цілісність України [4]. У правовому сенсі це означає, що будь-які форми «легалізації» окупаційних практик не мають юридичної сили та не можуть бути підставою для міжнародного чи внутрішнього визнання наслідків агресії.

Водночас сучасна протидія сепаратизму не може бути зведена лише до конституційного заперечення або невизнання незаконних утворень. Вона є складовою ширшої системи національної безпеки. Закон України «Про національну безпеку України» визначає, що державна політика у сфері

національної безпеки спрямована, зокрема, на захист державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного конституційного ладу [5]. Стратегія національної безпеки України фіксує, що Російська Федерація залишається джерелом довготривалих системних загроз для державної незалежності України, а зміцнення стійкості державних інститутів і суспільства є необхідною передумовою нейтралізації таких загроз [6]. У цьому зв'язку протидія сепаратизму постає не лише як питання кримінально-правового реагування, а як елемент загальної архітектури безпеки, що поєднує правові, інституційні, інформаційні та політичні механізми захисту державності.

Разом із тим сепаратизм не можна пояснити виключно зовнішнім втручанням. Його розгортання значною мірою залежить від внутрішніх політичних уразливостей: криз довіри до держави, нерівномірності регіонального розвитку, інституційної слабкості, інформаційної ізоляції окремих територій, конфліктів історичної пам'яті та маніпуляцій питаннями ідентичності. Саме тому політичний аспект протидії сепаратизму полягає у формуванні такої моделі державної політики, яка мінімізує можливості для експлуатації соціальних розломів. У цьому контексті важливе значення має Закон України «Про засади державної регіональної політики», який визначає правові, економічні, соціальні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики [7]. В умовах війни його роль полягає не лише у врегулюванні розвитку територій, а й у створенні інституційних передумов для зміцнення зв'язку між центром і регіонами, зниження ризиків відчуження та запобігання деструктивним відцентровим тенденціям. У такому розумінні ефективна регіональна політика виступає не другорядним напрямом управління, а одним із засобів запобігання сепаратистським сценаріям.

Політична протидія сепаратизму безпосередньо пов'язана і з завданням національної консолідації. Російсько-українська війна продемонструвала, що агресор системно використовує мовні, культурні, історичні та ідентичнісні відмінності як матеріал для політичного конструювання конфлікту. У такій логіці сепаратизм є не самотійним виявом «права на самовизначення», а

технологією зовнішнього впливу, що маскується риторикою захисту окремих груп населення. У наукових і аналітичних працях українських дослідників слушно наголошується, що деструктивний потенціал сепаратизму зростає там, де держава втрачає монополію на інтерпретацію політичної реальності, поступається комунікаційним простором ворожій пропаганді та не забезпечує належної інтеграції населення у спільний політичний простір [8; 9]. Саме тому ефективна антисепаратистська політика передбачає не лише заборону чи покарання, а й системну роботу з укріплення громадянської ідентичності, розвитку стратегічних комунікацій, підтримки освіти, культури, політики пам'яті та інституційної довіри.

Окремим напрямом протидії сепаратизму є забезпечення інформаційно-політичної безпеки. Практика гібридної війни свідчить, що сепаратистські сценарії майже ніколи не виникають раптово: їм передує тривала інформаційна підготовка, у межах якої поширюються наративи про «штучність» української державності, «особливий статус» окремих територій, «нездатність» центральної влади забезпечити розвиток регіонів або «необхідність зовнішнього захисту» певних груп населення. За таких умов протидія сепаратизму вимагає від держави не лише юридичного реагування, а й активної політики стратегічних комунікацій, спрямованої на формування спільного смислового простору, підвищення медіаграмотності та посилення стійкості суспільства до дезінформаційних впливів. У цьому сенсі боротьба із сепаратизмом збігається із ширшим завданням зміцнення політичної стійкості держави в умовах війни.

Не менш важливим є питання деокупації та подальшої реінтеграції тимчасово окупованих територій. У цій площині протидія сепаратизму не може бути суто репресивною, оскільки стратегічна мета України полягає не лише у відновленні контролю над територіями, а й у поверненні населення до єдиного правового, політичного й гуманітарного простору держави. Це означає, що анти-сепаратистська політика має поєднувати правосуддя щодо колабораційних практик із заходами реінтеграції, відновлення довіри до державних інституцій, розвитку місцевого самоврядування, оновлення інфраструктури та підтримки

громадянської солідарності. Лише за такої умови можливе не тимчасове стримування сепаратистських тенденцій, а їх довгострокова нейтралізація та усунення підґрунтя для повторного відтворення.

Отже, правові та політичні аспекти протидії сепаратизму в умовах російсько-української війни становлять єдину взаємопов'язану систему. Правова складова забезпечує нормативний захист суверенітету, територіальної цілісності й конституційного ладу України, тоді як політична складова спрямована на усунення внутрішніх уразливостей, які можуть бути використані для дестабілізації держави. Російсько-українська війна переконливо засвідчила, що сепаратизм у сучасному світі є не лише ідеологічним чи регіональним явищем, а інструментом гібридної агресії. Саме тому ефективна протидія йому можлива лише за умови поєднання конституційно-правових, безпекових, інформаційних і політико-інтеграційних механізмів, спрямованих на зміцнення української державності, відновлення політичної цілісності та посилення національної єдності.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням виконувача обов'язків Президента України, Голови Верховної Ради України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про проведення загальнокримського референдуму» : Рішення від 20.03.2014 № 3-рп/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v003p710-14>
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1207-18>
4. Про нікчемність актів, що порушують суверенітет та територіальну цілісність України : Указ Президента України від 04.10.2022 № 687/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/687/2022>

5. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19>
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/392/2020>
7. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>
8. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія. Київ : НІСД, 2019. 560 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
9. Політична безпека України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 304 с. DOI: 10.53317/978-617-14-0188-4. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/Politychna_bezpeka_monohrafiia-1.pdf

Іванов Віталій

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
спеціальність «Політологія»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

САНКЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ: МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ НА РОСІЮ

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України спричинила безпрецедентну реакцію міжнародної спільноти, одним із ключових інструментів якої стала санкційна дипломатія. У сучасних умовах санкції перетворилися на важливий механізм зовнішньополітичного впливу,

спрямований на обмеження ресурсного потенціалу держави-агресора та зміну її поведінки на міжнародній арені.

Санкційна дипломатія України являє собою комплекс заходів, спрямованих на ініціювання, координацію та посилення міжнародних санкцій проти Російської Федерації. Вона включає як двосторонні, так і багатосторонні дипломатичні зусилля, що реалізуються у тісній взаємодії з міжнародними партнерами. Основною метою цієї дипломатії є максимальне економічне, політичне та технологічне обмеження можливостей Росії продовжувати агресію. Ключову роль у формуванні санкційної політики відіграють міжнародні організації та інтеграційні об'єднання, зокрема Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй та коаліції держав-партнерів. У межах цих структур ухвалюються рішення щодо запровадження санкційних пакетів, які охоплюють фінансовий сектор, енергетику, транспорт, оборонну промисловість та інші ключові галузі економіки Росії.

Одним із основних механізмів санкційного впливу є фінансові обмеження. Відключення російських банків від міжнародних платіжних систем, заморожування активів та обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків значно ускладнюють функціонування економіки держави-агресора. Ці заходи спрямовані на зниження її здатності фінансувати військові дії.

Енергетичні санкції також відіграють важливу роль. Обмеження експорту російських енергоресурсів, зокрема нафти та газу, сприяє скороченню доходів державного бюджету Росії. Водночас такі заходи мають складний характер, оскільки потребують врахування енергетичної залежності окремих країн від російських ресурсів.

Суттєвим елементом санкційної дипломатії є технологічні обмеження, що передбачають заборону на постачання високотехнологічної продукції та обладнання. Це обмежує розвиток російської промисловості, зокрема військово-промислового комплексу, та знижує її конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Важливим аспектом є персональні санкції, спрямовані проти політичного та економічного керівництва Росії. Вони включають заборону на в'їзд, заморожування активів та інші обмеження, що мають на меті створення політичного тиску на еліти держави-агресора.

Координацію санкційної дипломатії України здійснює Міністерство закордонних справ України, яке активно взаємодіє з міжнародними партнерами для узгодження санкційної політики. Значну роль у цьому процесі відіграє також Президент України Володимир Зеленський, який на міжнародному рівні просуває необхідність посилення санкційного тиску.

Ефективність санкційної дипломатії проявляється у поступовому ослабленні економічного потенціалу Росії, обмеженні її доступу до міжнародних ресурсів та зростанні внутрішнього економічного тиску. Водночас санкції не завжди дають миттєвий результат, оскільки їхній вплив має переважно довгостроковий характер.

Серед викликів санкційної дипломатії варто відзначити можливість обходу санкцій через треті країни, різний рівень підтримки санкцій серед держав та економічні втрати для країн, що їх запроваджують. Це потребує постійного вдосконалення санкційних механізмів та посилення міжнародної координації.

Таким чином, санкційна дипломатія стала важливим інструментом впливу на Російську Федерацію в умовах війни. Вона поєднує економічні, політичні та технологічні механізми, спрямовані на обмеження агресивної політики держави. Подальший розвиток санкційної дипломатії залежить від ефективності міжнародної співпраці, здатності адаптуватися до нових викликів та збереження єдності серед партнерів України.

Список використаних джерел

1. Головченко В. І. Міжнародні санкції у світовій політиці: теорія і практика. – Київ : Центр навчальної літератури, 2023. – 280 с.
2. Даниленко С. І. Санкційна політика Заходу проти Росії: ефективність та обмеження // *Міжнародні відносини*. – 2024. – № 2. – С. 35–44.

3. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі постправди. – Київ : Книголав, 2023. – 256 с.
4. Міністерство закордонних справ України. Санкційна політика щодо Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Економічні та політичні наслідки санкцій проти Росії : аналітична доповідь. – Київ, 2024. – 190 с.
6. Рада національної безпеки і оборони України. Санкційна політика України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua>
7. Європейський Союз. EU restrictive measures against Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
8. Світовий банк. The Economic Impact of Sanctions on Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org>

Касіч Володимир

здобувач 2 курсу

другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 291 міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

ПОЛІТИЧНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ УКРАЇНИ НА ДЕРЖАВИ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Після розпаду СРСР Україна має спільні кордони з трьома державами, що входили до його складу: Республіка Молдова, Республіка Білорусь та Російська Федерація (що за фактом була метрополією).

Зовнішні зносини України з цими країнами на відміну від країн-членів ЄС завжди характеризувалися наявністю безпекового компоненту (чи то пак тиску або гібридної агресії) з боку РФ. Росія через агресивну зовнішню політику намагалась нав'язати свій порядок денний у геополітичній сфері, що впливає на формування та реалізацію державної політики в Україні, Молдові та Білорусі.

Відносини України з Молдовою і Білоруссю характеризуються прямо пропорційно до їх зближення (або віддалення) від зовнішньополітичного курсу

РФ. Якщо населення та уряд Молдови обрав курс на зближення та інтеграцію в європейські та євроатлантичні міжурядові структури та організації, то Республіка Білорусь не змогла повернутися від курсу диктатури та інтеграції (краще – поглинання) з РФ до демократичного шляху розвитку.

Відносини між Україною та Молдова після здобуття незалежності формувалися під впливом як спільних геополітичних викликів, так і внутрішніх трансформацій обох держав. Особливого значення ці відносини набули після 2014 року, коли агресивна політика Російської Федерації актуалізувала питання безпеки в регіоні Східної Європи та сприяла зближенню позицій Києва і Кишинєва.

Як зазначається у наукових дослідженнях, українсько-молдовська взаємодія розвивається у контексті ширших процесів європейської інтеграції та регіональної безпеки, де обидві держави виступають як «прикордонні» суб'єкти між ЄС і пострадянським простором [1]. Водночас ключовим фактором, який визначає специфіку політичного впливу України на Молдову, є наявність Придністровського конфлікту та роль Росії у ньому.

Після 2022 року вплив України суттєво посилюється через зміну регіонального балансу сил: Молдова стала значно більш залежною від українського безпекового, логістичного та політичного середовища.

Дипломатичний вплив України на Молдову реалізується насамперед через інституціалізовану політичну взаємодію, що включає як двосторонні формати, так і багатосторонні платформи.

Одним із ключових механізмів є координація євроінтеграційної політики. Україна і Молдова мають подібний статус у відносинах з Європейським Союзом (асоційовані партнери та кандидати), що сприяє формуванню спільних дипломатичних позицій. Зокрема, у межах «Асоційованого тріо» держави узгоджують кроки щодо імплементації «acquis» ЄС та взаємодіють із європейськими інституціями.

Практичним прикладом дипломатичного впливу є підтримка Україною територіальної цілісності Молдови на міжнародних майданчиках, зокрема в

рамках ООН та ОБСЄ. Україна послідовно виступає проти федералізаційних сценаріїв, які просуваються Росією, і підтримує суверенітет Кишинєва щодо Придністров'я.

Безпековий компонент є одним із ключових у структурі політичного впливу України на Молдову. Його значення зумовлене наявністю Придністровського конфлікту та військової присутності Росії у регіоні.

Україна фактично виступає як буферна держава, яка обмежує можливості Росії впливати на Молдову через Придністров'я. Як підкреслюється у дослідженнях, після 2014 року Україна і Молдова посилили контроль над спільним кордоном, що суттєво ускладнило логістичне забезпечення невизнаного регіону [2].

Конкретним прикладом є:

1. запровадження спільного митного та прикордонного контролю;
2. обмеження транзиту російських військових і вантажів;
3. співпраця з місією ЄС з прикордонної допомоги (EUBAM).

Після початку повномасштабної війни у 2022 році безпекова роль України ще більше зросла [3].

Економічний вплив України на Молдову значно посилюється після 2022 року і має багатовекторний характер. По-перше, Україна стала важливим транзитним партнером для Молдови. Через блокування чорноморських портів та зміну логістичних маршрутів значна частина молдовського експорту почала здійснюватися через українську інфраструктуру. Це створило новий рівень економічної взаємозалежності.

По-друге, важливим прикладом є інтеграція енергетичних систем. У 2022 році енергосистеми України та Молдови були синхронізовані з європейською мережею ENTSO-E, що підвищило енергетичну безпеку обох держав [4].

По-третє, Україна впливає на економічну ситуацію в Придністров'ї. Зокрема, припинення транзиту російського газу через українську територію суттєво вплинуло на економіку регіону, який значною мірою залежав від дешевих енергоресурсів. Також Україна на політичному рівні запропонувала

уряду Молдови відрядити спеціалістів-енергетиків до Молдовської ДРЕС (м. Дністровськ, самопроголошена ПМР), з метою допомоги у зміні енергоносія (з газу на вугілля). Цей комплекс заходів допоможе Молдові у процесі енергетичної стабільності, а також спростить процес інтеграції сепаратиського регіону. Також для України це виконує два завдання: збільшення політичного впливу на сусіда та відкриття нового ринку збуту корисних копалин для шахт Львівсько-Волинського вугільного басейну.

Аналіз політичних засобів впливу України на Молдову дозволяє зробити висновок про їх комплексний і взаємодоповнюючий характер. У сукупності це формує кооперативну модель політичного впливу, яка базується не на примусі, а на партнерстві, спільних інтересах і цінностях.

Білорусь

Українсько-білоруські відносини після 2020–2022 рр. зазнали кардинальної трансформації від відносно прагматичного співробітництва до стану фактичної конфронтації. Ключовими чинниками стали: фальсифікація виборів Президента Республіки Білорусь, а також участь Республіки Білорусь у забезпеченні військової агресії Російської Федерації проти України, зокрема шляхом надання своєї території для розміщення російських військ та здійснення ракетних ударів по території України.

Попри це, Україна не розірвала повністю дипломатичні відносини з Білоруссю, однак вони перебувають у стані «замороження», що обмежує інституційні канали взаємодії.

Дипломатичні засоби впливу України на Білорусь характеризуються поєднанням політики стримування та обмеженого збереження каналів комунікації.

Після початку повномасштабної агресії Росії у 2022 р. Україна відкликала свого посла з Мінська, що стало сигналом різкого погіршення двосторонніх відносин.

Безпековий компонент є ключовим у структурі українського впливу на Білорусь, оскільки саме безпекова сфера визначає характер сучасних відносин між державами.

Після 24 лютого 2022 р. Білорусь фактично стала плацдармом для російського наступу на Україну, що змусило Київ суттєво посилити оборонні заходи на північному напрямку. У відповідь Україна:

1. зміцнила військову присутність на кордоні з Білоруссю;
2. закрила більшість прикордонних пунктів пропуску;
3. створила інженерні укріплення та мінні поля.

Важливим інструментом впливу є також стратегія стримування, яка полягає у демонстрації готовності до відповіді у разі прямої участі білоруських військ у війні. Це має превентивний ефект і стримує Мінськ від ескалації.

Політичні засоби впливу України на Білорусь у сучасних умовах характеризуються комплексністю та багаторівневістю.

РФ

Політичний вплив України на Російську Федерацію має асиметричний характер, що зумовлено різницею у військово-економічному потенціалі держав. Водночас після 2014 року, а особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року, Україна сформувала комплексну систему інструментів впливу, яка базується не лише на прямих двосторонніх механізмах, але й на мобілізації міжнародної коаліції, інституціоналізації тиску та використанні глобальних норм і практик.

Політичний вплив України на Російську Федерацію формується в умовах глибокої асиметрії ресурсів, що визначає специфіку інструментів, які застосовуються українською стороною. На відміну від класичних моделей міждержавного впливу, де ключову роль відіграє матеріальна перевага, Україна змушена спиратися на комбінування внутрішніх можливостей із залученням зовнішніх ресурсів, насамперед через міжнародні інституції та партнерські коаліції.

Після 2014 року, коли Росія здійснила анексію Криму та розпочала збройну агресію на сході України, а особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року, відбувається якісна трансформація підходів України до реалізації політичного впливу. Його основою стає не стільки двостороння взаємодія з РФ, яка фактично деградувала, скільки інтернаціоналізація конфлікту, тобто перенесення протистояння у площину глобальної політики.

У цьому контексті Україна поступово вибудовує комплексну систему впливу, що охоплює дипломатичний, безпековий, економічний, нормативно-правовий та інформаційний виміри. Їх поєднання створює синергетичний ефект, за якого обмежені національні ресурси компенсуються міжнародною підтримкою та інституційними механізмами.

Дипломатичний інструментарій відіграє визначальну роль у системі впливу України на Російську Федерацію, оскільки саме через нього реалізується стратегія міжнародної ізоляції держави-агресора. Україна послідовно трансформувала свою зовнішню політику з реактивної у проактивну, виступаючи ініціатором численних міжнародних рішень, спрямованих на обмеження можливостей РФ.

Одним із ключових проявів цього є діяльність України в межах Організації Об'єднаних Націй. Прийняття резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо територіальної цілісності України та засудження порушень прав людини в окупованому Криму стало важливим інструментом політичного тиску. Хоча такі резолюції не мають обов'язкової сили, вони формують міжнародно-правову позицію більшості держав і створюють основу для подальших санкційних та політичних рішень. Важливим елементом дипломатичного впливу стало створення нових міжнародних форматів, зокрема «Кримської платформи».

Окрему увагу слід приділити ролі України у формуванні санкційної політики. Українська дипломатія виступає ключовим драйвером санкцій, переконуючи партнерів у необхідності їх посилення.

Безпековий компонент політичного впливу України має складний і багатовимірний характер, оскільки поєднує елементи прямого військового

протистояння з непрямими механізмами стримування. Збройні Сили України відіграють ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи не лише оборону держави, але й впливаючи на стратегічні розрахунки Росії. Успішні оборонні та наступальні операції України, зокрема у 2022–2024 роках, суттєво знизили військовий потенціал РФ, що має безпосередній політичний ефект. Це проявляється у зростанні внутрішнього тиску на російське керівництво, а також у зниженні його міжнародного авторитету.

Водночас Україна активно використовує механізми міжнародної безпекової взаємодії. Формат «Рамштайн», який об'єднує десятки держав, забезпечує координацію військової допомоги та фактично створює систему колективного стримування Росії. У цьому випадку політичний вплив України реалізується через партнерів, які посилюють її спроможності.

Не менш важливими є асиметричні інструменти, такі як використання безпілотних технологій та кібероперацій. Вони дозволяють Україні впливати на військову та економічну інфраструктуру РФ, демонструючи її вразливість навіть на власній території. Це має значний психологічний та політичний ефект, підриваючи відчуття безпеки в російському суспільстві.

Економічний вплив України на Російську Федерацію реалізується переважно опосередковано, через міжнародні механізми, однак його значення є надзвичайно вагомим. Центральним інструментом у цьому контексті виступає санкційна політика, яка спрямована на системне послаблення економічного потенціалу РФ.

Україна відіграє активну роль у формуванні санкційного порядку денного, співпрацюючи з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки та іншими партнерами. Санкції охоплюють ключові сектори російської економіки, включаючи фінансову систему, енергетику та військово-промисловий комплекс. Як зазначає Європейська комісія, їх основною метою є обмеження здатності Росії фінансувати війну та отримувати доступ до критичних технологій [5].

Важливим аспектом економічного впливу є енергетичний фактор. Україна традиційно відігравала роль транзитної держави для російського газу, що

створювало взаємозалежність. Проте поступове скорочення транзиту та диверсифікація енергетичних маршрутів у Європі суттєво зменшили значення цього важеля для РФ, водночас посиливши вплив України як учасника формування нової енергетичної архітектури.

Крім того, розрив економічних зв'язків між Україною та Росією після 2014 року призвів до втрати російською стороною значної частини ринку та інвестиційних можливостей. Переорієнтація України на Європейський Союз стала важливим кроком у зменшенні залежності та водночас створила нові можливості для економічного тиску на РФ.

Особливого значення набуває розвиток санкційного права, яке стає важливим інструментом сучасних міжнародних відносин. Україна не лише застосовує власні санкції, але й сприяє їх гармонізації з міжнародними режимами, що підвищує їх ефективність [6].

Список використаних джерел:

1. Вишня І. Українсько-молдовські відносини в 1991–2014 рр.: огляд вітчизняної та зарубіжної історіографії / І. Вишня // Європейські історичні студії. — 2017. — № 8. — С. 97–124.
2. Hirose Y. The Transnistria problem and the crisis in Ukraine: analysis from the perspective of the security dilemma argument / Y. Hirose // *Asia-Pacific Review*. — 2024. — Vol. 31, No. 1. — P. 64–101.
3. Haiszky E. J. Moldova's security dilemma: Transnistria, EU aspirations, and Russia's influence / E. J. Haiszky // *Danube Institute Research*. — 2024. — Режим доступу: <https://danubeinstitute.hu/en/research/moldova-s-security-dilemma-transnistria-eu-aspirations-and-russias-influence>. — Назва з екрану. (дата звернення: 01.03.2026).
4. Böttcher P. C., Rydin Gorjão L., Beck C., Jumar R., Maass H., Hagenmeyer V., Witthaut D., Schäfer B. Initial analysis of the impact of the Ukrainian power grid synchronization with Continental Europe / P. C. Böttcher, L. Rydin Gorjão, C. Beck, R. Jumar, H. Maass, V. Hagenmeyer, D. Witthaut, B. Schäfer // *Energy Advances*. — 2023. — Vol. 2, № 1. — P. 91–97.

5. EU sanctions against Russia following the invasion of Ukraine. European Commission. — 2025. — URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_en (дата звернення: 08.04.2026).
6. Гудій В., Трохимчук О. Введення та оскарження санкцій у європейських судах: вплив на Україну // Юридична газета. — 14 січ. 2026. — URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vvedennya-ta-oskarzhennya-sankciy-u-evropeyskih-sudah-vpliv-na-ukrayinu.html> (дата звернення: 08.04. 2026).

Калінін Владислав

здобувач 3 курсу

першого (бакалаврський) рівня вищої освіти

спеціальність «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ГНУЧКІСТЬ І ШВИДКІСТЬ ДИПЛОМАТИЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна, розв’язана Російською Федерацією проти України 24 лютого 2022 року, радикально змінила характер функціонування дипломатичної служби держави. В умовах високої невизначеності, постійної загрози та обмеженого часу на ухвалення рішень особливого значення набули такі характеристики зовнішньополітичної діяльності, як гнучкість і швидкість дипломатичних рішень. Саме ці фактори стали визначальними для ефективності української дипломатії у протидії агресії та мобілізації міжнародної підтримки.

Гнучкість дипломатичних рішень у сучасних умовах передбачає здатність швидко адаптувати зовнішньополітичні стратегії до змінного безпекового середовища. Україна продемонструвала високий рівень адаптивності, змінюючи пріоритети залежно від ситуації на фронті, енергетичних викликів чи гуманітарних криз. Зокрема, дипломатичні зусилля були оперативно

переорієнтовані на забезпечення постачання озброєння, посилення санкційного тиску на державу-агресора та отримання фінансової допомоги.

Важливу роль у забезпеченні гнучкості відіграє інституційна трансформація діяльності Міністерство закордонних справ України, яке адаптувало свою роботу до умов воєнного стану. Це включає посилення аналітичної складової, розширення комунікації з партнерами та делегування повноважень дипломатичним представництвам за кордоном. Такий підхід дозволяє оперативно реагувати на виклики та забезпечувати безперервність зовнішньополітичної діяльності.

Швидкість ухвалення дипломатичних рішень стала ще одним ключовим чинником ефективності. В умовах війни традиційні бюрократичні процедури значною мірою спрощуються, що дозволяє скоротити час між ініціацією дипломатичної дії та її реалізацією. Прикладом є оперативне погодження пакетів міжнародної військової допомоги, запровадження санкцій та організація міжнародних зустрічей на найвищому рівні.

Значний вплив на швидкість дипломатії має фактор персоналізації. Активна міжнародна діяльність Президента України Володимир Зеленський сприяє прискоренню політичних рішень на глобальному рівні. Його прямі звернення до парламентів та урядів іноземних держав створюють ефект негайної реакції, що мінімізує затримки у процесі ухвалення рішень партнерами.

Окремо варто відзначити роль цифровізації дипломатії. Використання онлайн-комунікацій, відеоконференцій та соціальних мереж дозволяє значно пришвидшити процеси міжнародної взаємодії. Україна ефективно використовує цифрові інструменти для координації дій із партнерами, інформування міжнародної спільноти та формування громадської думки.

Гнучкість і швидкість дипломатичних рішень також проявляються у здатності України формувати нові формати міжнародної взаємодії. Зокрема, активна участь у коаліційних механізмах підтримки, співпраця з НАТО, Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй дозволяють оперативно узгоджувати спільні дії та досягати конкретних результатів у короткі строки.

Водночас висока швидкість ухвалення рішень потребує належного балансу з їхньою якістю та стратегічною обґрунтованістю. Надмірна поспішність може призвести до помилок або недостатньо продуманих кроків. У цьому контексті важливою є роль аналітичних центрів, експертного середовища та міжвідомчої координації, які забезпечують належний рівень обґрунтованості дипломатичних рішень.

Гнучкість і швидкість дипломатичних рішень стали ключовими характеристиками зовнішньої політики України в умовах війни. Вони забезпечують ефективне реагування на виклики, сприяють зміцненню міжнародної підтримки та підвищують суб'єктність держави на міжнародній арені. Подальший розвиток цих характеристик є важливою передумовою успішної реалізації зовнішньополітичної стратегії України в умовах триваючої війни та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. Дипломатія України в умовах війни // Український історичний журнал. – 2023. – № 4.
2. Європейський Союз. EU support to Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
3. Копійка В., Шинкаренко Т. Зовнішня політика України в умовах глобальних викликів. – Київ, 2022.
4. Національний інститут стратегічних досліджень. Україна у системі міжнародної безпеки: аналіт. доп. – Київ, 2023.
5. НАТО. Relations with Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nato.int>
6. Організація Об'єднаних Націй. Resolutions on Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org>
7. Перепелиця Г. Міжнародна безпека та війна в Україні. – Київ, 2023.

Котков Дмитро
здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

«М'ЯКА СИЛА» УКРАЇНИ: ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Трансформація сучасної системи міжнародних відносин супроводжується зростанням ролі нематеріальних ресурсів впливу, серед яких ключове місце займає «м'яка сила». Умови гібридних конфліктів, інформаційних війн та глобальної конкуренції наративів зумовлюють переоцінку традиційних інструментів зовнішньої політики. У цьому контексті для України «м'яка сила» набуває не лише допоміжного, а й стратегічного значення як інструмент забезпечення міжнародної підтримки, легітимації політичних рішень та формування довіри.

Особливість українського випадку полягає в тому, що «м'яка сила» функціонує в умовах повномасштабної війни, що зумовлює її синергію з елементами «жорсткої сили» та формує феномен так званої «розумної сили» (smart power). Концепція «м'якої сили», запропонована Джоозеф Най, базується на припущенні, що вплив держави визначається не лише матеріальними ресурсами, але й її здатністю формувати привабливі моделі розвитку та ціннісні орієнтири. Водночас сучасні дослідження демонструють, що ефективність «м'якої сили» залежить від трьох ключових параметрів: когерентності національного наративу; довіри до інституцій; відповідності декларованих цінностей реальній політичній практиці. У випадку України спостерігається поступове формування нової ідентифікаційної моделі держави, що базується на наративах свободи, стійкості (resilience) та демократичного спротиву. Це дозволяє говорити про трансформацію «м'якої сили» з культурно-репрезентативного інструменту у політико-комунікативний ресурс.

Діяльність Український інститут та інших культурних акторів сприяє накопиченню символічного капіталу держави. Водночас ефективність цього

інструменту залежить від: здатності інтегрувати культурні продукти у глобальний контекст; наявності довгострокових культурних стратегій; інституційної стабільності. Важливо зазначити, що українська культурна дипломатія сьогодні виконує не лише презентаційну, а й контрнарративну функцію, протидіючи російським інформаційним впливам.

Міністерство закордонних справ України демонструє перехід від реактивної до проактивної моделі зовнішньополітичної комунікації. Україна активно формує міжнародний порядок денний, а не лише реагує на нього. Ключовим аналітичним аспектом є те, що: ефективність комунікацій визначається швидкістю та емоційною релевантністю повідомлень; персоніфікація політики (через лідерів) підсилює вплив на аудиторію; візуальні та цифрові формати стають домінуючими у формуванні міжнародної думки.

Цифрові інструменти значно підвищують масштабованість «м'якої сили». Україна демонструє високий рівень адаптації до цифрового середовища, що дозволяє: оперативно формувати глобальні інформаційні хвилі; залучати широку міжнародну аудиторію; обходити традиційні дипломатичні бар'єри. Це свідчить про формування децентралізованої моделі впливу, де держава, громадянське суспільство та окремі лідери думок діють синхронно.

Однією з унікальних рис української «м'якої сили» є висока роль громадянського суспільства. Волонтерський рух і неурядові організації виконують функцію «неформальних дипломатів», що: підвищує рівень довіри до України; забезпечує автентичність наративів; формує горизонтальні міжнародні зв'язки. Це дозволяє говорити про гібридну модель «м'якої сили», де державні та недержавні актори взаємодіють у єдиному комунікативному полі.

Аналіз свідчить, що ефективність «м'якої сили» України визначається не окремими інструментами, а їхньою системною взаємодією. Ключовими механізмами є: інституційна інтеграція (узгодженість дій державних органів, культурних інституцій та НУО); наративна узгодженість (єдність меседжів на міжнародній арені); адаптивність (здатність швидко реагувати на зміну інформаційного середовища); мережевий характер взаємодії (залучення

міжнародних партнерів, діаспори, експертних спільнот). Таким чином, «м'яка сила» функціонує як складна комунікативна система, що поєднує різні рівні та канали впливу.

Аналітичний підхід дозволяє виокремити низку структурних проблем: дисбаланс між інституційною спроможністю та масштабом завдань; ризик фрагментації наративів; вразливість до дезінформаційних кампаній; обмеженість ресурсного забезпечення. Крім того, існує ризик «втоми аудиторії» (audience fatigue), що знижує ефективність інформаційного впливу у довгостроковій перспективі. Подальший розвиток «м'якої сили» України пов'язаний із: інституціоналізацією стратегічних комунікацій; розвитком культурного експорту; посиленням цифрової дипломатії; інтеграцією у глобальні інформаційні мережі. Особливого значення набуває перехід від ситуативних кампаній до довгострокових стратегій формування міжнародного іміджу.

«М'яка сила» України в сучасних умовах трансформується у багатовимірний інструмент зовнішньополітичного впливу, що поєднує культурні, інформаційні та соціальні компоненти. Її ефективність визначається не лише ресурсами, а й здатністю держави формувати переконливі наративи, забезпечувати їхню узгодженість та адаптуватися до динамічного міжнародного середовища.

Український досвід демонструє, що в умовах війни «м'яка сила» може виступати не лише доповненням до «жорсткої сили», а й самостійним фактором міжнародної мобілізації, легітимації та впливу, що відкриває нові перспективи для дослідження ролі нематеріальних ресурсів у міжнародних відносинах.

Список використаних джерел

1. Най Дж. «М'яка» сила й американо-європейські відносини. [Електронний ресурс] / Дж. Най. – Режим доступу: http://www.situation.ua/app/j_art_1165.htm.

Кладько Артем
здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
спеціальності Політологія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ ЗУСИЛЛЯ В ЄС

Повномасштабна війна, розв'язана Російською Федерацією проти України у 2022 році, стала визначальним чинником трансформації європейської інтеграції України. В умовах безпрецедентних безпекових викликів інтеграційний курс України до Європейський Союз не лише зберіг свою актуальність, але й набув стратегічного значення як інструмент забезпечення політичної, економічної та безпекової стійкості держави.

Європейська інтеграція в умовах війни характеризується прискоренням політичних та інституційних процесів. Важливим етапом стало надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 році, що стало результатом активної дипломатичної діяльності та підтримки держав-членів Союзу. Цей крок засвідчив готовність ЄС до поглиблення співпраці з Україною та визнав її європейські прагнення.

Ключову роль у просуванні європейської інтеграції відіграє дипломатія. Міністерство закордонних справ України здійснює системну роботу з державами-членами ЄС, спрямовану на консолідацію політичної підтримки, просування реформ та узгодження позицій щодо подальшого розширення Союзу. Важливим елементом є двосторонні контакти, які дозволяють враховувати специфіку національних інтересів окремих країн ЄС.

Суттєвим чинником успіху є також персоналізація дипломатичних зусиль. Президент України Володимир Зеленський активно взаємодіє з лідерами європейських держав, беручи участь у самітах, переговорах та публічних заходах. Це сприяє формуванню довіри та зміцненню політичної підтримки України на найвищому рівні.

Економічний вимір європейської інтеграції набув особливої ваги в умовах війни. ЄС виступає ключовим партнером України у наданні макрофінансової допомоги, підтримці економічної стабільності та реалізації програм відновлення. Угода про асоціацію між Україною та ЄС залишається основою для поглиблення економічної інтеграції, зокрема у сфері торгівлі, енергетики та цифровізації.

Окрему увагу слід приділити правовому аспекту інтеграції. Україна активно імплементує європейське законодавство, адаптуючи національну правову систему до стандартів ЄС. Це включає реформування судової системи, боротьбу з корупцією та забезпечення верховенства права. Умови війни ускладнюють ці процеси, однак водночас стимулюють їх прискорення.

Важливим напрямом дипломатичних зусиль є санкційна політика ЄС щодо Російської Федерації. Україна активно взаємодіє з європейськими партнерами щодо посилення санкційного тиску, що сприяє обмеженню економічного потенціалу держави-агресора. У цьому контексті дипломатія виступає інструментом економічного впливу.

Гуманітарний аспект співпраці з ЄС також має важливе значення. Європейські країни надають допомогу українським біженцям, підтримують гуманітарні програми та сприяють відновленню постраждалих регіонів. Це підсилює соціальний вимір європейської інтеграції.

Водночас процес інтеграції супроводжується певними викликами, серед яких — необхідність проведення глибоких реформ, адаптація до вимог ЄС та подолання наслідків війни. Крім того, важливим є збереження єдності серед держав-членів ЄС щодо підтримки України та її майбутнього членства.

Таким чином, європейська інтеграція України в умовах війни є складним, але стратегічно важливим процесом. Дипломатичні зусилля України відіграють ключову роль у його реалізації, забезпечуючи політичну підтримку, економічну допомогу та інституційний розвиток. Подальший успіх інтеграції залежить від ефективності реформ, збереження міжнародної підтримки та здатності України адаптуватися до нових викликів.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. Європейська інтеграція України в умовах війни // *Український історичний журнал*. – 2023. – № 4.
2. Європейський Союз. EU support to Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
3. Міністерство закордонних справ України. Європейська інтеграція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
4. Національний інститут стратегічних досліджень. Україна та ЄС: аналітична доповідь. – Київ, 2023.
5. Рада Європи. Cooperation with Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int>

Лях Дмитро

здобувач 3 курсу

першого (бакалавр) рівня вищої освіти

спеціальності 052 Політологія

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

<https://orcid.org/0009-0000-9884-345X>

ГІБРИДНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОСТІ: ДОСВІД ІРАНУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРОКСІ-АКТОРІВ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

Концептуалізація явища «гібридної війни» у сучасному військово-політичному дискурсі набула системного теоретичного оформлення у 2005 році, коли у вересні Джейм Меттіс систематизував наявні підходи.

До 2014 року концепт «гібридної війни» функціонував переважно як нішевий аналітичний термін, що набув розвитку після Ліванської війни 2006 року та циркулював виключно у вузькоспеціалізованому аналітичному середовищі. Його широка популяризація пов'язана з російським вторгненням в Україну в 2014 році, що сприяло виходу цієї категорії за межі експертного дискурсу та її закріпленню у політичній і військовій риторичі.

У дослідженні Саші-Домініка Дова Бахманна, Сушиля Паттера та Гая Дучинського гібридна війна визначається як комплексний адаптивний підхід до конфлікту, що інтегрує конвенційні та неконвенційні, зокрема кібернетичні, методи у багатосферному просторі [1, р. 859]. Вона реалізується у «сірій зоні» між миром і відкритою війною та спрямована на підрив, дезорганізацію або параліч політичної системи противника за умови утримання ескалації нижче порогу «збройного нападу» відповідно до статті 2(4) Статуту ООН, що забезпечує правдоподібне заперечення та знижує ризик прямої військової відплати [1, р. 860]. У межах цього підходу гібридна війна класифікується за групами інструментів, зокрема військовими, інформаційними, економічними та політичними.

Військовий компонент гібридної війни реалізується переважно через приховані насильницькі дії та використання маріонеткових сил (проксі), що дозволяє державі-спонсору досягати стратегічних цілей, залишаючись нижче порогу відкритого збройного нападу.

Так, в іранській геополітичній доктрині цей інструментарій доведено до еталонного рівня завдяки діяльності Корпусу вартових Ісламської революції (КВІР) та його елітного підрозділу «Аль-Кудс» [2, р. 2]. Замість класичного застосування регулярної армії, Тегеран зробив ставку на делегування збройного насильства, що забезпечує йому так зване «правдоподібне заперечення». На практиці військова гібридність Ірану матеріалізувалася у створенні транснаціональної інфраструктури розгалуженої мережі проксі-формувань, іноді описувану як «шість армій», пов'язану з діяльністю Касема Сулеймані. Ця стратегія дозволила винести театр потенційних воєнних дій далеко за межі національних кордонів Ісламської Республіки, сформувавши своєрідні «буферні зони» для поглинання зовнішніх ударів. Ключовим фактажем успішності цієї спецоперації є функціонування стратегічного логістичного «коридору» від Тегерана до Бейрута, через який здійснюється безперебійне постачання озброєння, інструкторів та військових технологій (зокрема, компонентів для виробництва БПЛА та ракет) лояльним угрупованням.

Наразі ця гібридна армія представлена цілком реальними бойовими одиницями у різних країнах регіону: угрупованням «Хезболла» у Лівані, рухом «Ансаралла» (хусити) в Ємені, ХАМАС та «Ісламським джихадом» у Палестині, а також численними шіїтськими міліціями в Іраку та Сирії. Їхнє використання ідеально ілюструє політико-правову асиметрію гібридної війни: масштабні ракетні обстріли території Ізраїлю з боку «Хезболли» або блокування хуситами міжнародного судноплавства у Червоному морі де-факто є військовими операціями в інтересах Ірану, проте формально вони не дають підстав (відповідно до норм міжнародного права та ст. 2(4) Статуту ООН) для прямого конвенційного удару відплати по території самої Ісламської Республіки [З р. 713-720]. Це свідчить про те, що Іран веде багатофронтову війну чужими руками, уникаючи відповідальності та виснажуючи ресурси супротивника.

Паралельно з військовою підтримкою проксі-акторів Тегеран здійснює інформаційні операції, спрямовані на цивільне населення противника з метою дестабілізації, поляризації суспільства та підриву довіри до демократичних інституцій. Фундаментом іранського інформаційного впливу є маніпуляція концептом «спротиву». Цей наратив дозволяє легітимізувати збройне насильство та терористичні акти в очах міжнародної спільноти, загортаючи їх в обгортку антиімперіалістичної боротьби. Для трансляції цих ідей проксі-актори створюють власні ізольовані медіа-простори (як-от телеканал Al-Manar ліванської «Хезболли») та максимально експлуатують цифрові платформи для прямого виходу на західну аудиторію. У цьому контексті застосовується стратегія «зворотної асиметрії», за якої медійний та психологічний резонанс від збройної акції є набагато важливішим за її реальні військові наслідки.

На відміну від класичної пропаганди ХХ століття, сучасні цифрові технології забезпечують гібридним акторам прямий вплив на когнітивний простір противника, обходячи традиційні медіа-фільтри через алгоритми соціальних мереж (TikTok, X, Instagram, Twitch). Показовим прикладом є інформаційна активність єменського руху «Ансаралла» (хуситів) що використовує гейміфікацію насильства та швидке поширення контенту для

формування сприятливих інформаційних конструктів. У кібернетичному вимірі гібридна стратегія включає підриг критичної інфраструктури та несанкціонований доступ до комп'ютерних мереж з метою знищення, викрадення або модифікації даних як інструмент підготовки операційного середовища.

Економічний вимір гібридної війни забезпечує стійкість держави-агресора в умовах зовнішнього тиску та генерування прихованих ресурсів для фінансування проксі-акторів. На відміну від конвенційних конфліктів, він ґрунтується на контролі стратегічних секторів парамілітарними структурами та функціонуванні «сірих» фінансових мереж, що ускладнює атрибуцію та пом'якшує вплив санкцій [4 р. 2-12]. Зокрема, іранська модель характеризується інституціоналізацією економічної ролі Корпусу вартових Ісламської революції та «Басідж», які трансформовані у військово-економічні конгломерати з контролем ключових галузей і значною часткою ВВП, що забезпечує формування тіньової ліквідності [5 р. 68-72]. Разом з цим, розгортання «тіньових флотів» для експорту енергоносіїв в обхід ембарго та експлуатація контрабандних транзитних хабів ідеально ілюструють механізм санкційної адаптації. Таким чином, економічна гібридність дозволяє Тегерану перетворювати свої воєнізовані структури на фінансово незалежні корпорації, утримуючи стратегічну ініціативу та спонсоруєчи регіональну нестабільність навіть за умов жорсткої міжнародної ізоляції.

Доцільно зазначити, у березні 2026 року, фіксувалися спроби використання енергетичного тиску як інструменту гібридної стратегії. Повідомлялося про тимчасове обмеження судноплавства в Ормузькій протоці на тлі регіональної ескалації, що спричинило короткострокові коливання цін на енергоносії та порушення логістичних ланцюгів [6]. Однак ці події мали обмежений у часі характер і потребують обережної інтерпретації.

У політичному вимірі гібридна війна спрямована на дестабілізацію, підриг або повний параліч державних інститутів країни-мішені зсередини, не вдаючись до відкритої конвенційної агресії. Замість фізичного знищення уряду

супротивника, гібридний актор застосовує тактику ненасильницької або прихованого політичного впливу, експлуатуючи внутрішні соціальні, релігійні чи політичні розбіжності. Головною метою є максимально ускладнити процес прийняття рішень на державному рівні, паралізувати цикл OODA (спостереження-орієнтація-рішення-дія) та досягти геополітичних цілей шляхом поступового перехоплення важелів управління суверенною державою [7, р. 2].

Іранська зовнішньополітична доктрина реалізує дестабілізаційний вплив через стратегію «ліванізації», що передбачає інституціоналізацію проксі-акторів у державних структурах країн регіону [8, р. 9–15]. Підконтрольні Тегерану збройні формування трансформуються у політичні партії або офіційні воєнізовані структури, де-юре інтегровані у державний апарат, але де-факто підпорядковані Корпус вартових Ісламської революції. Показовими прикладами є «Хезболла» у Лівані, інтегрована у парламент і уряд та здатна блокувати державні рішення [8, р. 9–12], а також «Хашд аш-Шаабі» в Іраку, включені до системи безпеки та представлені у владі [8, р. 12–15]. Така модель забезпечує ерозію суверенітету держав та формування контрольованих зон впливу без прямої юридичної відповідальності Ірану.

Отже, гібридна стратегія Ірану характеризується комплексним застосуванням військових, інформаційних, економічних і політичних інструментів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей без переходу до відкритого конфлікту. Ключовим механізмом виступає використання та інституціоналізація проксі-акторів, що забезпечує непрямий вплив і мінімізує формальну відповідальність держави.

Список використаних джерел:

1. Dov Bachmann S.-D., Putter D., Duczynski G. Hybrid warfare and disinformation: A Ukraine war perspective. *Global Policy*. 2023. Vol. 14. P. 858–869. URL: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13257>
2. Smith B. The Quds Force of the Iranian Revolutionary Guard. *London: International Affairs and Defence Section*, 2007. P. 9. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN04494/SN04494.pdf>

3. Maddocks J. Iran and Its proxies: attribution and state responsibility. *International Law Studies*. 2025. Vol. 106. P. 712-748. URL: <https://centaur.reading.ac.uk/128028/>
4. Laudati D., Pesaran M. H. Identifying the Effects of Sanctions on the Iranian Economy using Newspaper Coverage. *University of Southern California, Trinity College Cambridge*. 2021 P. 93. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2110.09400>
5. Shahi A., Forozan H. The Military and the State in Iran: The Economic Rise of the Revolutionary Guards. *The Middle East Journal*. 2017. Vol. 71(1). P. 67-86. URL: https://www.researchgate.net/publication/313464589_The_Military_and_the_State_in_Iran_The_Economic_Rise_of_the_Revolutionary_Guards
6. Терюханова М., Степанюк М., Маліновська А. Де розташована Ормузька протока та як її блокування впливає на нафтовий ринок. Факти. 1.04.2026. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20260301-de-roztashovana-ormuzka-protoka-ta-yak-yiyi-blokuvannya-vplyne-na-naftovyj-rynok/>
7. Rushing B., Hersch W., Xu S. Cognitive Warfare: Definition, Framework, and Case Study. *Cornell University*. March 6, 2026. P. 29 URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2603.05222>
8. Loft P. Iran's influence in the Middle East. *House of Commons Library*. 25.07.2024. P. 1-46. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9504/CBP-9504.pdf>

Ласюченко В'ячеслав

здобувач 2 курсу

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність Політологія

Науковий керівник - канд. політ. наук., доц. О.В. Меженська

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ VS ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Повномасштабна війна Росії проти України стала не лише безпековим і гуманітарним викликом, а й серйозним випробуванням для всієї системи

публічного управління. В умовах воєнного стану особливо загострилося питання співвідношення між необхідністю централізованого ухвалення рішень і збереженням засад децентралізації, яка впродовж попередніх років визнавалася однією з ключових реформ української держави. Війна показала, що для забезпечення оборони, координації ресурсів і швидкого реагування держава змушена посилювати вертикаль влади, однак водночас саме спроможність територіальних громад, близькість місцевої влади до населення та гнучкість самоврядних інституцій стали важливими чинниками стійкості країни. У цьому контексті проблема централізації та децентралізації влади набуває не лише теоретичного, а й практичного значення, оскільки безпосередньо пов'язана з ефективністю врядування під час війни та перспективами повоєнного відновлення України.

Місцеве самоврядування в Україні має конституційний статус і визначається як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та інших нормативно-правових актів України [2]. Водночас воєнний стан створює інший режим функціонування держави, у межах якого посилюється роль виконавчої вертикалі, а військові адміністрації можуть перебирати на себе частину повноважень органів місцевого самоврядування [4]. Саме тому після 24 лютого 2022 року в Україні особливо гостро постало питання про межі допустимої централізації: де вона є об'єктивною необхідністю для оборони та стабілізації, а де починає загрожувати досягненням реформи децентралізації.

До повномасштабного вторгнення децентралізація вважалася однією з найбільш успішних українських реформ після 2014 року. Вона була спрямована на посилення спроможності громад, передачу їм ресурсів і повноважень, а також на формування більш наближеної до громадянина системи врядування [3]. Показово, що за оцінками сучасних дослідників реформа децентралізації розглядається як один із чинників стійкості України під час російського вторгнення, оскільки громадяни виявили здатність швидко мобілізувати локальні ресурси, підтримувати базові послуги, координувати гуманітарну

допомогу та забезпечувати повсякденне управління, навіть в умовах надзвичайної небезпеки [7]. Тобто війна не спростувала значення децентралізації, а, навпаки, виявила її практичну цінність.

Разом із тим воєнний стан об'єктивно створює умови, за яких централізація влади посилюється. Аналітичний звіт Київської школи економіки прямо констатує, що запровадження воєнного стану зміцнило роль виконавчої влади на місцевому рівні, особливо у сферах безпеки й оборони, реагування на окупацію та стабілізації деокупованих територій [5]. Введення обласних, районних і місцевих військових адміністрацій означало не просто адміністративну зміну, а фактичне посилення державної вертикалі. За даними цього дослідження, висновки ґрунтуються на 43 інтерв'ю з представниками громад у Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській та Запорізькій областях, тобто йдеться не про абстрактну модель, а про емпірично зафіксовану трансформацію практик управління [5].

Причини такої централізації цілком зрозумілі. Під час війни держава потребує швидкого ухвалення рішень, єдиного командування, концентрації фінансових, логістичних та управлінських ресурсів. Особливо це стосується прифронтових, деокупованих і тимчасово окупованих територій, де звичайні механізми місцевого самоврядування не завжди можуть функціонувати повноцінно. Саме тому централізація в умовах війни часто виступає не як ідеологічний вибір, а як відповідь на безпекову необхідність. У цьому сенсі вона є інструментальною: її завдання полягає не у заміні місцевого самоврядування як такого, а в тимчасовому забезпеченні керованості, оборони та мінімальної інституційної стабільності [4; 5].

Однак саме тут виникає головний ризик. Якщо централізаційні механізми починають розглядатися не як тимчасовий виняток, а як нова норма, це може призвести до поступового розмивання автономії місцевого самоврядування. У звіті Ради Європи наголошено, що військові адміністрації, хоча й є, ймовірно, необхідними під час війни, все ж відходять від принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. Тому такі механізми мають застосовуватися за

чіткими критеріями, бути пропорційними поставленим цілям і припинятися, щойно це дозволяє безпекова ситуація [6]. У тому ж документі підкреслено небезпеку формування «культури підпорядкування», за якої місцево обрані органи не взаємодіють із державою як самостійні публічні інституції, а сприймаються лише як нижча ланка командної системи. Це означає, що надмірна централізація може послабити не лише місцеву демократію, а й довгострокову ефективність державного управління загалом.

Наукові праці останніх років показують, що українська ситуація не зводиться до простої дихотомії «або централізація, або децентралізація». М. Rabinovych та співавтори переконливо демонструють, що українська децентралізація під воєнним станом адаптувалася до нових умов, але водночас зіткнулася з новими формами напруги між регіональним і локальним самоврядуванням та державною владою [7]. D. Zayats також підкреслює, що реформа децентралізації посилила автономію громад та їхню здатність оперативно реагувати на кризи, однак війна виявила невирішеність низки питань, пов'язаних із остаточним розмежуванням компетенцій між виконавчою владою та органами місцевого самоврядування [8]. Отже, у фокусі має бути не протиставлення двох підходів, а якість їхнього поєднання в межах гнучкої системи багаторівневогорядування.

Особливо виразно ця проблема постає в контексті повоєнного відновлення. С. Козир слушно зауважує, що регіональна політика відновлення в умовах воєнного стану вимагає балансу між загальнодержавними інтересами та інтересами розвитку регіонів [1]. З одного боку, великі інфраструктурні рішення, розподіл міжнародної допомоги, стандарти безпеки та базові рамки відбудови не можуть реалізовуватися без сильної координаційної ролі центру. З іншого боку, ефективне відновлення неможливе без адаптації національних цілей до конкретних потреб громад, які відрізняються за типом воєнного досвіду, демографічними втратами, станом інфраструктури та економічною базою. Саме тому автор наголошує, що децентралізація та відновлення не суперечать одне одному: навпаки, сильні громади є умовою сталої реконструкції країни [1].

У практичному вимірі це означає, що Україна потребує диференційованої моделі управління. Для прифронтових, деокупованих або безпосередньо загрозованих територій більший обсяг централізованих рішень є виправданим, оскільки йдеться про безпеку, евакуацію, інженерний захист, оборонну логістику і стабілізацію базових послуг. Натомість для тилкових і відносно безпечних громад доцільним є максимальне збереження самоврядної спроможності, бюджетної гнучкості та інституційної ініціативи. Такий підхід відповідає не лише логіці воєнного менеджменту, а й європейському принципу субсидіарності, на який орієнтується українська реформа місцевого самоврядування [6]. Власне, стійкість держави під час війни формується не через повне поглинання локального рівня центром, а через здатність різних рівнів влади діяти скоординовано, без відмінних функцій один одного.

Таким чином, війна в Україні не скасувала значення децентралізації, а перевела її в нову фазу, де центральна влада, військові адміністрації та місцеве самоврядування змушені взаємодіяти в умовах постійної безпекової невизначеності. Централізація в цих умовах є необхідною, але лише як тимчасовий, пропорційний і юридично визначений інструмент. Децентралізація ж залишається стратегічною моделлю розвитку української держави, оскільки саме вона забезпечує інституційну стійкість громад, участь населення в управлінні та адаптивність відновлення. Тому питання має звучати не як «централізація чи децентралізація», а як «який баланс між ними дозволяє Україні виграти війну, не втративши демократичної траєкторії розвитку» [7]. Отже, в умовах війни в Україні централізація і децентралізація не є взаємовиключними моделями, а виступають двома взаємопов'язаними логіками організації влади. Централізація необхідна для безпекового управління, оперативної координації та концентрації ресурсів у кризових зонах. Водночас децентралізація довела свою ефективність як основа локальної стійкості, управлінської гнучкості та майбутнього повоєнного відновлення. Перспективною для України є модель, у якій тимчасові централізаційні механізми мають чіткі правові межі, а місцеве самоврядування зберігає автономію там, де це не суперечить вимогам оборони.

Саме така збалансована система здатна поєднати державну мобілізацію з демократичною сталістю.

Список використаних джерел

1. Козир С. В. Децентралізація та регіональна політика відновлення України в умовах воєнного стану: проблеми і рекомендації. *Empirio*. 2025. Т. 2, № 1. С. 15–26. DOI: 10.18523/3041-1718.2025.2.1.15-26.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi> (дата звернення: 16.04.2026).
3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.04.2026).
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19> (дата звернення: 16.04.2026).
5. Даркович А., Савіско М. децентралізація? Тенденції взаємодії місцевого самоврядування та органів державної влади на місцевому рівні в Україні: коротка версія звіту. Київ : Київська школа економіки, 6.2024. 20 р. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/05/Short-version.-English.KSE.pdf> (дата звернення: 16.04.2026).
7. Політичні консультації щодо «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Страсбург: Центр експертизи багаторівневого управління, Рада Європи, 2024. 8.13 р. URL: <https://rm.coe.int/cemg-pad-2024-6-ua-reform-concept-english/final/1680b2b519> (дата звернення: 16.04.2026).
9. Рабінович М., Брик Т., Даркович А., Гацько В., Савісько М. Децентралізація України в умовах воєнного стану: виклики для регіонального та місцевого самоврядування. *Пострадянські справи*. 2025. Том 41, ні. П. 411–435. DOI: 10.1080/1060586X.2025.2520167.

10.Заяц Д. Реформа децентралізації в Україні: досягнення та перспективи реалізації в умовах війни. Демократичне управління. 2024. Том 17, ні. 5–17. DOI: 10.56318/dg/2.2024.05.

Лисоконь Сергій
здобувач 2 курсу
першого (бакалавр) рівня вищої освіти
спеціальність «Міжнародні відносини»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ АКТОР

У сучасних умовах суспільно-політичних трансформацій, зумовлених процесами глобалізації та війною, суттєво змінюється структура політичних акторів. Поряд із традиційними інститутами — державою, політичними партіями та міжнародними організаціями — дедалі більшого значення набувають нові суб'єкти політичного процесу. Одним із таких феноменів є волонтерський рух, який у контексті російсько-української війни трансформувався з форми громадянської активності у впливового політичного актора.

Волонтерський рух традиційно розглядався як форма добровільної, безоплатної діяльності, спрямованої на надання допомоги різним соціальним групам. Однак в умовах війни його функціональне навантаження значно розширилося. Волонтерські ініціативи почали виконувати не лише соціальні, а й політичні, безпекові та комунікаційні функції. Це дає підстави розглядати волонтерський рух як новий тип політичного актора, що впливає на формування державної політики та суспільних процесів.

Після 2014 року, а особливо з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році, волонтерський рух в Україні продемонстрував безпрецедентний

рівень мобілізації. У перші місяці війни саме волонтери забезпечували значну частину потреб Збройних Сил України, включаючи постачання амуніції, техніки, медичного обладнання та гуманітарної допомоги. Така діяльність фактично компенсувала обмежені ресурси держави на початковому етапі війни та сприяла підвищенню обороноздатності країни.

Важливою характеристикою волонтерського руху є його гнучкість та оперативність. На відміну від державних інституцій, які часто обмежені бюрократичними процедурами, волонтерські організації здатні швидко реагувати на нові виклики та потреби. Це забезпечує їхню високу ефективність у кризових ситуаціях і підвищує довіру з боку населення. Рівень суспільної довіри до волонтерів в Україні є одним із найвищих серед усіх соціальних інститутів, що додатково посилює їхній вплив.

Волонтерський рух також виконує важливу функцію посередництва між державою та суспільством. Він сприяє комунікації, передає запити громадян до органів влади та, навпаки, допомагає реалізовувати державні ініціативи на місцях. У цьому контексті волонтери стають важливими учасниками процесу прийняття рішень, особливо у сферах оборони, соціальної політики та гуманітарної допомоги.

Суттєвим аспектом діяльності волонтерського руху є його вплив на формування політичної культури. Волонтерство сприяє розвитку таких цінностей, як солідарність, відповідальність, взаємодопомога та громадянська активність. Участь у волонтерських ініціативах формує новий тип громадянина — активного, свідомого та готового до участі у політичному житті. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню демократичних інститутів і розвитку громадянського суспільства.

Окремої уваги заслуговує участь волонтерів у міжнародній діяльності. Українські волонтерські організації активно співпрацюють із закордонними партнерами, залучають гуманітарну допомогу, здійснюють інформаційні кампанії та формують позитивний імідж України на міжнародній арені. Таким чином, волонтерський рух виступає важливим елементом публічної дипломатії.

Водночас трансформація волонтерського руху у політичного актора супроводжується певними викликами. Серед них — ризик політизації, залежність від донорського фінансування, емоційне вигорання учасників, а також необхідність інституціоналізації діяльності. З одного боку, збереження незалежності є важливою умовою ефективності волонтерського руху, з іншого — інтеграція у формальні політичні процеси може підвищити його вплив на державну політику.

Цифровізація також відіграє важливу роль у розвитку волонтерського руху. Соціальні мережі та онлайн-платформи дозволяють швидко організовувати збори коштів, координувати діяльність та поширювати інформацію. Це створює нові можливості для мобілізації ресурсів і розширення масштабів діяльності.

Волонтерський рух в Україні у воєнний період перетворився на потужного політичного актора, який виконує широкий спектр функцій — від забезпечення обороноздатності до участі у формуванні політики та міжнародної комунікації. Його роль виходить за межі традиційного розуміння громадянської активності та набуває стратегічного значення для держави. Подальший розвиток волонтерського руху потребує підтримки, збереження його автономії та ефективної взаємодії з державними інституціями, що стане важливим чинником післявоєнного відновлення України.

Список використаних джерел

1. Головаха Є., Паніна Н. Українське суспільство: соціологічний моніторинг. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023.
2. Демчук С. Волонтерський рух в Україні як феномен громадянського суспільства // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022.
3. Інститут соціології НАН України. Соціальні зміни в Україні в умовах війни. Київ, 2024.
4. Кулик В. Ідентичність, довіра і громадянська активність в Україні. Київ: КІС, 2023.
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Волонтерський рух як фактор національної стійкості. Київ, 2024.

6. Пахомов Ю. Громадянське суспільство і держава: взаємодія в умовах кризи. Київ: НІСД, 2022.
7. Українське суспільство в умовах війни: виклики та трансформації. Київ: НАН України, 2023.
8. Charities Aid Foundation. World Giving Index 2023. London, 2023.
9. Howard M. The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
10. Putnam R. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon & Schuster, 2000.

Макаренко Вікторія

здобувачка 4 курсу

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальність «Історія та археологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

**ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ**

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації інформаційний простір стає одним із ключових полів політичної боротьби. Інформаційна війна трансформується у важливий інструмент впливу на суспільну свідомість, політичні процеси та міжнародні відносини. Особливої актуальності це явище набуло в умовах російсько-української війни, де інформаційний компонент відіграє не менш значущу роль, ніж військовий.

Інформаційна війна виступає не лише як засіб дестабілізації, але й як фактор глибоких політичних трансформацій, що впливають на державне управління, громадянське суспільство та формування національної ідентичності. Інформаційна війна визначається як комплекс заходів, спрямованих на вплив на інформаційний простір супротивника з метою зміни його політичних рішень, поведінки населення та функціонування державних інститутів. Вона включає

пропаганду, дезінформацію, психологічні операції, кіберінструменти та маніпуляцію медіапростором.

Особливістю сучасної інформаційної війни є її всеохоплюючий характер, адже вона охоплює не лише військову сферу, але й політику, економіку, культуру та соціальні відносини. Завдяки цифровим технологіям інформаційний вплив набуває глобального масштабу, а його ефективність значно зростає.

Інформаційна війна суттєво впливає на трансформацію політичних систем. Вона змінює механізми політичної комунікації, підвищує роль інформаційної політики та стратегічних комунікацій у державному управлінні.

По-перше, інформаційна війна сприяє консолідації суспільства перед зовнішніми загрозами. В умовах війни відбувається мобілізація громадян, посилюється національна ідентичність та формується єдиний інформаційний наратив.

По-друге, вона стимулює розвиток нових інституцій і механізмів управління інформаційною сферою, зокрема створення центрів стратегічних комунікацій, впровадження політик інформаційної безпеки та протидії дезінформації.

По-третє, інформаційна війна змінює характер взаємодії між державою та суспільством, підвищуючи роль прозорості, довіри та ефективної комунікації.

Сучасна інформаційна війна використовує широкий спектр інструментів, серед яких ключовими є пропаганда, дезінформація, маніпуляція фактами, створення фейкових новин, використання соціальних мереж для поширення впливу, а також кібероперації.

Особливу роль відіграють соціальні мережі, які дозволяють швидко поширювати інформацію та впливати на масову свідомість. Завдяки алгоритмам цифрових платформ можливе цілеспрямоване формування інформаційних потоків і маніпуляція громадською думкою. Крім того, важливим елементом є психологічний вплив, спрямований на деморалізацію населення, підрив довіри до державних інституцій та створення атмосфери невизначеності.

Україна є одним із ключових прикладів держави, яка протистоїть масштабній інформаційній агресії. Починаючи з 2014 року, а особливо після 2022 року, інформаційна війна стала невід’ємною складовою національної безпеки.

Український досвід демонструє: активне використання стратегічних комунікацій; розвиток державної інформаційної політики; співпрацю з міжнародними партнерами; підвищення рівня медіаграмотності населення; формування ефективних механізмів протидії дезінформації.

Завдяки цим заходам Україна змогла не лише протистояти інформаційним атакам, але й сформувати позитивний міжнародний імідж.

Попри значні досягнення, інформаційна війна створює низку викликів. Серед них — постійне вдосконалення технологій дезінформації, складність контролю інформаційного простору, інформаційна втома населення та необхідність підтримання довіри до офіційних джерел.

Перспективи розвитку пов’язані з впровадженням новітніх технологій, розвитком кібербезпеки, підвищенням медіаграмотності населення та зміцненням міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки.

Таким чином, інформаційна війна є важливою складовою сучасних політичних трансформацій. Вона впливає на розвиток політичних інститутів, формування громадської думки та функціонування держави в цілому. Для України інформаційна війна стала не лише викликом, але й стимулом до модернізації системи державного управління, зміцнення національної ідентичності та інтеграції у глобальний інформаційний простір.

Список використаних джерел

1. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт. – Київ: НІСД, 2022.
2. Дзьобань О. П. Інформаційна безпека: теоретичні та прикладні аспекти. – Харків: Право, 2023.

3. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації в Україні: проблеми становлення. – Київ: НІСД, 2022.
4. Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: сучасні виклики. – Київ: Академія української преси, 2023.
5. Коваль О. О. Інформаційна війна в умовах гібридного конфлікту. – Київ: НАДУ, 2024.
6. Литвиненко О. В. Інформаційні загрози національній безпеці України. – Київ: НІСД, 2022.
7. Почепцов Г. Г. Інформаційні війни. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2023.
8. Різун В. В. Теорія масової комунікації. – Київ: Просвіта, 2022.
9. Ситник Г. П. Державна інформаційна політика України. – Київ: НАДУ, 2023.
10. Шевченко О. В. Інформаційна безпека держави в умовах війни. – Київ: КНЕУ, 2024.

Масюткін Максим

здобувач 4 курсу

першого (бакалаврський) рівня вищої освіти

спеціальність «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ УКРАЇНИ (ООН, НАТО, ЄС)

Повномасштабна війна в Україні актуалізувала питання ролі міжнародних організацій у забезпеченні безпеки, стабільності та відновлення держав. У сучасній системі міжнародних відносин такі організації, як Організація Об'єднаних Націй, НАТО та Європейський Союз, відіграють ключову роль у реагуванні на глобальні виклики, зокрема збройні конфлікти.

Для України взаємодія з міжнародними організаціями стала одним із визначальних факторів забезпечення національної стійкості, обороноздатності та

економічного відновлення. Водночас війна продемонструвала як потенціал, так і обмеження міжнародних інституцій у вирішенні конфліктів.

У сучасних умовах міжнародні організації виконують комплексну функцію підтримки України, що охоплює гуманітарний, військовий, фінансовий та політико-дипломатичний виміри. Їх діяльність базується на принципах міжнародного права та колективної безпеки, однак ефективність реалізації цих принципів значною мірою залежить від політичної волі держав-членів.

Роль Організація Об'єднаних Націй у підтримці України є насамперед гуманітарною та координаційною. ООН забезпечує надання масштабної допомоги населенню, яке постраждало від війни, включаючи продовольчу підтримку, медичні послуги, відновлення житла та інфраструктури. За даними організації, гуманітарну допомогу отримали мільйони українців, а також реалізуються програми розмінування та підтримки економічної відбудови. Водночас ООН виступає важливою платформою для дипломатичного врегулювання конфлікту, хоча її ефективність обмежується механізмами ухвалення рішень, зокрема правом вето в Раді Безпеки.

НАТО відіграє ключову роль у забезпеченні безпекового виміру підтримки України. Альянс не є стороною конфлікту, однак активно координує військову допомогу, здійснює навчання українських військових та сприяє модернізації оборонного сектору. Після 2024 року НАТО значно посилило свою участь у координації міжнародної військової допомоги та розвитку спроможностей Збройних сил України. Крім того, створення інституційних механізмів, таких як Рада Україна–НАТО, сприяє поглибленню стратегічного партнерства та довгостроковому плануванню підтримки. Альянс також підтверджує право України на самооборону та визначає її безпеку як важливий елемент євроатлантичної стабільності.

Європейський Союз забезпечує багатовимірну підтримку України, поєднуючи економічні, політичні та військові інструменти. ЄС надає значну фінансову допомогу для підтримки економіки, відновлення інфраструктури та реалізації реформ. Крім того, створено спеціальні інструменти, зокрема

військову місію з підготовки українських військових, що свідчить про зростання ролі ЄС у сфері безпеки. Європейські інституції також розглядають підтримку України як ключовий фактор забезпечення безпеки самого Європейського Союзу.

Важливим аспектом є синергія діяльності міжнародних організацій. Співпраця між ООН, НАТО та ЄС дозволяє поєднувати різні інструменти впливу та забезпечувати комплексний підхід до підтримки України. Така взаємодія сприяє підвищенню ефективності міжнародних зусиль і зміцненню глобальної системи безпеки.

Водночас діяльність міжнародних організацій стикається з низкою викликів. Серед них – обмеженість механізмів примусу, залежність від політичних рішень держав-членів, а також складність координації дій у багатосторонньому форматі. Зокрема, ООН часто обмежена у своїх можливостях через політичні суперечності, тоді як НАТО та ЄС стикаються з питаннями внутрішньої єдності та розподілу ресурсів.

Не менш важливим є питання довгострокових наслідків міжнародної підтримки. Взаємодія України з міжнародними організаціями сприяє її інтеграції до європейського та євроатлантичного простору, що має стратегічне значення для майбутнього розвитку держави. Участь у спільних програмах і проектах підвищує рівень інституційної спроможності України та її роль у системі міжнародної безпеки.

Міжнародні організації відіграють ключову роль у підтримці України в умовах війни, забезпечуючи гуманітарну допомогу, військову підтримку, фінансові ресурси та політичну підтримку. Діяльність ООН, НАТО та ЄС має комплексний характер і сприяє зміцненню національної стійкості держави.

Водночас ефективність цієї підтримки залежить від координації дій, політичної волі держав-членів і здатності міжнародних інституцій адаптуватися до нових викликів. Український досвід демонструє необхідність реформування глобальної системи безпеки з метою підвищення її ефективності.

Перспективним напрямом є подальше поглиблення співпраці України з міжнародними організаціями, інтеграція до європейського та євроатлантичного простору, а також розвиток нових механізмів міжнародної підтримки в умовах сучасних конфліктів.

Список використаних джерел

1. European Commission. Ukraine 2024 Report. Brussels, 2024.
2. NATO. Relations with Ukraine. 2025.
3. NATO–Ukraine Council: official materials. 2025.
4. OECD. International Support to Ukraine. Paris, 2025.
5. United Nations. UN support to Ukraine report. 2025.
6. Коптев О. Роль України в сучасній системі міжнародної безпеки. 2025.
7. Кулініч О. Роль міжнародних організацій у формуванні безпеки України. 2025.
8. New Europe Center. Еволюція підтримки України з боку НАТО. 2026.
9. USERP. Європейська оборонна інтеграція та роль України. 2025.

Меженська Олена Володимирівна
кандидат політичних наук, доцент
кафедри політології та міжнародних відносин
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна

СУБНАЦІОНАЛЬНІ АКТОРИ ТА ПАРАДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ КРИЗИ: ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНУ СТРАТЕГІЮ УКРАЇНИ

Сучасна система міжнародних відносин перебуває у стані глибокої трансформації під впливом глобалізації, розвитку мережевих форм врядування та ескалації збройних конфліктів. У цих умовах відбувається розширення кола акторів зовнішньої політики, що ставить під сумнів монополію держави на здійснення міжнародної діяльності. Водночас така трансформація породжує не

лише нові можливості, а й низку викликів, пов'язаних із координацією, легітимністю та ефективністю зовнішньополітичної діяльності на різних рівнях.

Парадипломатія як форма міжнародної активності субнаціональних акторів (регіонів, міст, органів місцевого самоврядування) [7; 8] дедалі частіше розглядається як важливий інструмент участі у глобальних процесах. Вона визначається як «міжнародні (зовнішні, транснаціональні, транскордонні) зв'язки субнаціональних органів влади» [12, с. 5]. Однак, попри значний теоретико-прикладний доробок, залишається дискусійним питання про межі автономії субнаціональних акторів та їхню реальну спроможність впливати на зовнішньополітичний курс держави, особливо в умовах воєнної кризи.

В Україні реформа децентралізації [11] створила інституційні передумови для активізації міжнародної діяльності на місцевому рівні. Проте поряд із розширенням можливостей виникає проблема узгодження дій субнаціональних акторів із загальнодержавною зовнішньополітичною стратегією. Залучення міст і регіонів до міжнародних організацій, партнерств і мереж муніципального співробітництва [4; 5; 9], зокрема до United Cities and Local Governments (UCLG) [2], сприяє інтеграції до глобальних процесів, але водночас може призводити до фрагментації зовнішньополітичної активності та розмиття єдиної дипломатичної позиції держави.

Міжмуніципальне співробітництво, включаючи побратимські зв'язки, традиційно розглядається як ефективний механізм обміну досвідом і впровадження європейських практик розвитку [3]. Водночас постає питання їхньої стратегічної доцільності в умовах війни: чи всі такі зв'язки мають практичний ефект, чи частина з них залишається декларативною, не забезпечуючи відчутного внеску в національні інтереси?

Повномасштабна війна Росії проти України актуалізувала концепцію багаторівневого врядування (multi-level governance), у межах якої субнаціональні актори виступають як додаткові канали зовнішньої взаємодії. Вони взаємодіють із міжнародними партнерами, донорами та урядами інших держав, сприяючи мобілізації ресурсів і підтримки. Водночас така активізація породжує ризики

дублювання функцій державної дипломатії, конкуренції за ресурси та неузгодженості комунікаційних меседжів на міжнародній арені.

У цьому контексті постає ключове питання: чи є парадипломатія інструментом посилення зовнішньополітичної стратегії України, чи вона може виступати фактором її ускладнення? З одного боку, субнаціональні актори сприяють диверсифікації міжнародних контактів, формуванню мереж солідарності та залученню ресурсів для відновлення. З іншого – відсутність чітких механізмів координації може знижувати ефективність зовнішньополітичної діяльності та створювати асиметрії у представленні національних інтересів.

Додатковий вимір проблеми пов'язаний із політичною функцією парадипломатії. Розірвання партнерських відносин із містами Російської Федерації демонструє узгодженість позицій на різних рівнях влади, однак водночас свідчить про політизацію міжмуніципальних зв'язків і залежність локальної міжнародної діяльності від загальнонаціонального політичного контексту.

Парадипломатія також відіграє роль у процесі європейської інтеграції України, сприяючи поширенню демократичних стандартів і практик місцевого самоврядування [6; 10]. Однак і тут виникає питання інституційної спроможності громад: не всі субнаціональні актори мають однакові ресурси, компетенції та доступ до міжнародних мереж, що може поглиблювати внутрішньорегіональні дисбаланси.

Отже, в умовах воєнної кризи парадипломатія виступає суперечливим явищем: з одного боку, вона розширює можливості реалізації зовнішньополітичної стратегії України, забезпечуючи додаткові канали міжнародної взаємодії та мобілізації підтримки; з іншого — створює нові виклики, пов'язані з координацією, ефективністю та узгодженістю дій різних рівнів влади. Відтак ключовим завданням є формування ефективної моделі взаємодії між державним і субнаціональним рівнями, яка дозволить інтегрувати

парадипломатію в цілісну зовнішньополітичну стратегію України без втрати її системності та керованості.

Список використаних джерел

1. Аміров А. О. Парадипломатія в зовнішньополітичному виборі України: «П'яте колесо» чи акселератор європейської інтеграції? *Політикус*. 2021. Вип. 4. С. 14–19. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-4.2>

2. АМУ на засіданні всесвітньої організації «Об'єднані міста та місцеві влади» повідомила про злочини військових РФ проти мирного населення України. Вебсайт Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua/novyna/amu-na-zasidanni-vsesvitnoyi-organizaciyi-obyednani-mista-ta-miscevi-vlady-povidomyla-pro>

3. Андріїв Б. Є. Новий муніципалізм: глобальна «політика на основі місця». *Політикус*. 2022. № 5. С. 93–104. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.1>

4. Білоцерківська О. Реформа децентралізації в Україні та ініціатива «Східного партнерства»: співпраця у розвитку локальних демократій. *Вісник Львівського університету*. 2024. Вип. 54. С. 173–182. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.54.20>

5. Висновок щодо «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» CENTRE OF EXPERTISE FOR MULTILEVEL GOVERNANCE. м. Страсбург, 3 грудня 2024 року SEMG/PAD(2024)6. 14.c. URL: <https://rm.coe.int/cemg-pad-2024-6-ua-reform-concept-ukr-final/1680b2b51a>

6. Возненко Л.В. Основи функціонування місцевого самоврядування за європейськими стандартами. *Політикус*. 2024. Вип.1. С. 33-38. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.5>

7. Головка Іван. Парадипломатія субнаціональних акторів: потенціал та форми реалізації. *Грані*. 2016. Вип №11 (139) URL: <https://www.readcube.com/articles/10.15421%2F1716117>.

8. Грачевська Т.О. Парадипломатія як складова процесів регіоналізації на сучасному етапі. *Грані*. 2014. Вип.№ 12 (116) С.77-82

9. «Мости довіри»: відбудова України шляхом партнерства з муніципалітетами країн ЄС (2022-2024). Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/news/19267?page=15>

10. Політика згуртованості. ЄС та Україна. Аналітична записка. Децентралізація. Інститут громадянського суспільства. 16.07.2024. URL: <https://decentralization.ua/news/18332?page=8>

11. Реформа децентралізації. Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

12. Duchacek I. The territorial dimension of politics: within, among, and across nations. New York : Routledge, 2019. 328 p.

Матвійчук Владислав

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

РОЛЬ НАТО У ЗМІЦНЕННІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформації міжнародної системи безпеки особливого значення набуває співпраця України з НАТО як одним із ключових інститутів колективної оборони. Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася у 2022 році, актуалізувала питання поглиблення взаємодії з Альянсом та визначила нові пріоритети у сфері безпеки і оборони.

Роль НАТО у зміцненні безпеки України проявляється у кількох взаємопов'язаних вимірах. Передусім йдеться про політичну підтримку, яка забезпечує міжнародну легітимацію дій України та сприяє консолідації держав-членів Альянсу навколо протидії агресії. На рівні офіційних заяв, самітів і стратегічних документів НАТО послідовно підтверджує підтримку суверенітету і територіальної цілісності України.

Важливим напрямом є військово-технічне співробітництво. Хоча НАТО як організація не здійснює прямого постачання озброєння, держави-члени Альянсу відіграють ключову роль у наданні Україні сучасного військового обладнання, підготовці особового складу та обміні розвідувальною інформацією. Це сприяє підвищенню обороноздатності України та її здатності протистояти агресії.

Суттєвим аспектом співпраці є реформування сектору безпеки і оборони України відповідно до стандартів НАТО. За підтримки Альянсу Україна здійснює трансформацію своїх інституцій, впроваджує сучасні принципи управління, підвищує рівень прозорості та ефективності оборонної системи. Це створює передумови для подальшої інтеграції України до євроатлантичного безпекового простору.

Окрему роль відіграє діяльність спільних програм і механізмів співпраці, зокрема Комісії Україна–НАТО, Річних національних програм та інших форматів взаємодії. Вони забезпечують системний характер співробітництва та дозволяють координувати зусилля у сфері безпеки.

У контексті повномасштабної війни значно зросло значення консультацій та координації між Україною та країнами-членами Альянсу. НАТО виступає важливим майданчиком для узгодження стратегічних підходів до підтримки України, включаючи питання санкційної політики, військової допомоги та післявоєнного відновлення.

Водночас співпраця України з НАТО супроводжується певними викликами. Серед них — необхідність досягнення консенсусу серед держав-членів щодо подальшого розширення Альянсу, а також балансування між підтримкою України та уникненням прямої ескалації конфлікту з Російською Федерацією. Ці фактори впливають на темпи та глибину інтеграційних процесів. Попри це, роль НАТО у зміцненні безпеки України є визначальною. Альянс виступає не лише гарантом політичної підтримки, але й важливим партнером у процесі модернізації оборонного сектору та підвищення стійкості держави до зовнішніх загроз.

Таким чином, співпраця України з НАТО є стратегічним напрямом зовнішньої політики держави, який сприяє зміцненню її безпеки, підвищенню обороноздатності та інтеграції до євроатлантичного простору. Подальший розвиток цих відносин має ключове значення для забезпечення стабільності в регіоні та формування нової архітектури міжнародної безпеки.

Список використаних джерел

1. Європейський Союз. EU–Ukraine relations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
2. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейська та євроатлантична інтеграція України. – Київ, 2022.
3. Міністерство закордонних справ України. Співробітництво України з НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
4. НАТО. Relations with Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nato.int>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Безпекова політика України в умовах війни. – Київ, 2023.
6. Рада національної безпеки і оборони України. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua>

Міщенко Марк
здобувач 1 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Міжнародні відносини
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТІЙКОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ «ДІЯ»)

У сучасних умовах глобальних викликів і збройних конфліктів цифровізація державного управління набуває стратегічного значення як інструмент забезпечення стійкості держави. Повномасштабна війна в Україні стала каталізатором прискорення цифрової трансформації, що дозволило зберегти керованість державних інституцій, забезпечити доступ громадян до публічних послуг і підтримати функціонування економіки. Особливу роль у цьому процесі відіграє цифрова екосистема «Дія», яка стала одним із ключових інструментів реалізації концепції електронної держави в Україні.

Цифровізація у цьому контексті виступає не лише як технологічний процес, але й як складова національної безпеки, що забезпечує безперервність державного управління, підвищує ефективність комунікації між державою та громадянами і сприяє формуванню довіри до державних інституцій. Цифрова трансформація держави передбачає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери публічного управління з метою підвищення ефективності, прозорості та доступності послуг. В Україні цей процес набув системного характеру завдяки реалізації концепції «держава в смартфоні», що передбачає максимальну цифровізацію адміністративних процедур.

Платформа «Дія» стала ключовим елементом цієї трансформації, об'єднавши в єдиному цифровому середовищі державні послуги, електронні документи та сервіси взаємодії громадян із державою. У мирний час її впровадження сприяло спрощенню бюрократичних процедур і підвищенню рівня цифрової грамотності населення. В умовах війни значення цього інструменту суттєво зросло.

По-перше, цифровізація забезпечує безперервність надання державних послуг навіть за умов руйнування інфраструктури або переміщення населення. Завдяки «Дії» громадяни мають можливість отримувати документи, оформлювати допомогу, реєструвати бізнес та здійснювати інші юридично значущі дії незалежно від свого фізичного місцезнаходження. Це особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб і громадян, які перебувають за кордоном.

По-друге, цифрові інструменти відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності. Через платформу реалізуються програми державної підтримки населення, зокрема виплати допомоги постраждалим від війни, компенсації за зруйноване житло, а також сервіси підтримки бізнесу. Це дозволяє оперативно реагувати на соціально-економічні виклики та зменшувати рівень соціальної напруги.

По-третє, цифровізація сприяє підвищенню ефективності державного управління. Використання електронних реєстрів, автоматизованих систем обробки даних і цифрових сервісів дозволяє оптимізувати управлінські процеси, скоротити час прийняття рішень і зменшити ризики корупції. У воєнних умовах це набуває особливого значення, оскільки швидкість і точність управлінських рішень є критичними для забезпечення безпеки та стабільності.

Окрему увагу слід приділити інформаційній та кібербезпеці як складовій цифрової стійкості держави. В умовах війни цифрова інфраструктура стає об'єктом кібератак, що вимагає впровадження сучасних систем захисту даних, резервного копіювання та міжнародної співпраці у сфері кібербезпеки. Україна демонструє високий рівень адаптивності в цьому напрямі, активно залучаючи міжнародних партнерів до захисту цифрових ресурсів.

Водночас цифровізація держави супроводжується низкою викликів. Серед них варто виокремити цифрову нерівність населення, обмежений доступ до інтернету в окремих регіонах, а також необхідність підвищення рівня цифрової грамотності громадян. Крім того, актуальними залишаються питання захисту персональних даних і довіри до цифрових сервісів. Цифровізація держави в умовах війни виступає важливим інструментом забезпечення її стійкості та адаптивності до кризових викликів. Платформа «Дія» довела свою ефективність як універсальний механізм взаємодії держави з громадянами, що забезпечує безперервність надання послуг, підтримує соціальну стабільність і сприяє розвитку економіки.

Досвід України свідчить, що цифрова трансформація може стати ключовим фактором збереження державності в умовах війни. Водночас подальший розвиток цифровізації потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення нормативно-правової бази, підвищення рівня кібербезпеки, розвиток цифрової інфраструктури та забезпечення інклюзивності цифрових сервісів. Перспективним напрямом є інтеграція українських цифрових рішень до європейського цифрового простору, що сприятиме зміцненню міжнародного співробітництва та підвищенню конкурентоспроможності держави.

Список використаних джерел

1. Дія. Офіційний портал державних послуг. URL: <https://diia.gov.ua>
2. Дубов Д.В. Цифрова трансформація державного управління в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. Київ, 2023.
3. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII.
4. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI.
5. Кабінет Міністрів України. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. Київ, 2022.
6. Міністерство цифрової трансформації України. Звіт про діяльність за 2023–2025 роки. Київ, 2025.

Михайлюк С. В., здобувач 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України стало безпрецедентним викликом для системи міжнародних відносин та глобальної безпеки загалом. В цих умовах українська дипломатія була змушена екстрено адаптуватися до нових реалій, трансформувавши як свої стратегічні пріоритети, так і тактичний інструментарій. Класична дипломатія мирного часу поступилася місцем «дипломатії воєнного часу», тобто проактивній, жорсткій, швидкій та максимально орієнтованій на конкретний практичний результат. Метою цієї роботи є аналіз ключових змін у діяльності Міністерства

закордонних справ України та інших суб'єктів зовнішньополітичної діяльності в умовах російсько-української війни.

Першим і головним пріоритетом української дипломатії з початком повномасштабної війни стала мілітаризація зовнішньополітичного треку або так звана «збройна дипломатія». О. В. Литвиненко з цього приводу говорить наступне: «якщо до 2022 року надання Україні летальної зброї було предметом складних і часто безрезультатних дискусій, то в умовах екзистенційної загрози дипломатам довелося долати політичні та психологічні бар'єри партнерів» [1, с. 45]. Створення формату «Рамштайн» (контактної групи з питань оборони України), зняття табу на постачання важкої бронетехніки, артилерійських систем, систем протиповітряної оборони (Patriot, IRIS-T) та авіаційної коаліції (літаки F-16, Mirage 2000, JAS 39 Gripen) стало безпосереднім результатом титанічної роботи дипломатичного корпусу та вищого політичного керівництва нашої держави.

Другим надважливим напрямком стала санкційна дипломатія та політика ізоляції агресора. Стратегія України полягає в тому, щоб зробити війну максимально дорогою для економіки РФ та обмежити її військово-промисловий потенціал. Українські дипломати системно працюють над адвокацією нових санкційних пакетів Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та країн G7. Окрім секторальних економічних санкцій, значним досягненням стала політична та культурна ізоляція Росії: виключення з Ради Європи, призупинення членства в Раді з прав людини ООН, бойкот російських спортсменів та діячів культури на міжнародних майданчиках [2, с. 112].

Третім аспектом, який продемонстрував найвищу ефективність, стала публічна та цифрова дипломатія. Як зазначав колишній міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба, «Україна виграла інформаційну війну на Заході у перші місяці вторгнення завдяки безпрецедентній відкритості та інноваційним підходам» [3, с. 28]. Використання соціальних мереж як прямого каналу комунікації з глобальною аудиторією (наприклад, Telegram, Instagram, X) дозволило мобілізувати суспільну думку в країнах-партнерах, що, в свою чергу,

здійснювало тиск на уряди цих країн щодо ухвалення рішень на користь України. Формат щоденних відеозвернень Президента України, виступи перед парламентами країн світу та запуск фандрейзингової платформи United 24 стали новітніми інструментами, які не мають аналогів у світовій практиці.

Четвертий стратегічний вектор — інституційна інтеграція до євроатлантичних структур. Війна виступила каталізатором процесів, які у мирний час могли б тривати десятиліттями. Отримання статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, а згодом і відкриття переговорного процесу стали історичними віхами. Паралельно, попри складність консенсусного прийняття рішень всередині НАТО, українська дипломатія продовжує просувати ідею безальтернативності вступу України до Альянсу як єдиної дієвої гарантії безпеки у поствоєнній Європі. Робота над двосторонніми безпековими угодами стала тимчасовим, але важливим механізмом фіксації зобов'язань партнерів

Пункт 4 Стратегії зовнішньополітичної діяльності України чітко говорить наступне: «зовнішньополітичні зусилля буде спрямовано на розвиток відносин стратегічного характеру з ключовими партнерами на міжнародній арені, передусім з ЄС, НАТО та їхніми державами – членами, здійснення взаємовигідного співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями [4]. В умовах повномасштабної російської агресії ця доктринальна настанова набула абсолютно практичного, екзистенційного виміру.

Відповідно, український дипломатичний корпус зосередив безпрецедентні зусилля на практичній імплементації цього пункту Стратегії. Почала відбуватися інституційна інтеграція: отримання статусу кандидата, а згодом і офіційне відкриття переговорних кластерів щодо вступу до Європейського Союзу стали історичними досягненнями вітчизняної дипломатії. Паралельно, усвідомлюючи складність консенсусного прийняття рішень щодо швидкого вступу до НАТО, Україна ініціювала формування проміжної архітектури безпеки. Реалізація положень щодо «взаємовигідного співробітництва» наразі втілюється у підписанні серії історичних двосторонніх угод про співробітництво у сфері безпеки з ключовими державами-членами Альянсу (Великою Британією,

Німеччиною, Францією тощо), що фіксують довгострокові зобов'язання партнерів щодо військової та фінансової підтримки України.

Незважаючи на значні успіхи, українська дипломатія стикається з низкою серйозних викликів. Зокрема, це проблема «втоми від війни» у західних суспільствах, необхідність налагодження ефективного діалогу з країнами Глобального Півдня (Азія, Африка, Латинська Америка), де російські наративи залишаються більш впливовими, а також питання конфіскації заморожених російських активів на користь відбудови України і виділення нових позик з боку Європейського Союзу через накладання вето Угорщини та Словаччини.

Отже, в умовах російсько-української війни українська дипломатія фактично перетворилася на «другий фронт». Відмовившись від надмірної бюрократії на користь прагматизму та швидкості, вона змогла консолідувати безпрецедентну міжнародну коаліцію на підтримку України. Подальша ефективність зовнішньополітичного відомства залежатиме від здатності адаптуватися до тривалого характеру конфлікту, розширення географії впливу на Глобальний Південь та утримання високого рівня інституційної стійкості у відносинах з ключовими союзниками.

Список використаних джерел

1. Зовнішня політика України в умовах війни : монографія / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. 320 с.
2. Магда Є. В. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ : Каламар, 2022. 268 с.
3. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2019. 384 с.
4. Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України : Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021> (дата звернення: 20.04.2026).

Новосколькова Людмила

к.пол.н., доцент,

доцент кафедри політології і міжнародних відносин
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

УКРАЇНА ЯК НОВИЙ СУБ'ЄКТ ГЛОБАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ДИПЛОМАТИЧНИЙ ВИМІР

У сучасних умовах трансформації міжнародної системи відносин Україна поступово утверджується як активний і впливовий суб'єкт глобальної політики. Повномасштабна агресія російської федерації стала каталізатором переосмислення ролі України у світі, змінивши її статус із переважно регіонального актора на важливий елемент глобальної безпекової, політичної та гуманітарної архітектури. У цьому контексті дипломатичний вимір відіграє ключову роль у формуванні нової ідентичності України на міжнародній арені.

Формування України як суб'єкта глобальної політики пов'язане передусім із її здатністю впливати на міжнародний порядок денний. Україна активно ініціює та просуває міжнародні політичні, безпекові та гуманітарні ініціативи, які знаходять підтримку серед широкого кола держав. Одним із прикладів є просування ідеї відповідальності за міжнародні злочини, а також ініціативи щодо реформування глобальних безпекових механізмів. Така активність свідчить про зростання ролі України як нормотворчого актора.

Важливим чинником є посилення багатосторонньої дипломатії. Україна активно взаємодіє з міжнародними організаціями, зокрема Організація

Об'єднаних Націй, Європейський Союз та НАТО. Через ці платформи держава не лише отримує підтримку, але й формує політичні рішення, впливає на міжнародні процеси та консолідує партнерів. Участь у глобальних дискусіях щодо безпеки, енергетики, прав людини та гуманітарної допомоги підсилює міжнародну суб'єктність України.

Значну роль у цьому процесі відіграє публічна дипломатія. Україна активно використовує сучасні комунікаційні інструменти для формування позитивного іміджу, донесення своєї позиції до міжнародної спільноти та протидії дезінформації. Лідери держави, дипломатичні представництва та громадянське суспільство виступають єдиним фронтом у міжнародному інформаційному просторі, що сприяє підвищенню довіри до України.

Економічний вимір дипломатії також є важливим фактором становлення України як глобального актора. Залучення міжнародної фінансової допомоги, розвиток торговельно-економічних зв'язків та інтеграція у світову економіку дозволяють зміцнювати економічну базу держави. Україна виступає не лише як отримувач допомоги, але й як партнер у реалізації глобальних економічних ініціатив, зокрема у сфері продовольчої безпеки.

Особливого значення набуває безпековий аспект. Україна стала важливим елементом європейської та глобальної безпеки, демонструючи здатність протистояти зовнішній агресії та захищати демократичні цінності. Це підвищує її авторитет серед міжнародних партнерів і сприяє розширенню безпекових зв'язків. У цьому контексті дипломатія відіграє ключову роль у формуванні системи міжнародних гарантій та координації допомоги.

Не менш важливим є гуманітарний вимір, який включає захист прав людини, підтримку постраждалого населення та розвиток міжнародної солідарності. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та гуманітарними структурами, що сприяє зміцненню її позицій як відповідального члена міжнародної спільноти.

Водночас процес становлення України як суб'єкта глобальної політики супроводжується низкою викликів. Серед них — необхідність збереження

стабільної міжнародної підтримки, протидія інформаційним загрозам, обмеженість ресурсів та складність координації міжнародних партнерів. Крім того, важливим є питання інституційної спроможності держави та ефективності реалізації зовнішньополітичних стратегій.

У цих умовах особливого значення набуває стратегічне планування дипломатичної діяльності. Україна має формувати довгострокову зовнішньополітичну стратегію, спрямовану на зміцнення міжнародних позицій, розвиток партнерств та інтеграцію у глобальні процеси. Важливим є також розвиток кадрового потенціалу дипломатичної служби та впровадження інноваційних підходів до дипломатії.

Україна поступово утверджується як новий суб'єкт глобальної політики, здатний впливати на міжнародні процеси та формувати порядок денний. Дипломатичний вимір відіграє ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи реалізацію національних інтересів та зміцнення міжнародного авторитету держави.

Становлення України як нового суб'єкта глобальної політики є результатом активної дипломатичної діяльності, спрямованої на формування міжнародної підтримки, участь у глобальних процесах та просування власних ініціатив. Україна демонструє здатність впливати на міжнародний порядок денний, зміцнювати партнерські відносини та інтегруватися у світову систему. Попри існуючі виклики, дипломатія залишається ключовим інструментом утвердження України як впливового актора міжнародних відносин. У перспективі подальший розвиток дипломатичного потенціалу сприятиме зміцненню позицій держави та її ролі у формуванні глобальної політики.

Список використаних джерел

1. Гнатівський М. М. Україна в міжнародно-правовому просторі в умовах війни // Право України. 2022. № 11. С. 18–27.
2. Дорошко М. С. Зовнішня політика України: трансформація у глобальному вимірі. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023. 280 с.

3. Єрмоленко В. Україна у глобальному світі: політичні та цивілізаційні аспекти. Київ: Дух і Літера, 2023. 300 с.
4. Задорожній О. В. Міжнародне право та геополітика сучасності. Київ: К.І.С., 2022. 400 с.
5. Організація Об'єднаних Націй. Global policy reports and Ukraine's role in international security. New York, 2022–2024. URL: <https://www.un.org> (дата звернення: 22.04.2026).
6. Європейський Союз. EU foreign policy and Ukraine integration process. Brussels, 2022–2024. URL: <https://europa.eu> (дата звернення: 22.04.2026).
7. НАТО. NATO partnerships and Ukraine's role in global security. Brussels, 2022–2024. URL: <https://www.nato.int> (дата звернення: 22.04.2026).
8. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Стратегія зовнішньої політики України. Київ, 2024. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 22.04.2026).
9. United Nations Development Programme. Ukraine's global development role and resilience. New York, 2023–2024. URL: <https://www.undp.org> (дата звернення: 22.04.2026).
10. Nye J. S. The Future of Power. Updated ed. New York: PublicAffairs, 2022. 320 p.
11. Smith S., Hadfield A., Dunne T. International Relations: Theories and Practice. Oxford: Oxford University Press, 2023. 520 p.

Оганесян Алексан
магістр політології

РЕФОРМИ В УМОВАХ ВІДБУДОВИ: ПРІОРИТЕТИ ТА РИЗИКИ

Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентні руйнування інфраструктури, економіки та соціальної сфери, що обумовлює необхідність комплексної післявоєнної відбудови держави. У цих умовах реформи стають ключовим інструментом не лише відновлення, але й модернізації країни. Відбудова України не може обмежуватися відтворенням довоєнної моделі розвитку, натомість вона має ґрунтуватися на принципах інноваційності,

сталості та європейської інтеграції. Саме тому питання визначення пріоритетів реформ та оцінки пов'язаних із ними ризиків набуває особливої актуальності.

Реформи в умовах відбудови слід розглядати як системний процес трансформації державних інститутів, економічних відносин і соціальної політики, спрямований на забезпечення стійкого розвитку. Вони повинні поєднувати короткострокові заходи з відновлення життєво важливих функцій держави та довгострокові стратегічні цілі, пов'язані з інтеграцією до Європейського Союзу та зміцненням національної безпеки.

Одним із ключових пріоритетів реформ є відновлення та модернізація інфраструктури. Значна частина транспортних, енергетичних і житлових об'єктів зазнала руйнувань, що потребує не лише їх реконструкції, але й переходу до сучасних стандартів. Концепція «відбудувати краще, ніж було» передбачає впровадження енергоефективних технологій, розвиток зеленої енергетики та цифровізацію інфраструктурних систем. Це створює передумови для підвищення конкурентоспроможності економіки та зменшення залежності від зовнішніх ресурсів.

Другим важливим напрямом є реформа системи публічного управління. В умовах відбудови особливого значення набуває ефективність державних інституцій, їхня здатність швидко приймати рішення та реалізовувати політику. Децентралізація, яка була започаткована до війни, має отримати подальший розвиток, оскільки саме місцеві громади відіграють ключову роль у відновленні територій. Посилення інституційної спроможності органів влади на всіх рівнях є необхідною умовою успішної реалізації реформ.

Не менш важливою є антикорупційна реформа. Масштабні фінансові ресурси, що надходять на відбудову, створюють ризики зловживань і неефективного використання коштів. У цьому контексті особливого значення набуває прозорість процедур, розвиток електронного врядування та посилення контролю з боку громадянського суспільства. Забезпечення доброчесності управління є критично важливим для збереження довіри міжнародних партнерів і громадян.

Реформування судової системи також є одним із ключових пріоритетів. Незалежне та ефективне правосуддя забезпечує захист прав власності, сприяє залученню інвестицій і формує довіру до держави. В умовах післявоєнного відновлення це має особливе значення, оскільки інвестори орієнтуються на стабільність правового середовища.

Економічні реформи мають бути спрямовані на відновлення виробництва, підтримку підприємництва та створення нових робочих місць. Особлива увага повинна приділятися розвитку малого та середнього бізнесу, який є основою економічної стабільності. Водночас важливим є залучення іноземних інвестицій, що потребує створення сприятливого інвестиційного клімату, зокрема через дерегуляцію, податкові стимули та гарантії безпеки.

Соціальна політика також потребує глибокого реформування. Війна призвела до значного зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих груп. Це вимагає створення ефективної системи соціального захисту, орієнтованої на інтеграцію цих категорій населення у суспільне життя. Особливого значення набуває розвиток системи охорони здоров'я, освіти та психологічної реабілітації.

Окремим пріоритетом є цифрова трансформація. Вона дозволяє підвищити ефективність державного управління, забезпечити прозорість процесів та спростити доступ громадян до послуг. Україна вже має значні досягнення у цій сфері, що створює основу для подальшого розвитку цифрової держави.

Водночас реалізація реформ у процесі відбудови супроводжується значними ризиками. Одним із ключових є ризик інституційної слабкості, що може ускладнювати впровадження змін. Недостатня координація між органами влади, брак професійних кадрів та перевантаження управлінських структур можуть знижувати ефективність реформ.

Другим важливим ризиком є політична нестабільність. Після завершення війни можливе загострення політичної конкуренції, що може впливати на послідовність реформ. Популістські настрої та короткострокові політичні інтереси можуть перешкоджати реалізації стратегічних змін.

Суттєвим викликом є також економічні обмеження. Високий рівень державного боргу, необхідність значних інвестицій та обмежені внутрішні ресурси створюють додатковий тиск на економіку. Залежність від міжнародної фінансової допомоги може впливати на темпи та напрям реформ.

Не менш важливими є соціальні ризики. Нерівномірність відновлення регіонів, соціальна нерівність та втома населення від тривалих криз можуть призводити до зниження підтримки реформ. У цьому контексті важливо забезпечити справедливість і інклюзивність політики відбудови.

Крім того, слід враховувати безпекові ризики. Навіть після завершення активної фази війни зберігатиметься загроза повторної агресії, що потребує значних ресурсів для оборони. Це може обмежувати можливості фінансування реформ і відновлення.

Таким чином, реформи в умовах відбудови України є комплексним і багатовимірним процесом, що поєднує економічні, політичні та соціальні аспекти. Їх успішна реалізація залежить від здатності держави визначити чіткі пріоритети, забезпечити ефективне управління та мінімізувати ризики. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні партнери, громадянське суспільство та бізнес-середовище. Саме їхня взаємодія створює основу для формування нової моделі розвитку України — стійкої, демократичної та інтегрованої до європейського простору.

У перспективі відбудова України може стати не лише процесом відновлення, але й можливістю для глибокої модернізації держави. Реалізація структурних реформ, впровадження інновацій та розвиток людського капіталу дозволять сформувати нову якість державності. Водночас успіх цього процесу залежатиме від здатності ефективно управляти ризиками та забезпечити баланс між швидкістю змін і їхньою якістю.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний центр «Український інститут майбутнього». Відбудова України: економічні та інституційні виклики. Київ, 2023.

2. Європейська комісія. Ukraine Recovery and Reconstruction Plan. Brussels, 2022.
3. Кабінет Міністрів України. План відновлення України (Ukraine Recovery Plan). Київ, 2022.
4. Кахконен С., Кауфман Д. Governance and Anti-Corruption in Reconstruction Contexts. Washington: World Bank, 2023.
5. Київська школа економіки. Оцінка втрат та потреб відбудови України (Damage and Needs Assessment). Київ, 2024.
6. Міністерство економіки України. Стратегія економічного відновлення України до 2030 року. Київ, 2024.
7. Національний інститут стратегічних досліджень. Реформи державного управління в умовах післявоєнної відбудови. Київ, 2023.
8. OECD. Rebuilding Ukraine: Policy Framework for Recovery and Reform. Paris, 2023.
9. Transparency International. Corruption Risks in Reconstruction: Ukraine Case Study. Berlin, 2024.
10. United Nations Development Programme (UNDP). Ukraine Recovery and Development Programme. New York, 2023.
11. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). Washington, 2024.
12. Zapatrina I. Public Governance and Sustainable Reconstruction in Ukraine. Kyiv: KNEU, 2023.

Павлик Олег

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти

спеціальність «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

**ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ТА РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У
ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ**

У сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій цифрова дипломатія постає як один із ключових інструментів реалізації зовнішньої політики держав. Вона охоплює використання цифрових платформ, зокрема соціальних мереж, для здійснення дипломатичної діяльності, формування міжнародного іміджу, комунікації з іноземною аудиторією та просування національних інтересів. Цифрова дипломатія є невід'ємною складовою публічної дипломатії та суттєво трансформує традиційні підходи до міжнародних відносин.

Поняття цифрової дипломатії (digital diplomacy або e-diplomacy) передбачає застосування інструментів цифрового середовища для досягнення зовнішньополітичних цілей. Йдеться не лише про офіційні вебсайти чи електронні документи, а насамперед про активне використання соціальних мереж, блогів, онлайн-платформ і цифрових комунікаційних каналів. Такі інструменти забезпечують оперативність передачі інформації, розширення аудиторії та безпосередню взаємодію з громадськістю різних країн.

Соціальні мережі стали одним із найпотужніших каналів цифрової дипломатії. Платформи як-от Facebook, X (Twitter), Instagram, YouTube та LinkedIn дозволяють державним органам, дипломатичним представництвам і політичним лідерам оперативно поширювати інформацію, реагувати на міжнародні події та формувати власний наратив. Вони створюють можливості для двосторонньої комунікації, що відрізняє цифрову дипломатію від традиційної, яка переважно мала односторонній характер.

Важливою функцією соціальних мереж у зовнішній політиці є формування позитивного міжнародного іміджу держави. Через цифрові платформи країни можуть презентувати свої культурні, політичні та економічні досягнення, демонструвати відкритість і прозорість державної політики. У цьому контексті цифрова дипломатія виступає інструментом «м'якої сили», сприяючи підвищенню довіри з боку міжнародної спільноти та зміцненню партнерських відносин.

Крім того, соціальні мережі відіграють важливу роль у кризовій дипломатії. В умовах воєнних конфліктів, політичних криз чи гуманітарних катастроф вони дозволяють оперативно інформувати світову спільноту, мобілізувати підтримку та протидіяти дезінформації. Для України в умовах повномасштабної війни цифрова дипломатія стала одним із ключових інструментів комунікації з міжнародними партнерами, залучення військової, фінансової та гуманітарної допомоги, а також формування глобальної підтримки.

Особливе значення має персоналізація дипломатії через соціальні мережі. Політичні лідери, дипломати та офіційні представники держав ведуть власні акаунти, що дозволяє їм безпосередньо звертатися до міжнародної аудиторії. Такий підхід підвищує рівень довіри та створює ефект «близькості» між владою та громадськістю. Водночас це потребує високого рівня відповідальності, адже будь-яка публікація може мати значний міжнародний резонанс.

Разом із перевагами цифрової дипломатії існують і певні виклики. Одним із них є проблема дезінформації та інформаційних маніпуляцій. Соціальні мережі можуть використовуватися як інструмент інформаційної війни, поширення фейкових новин і підриву довіри до державних інституцій. У зв'язку з цим важливим завданням є розроблення ефективних механізмів протидії дезінформації, підвищення медіаграмотності населення та забезпечення кібербезпеки.

Ще одним викликом є необхідність балансування між відкритістю та безпекою. Надмірна відкритість у цифровому просторі може створювати ризики витоку конфіденційної інформації або використання її недобросовісними акторами. Тому цифрова дипломатія потребує чітких стратегій, регламентів і професійної підготовки кадрів.

Крім того, існує проблема цифрової нерівності, яка обмежує доступ окремих країн або соціальних груп до цифрових ресурсів. Це впливає на ефективність цифрової дипломатії та створює нерівні умови для участі у

глобальному інформаційному просторі. Подолання цієї проблеми потребує розвитку цифрової інфраструктури та міжнародної співпраці.

Перспективи розвитку цифрової дипломатії пов'язані з подальшою інтеграцією інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, аналітика соціальних мереж та автоматизовані системи комунікації. Використання цих інструментів дозволить більш точно аналізувати громадську думку, прогнозувати міжнародні тенденції та підвищувати ефективність зовнішньополітичної діяльності.

Для України розвиток цифрової дипломатії має стратегічне значення. У контексті європейської інтеграції та протидії агресії важливо забезпечити ефективну присутність у глобальному інформаційному просторі, формувати позитивний імідж держави та зміцнювати міжнародні коаліції підтримки. Активне використання соціальних мереж дозволяє Україні доносити правдиву інформацію про події, протидіяти пропаганді та залучати міжнародну підтримку. Таким чином, цифрова дипломатія та соціальні мережі суттєво трансформують сучасну зовнішню політику, роблячи її більш відкритою, динамічною та інтерактивною. Вони створюють нові можливості для комунікації, формування іміджу та реалізації національних інтересів, водночас висуваючи нові вимоги до безпеки, професіоналізму та стратегічного мислення. У сучасному світі ефективна цифрова дипломатія є важливою умовою успішної міжнародної діяльності держави та її конкурентоспроможності на глобальній арені.

Список використаних джерел

1. Войтович Р. В. Цифрова дипломатія як інструмент зовнішньої політики держави. *Міжнародні відносини*. 2023. № 2. С. 45–52.
2. Гуменюк О. В. Соціальні мережі як інструмент публічної дипломатії. *Політичне життя*. 2022. № 3. С. 78–84.
3. Коваль І. М. Інформаційна політика України в умовах війни. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2024. № 1. С. 112–118.

4. Литвиненко О. В. Цифрова трансформація дипломатичної служби України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2023. Вип. 156. С. 23–30.
5. Міністерство закордонних справ України. Офіційний вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2026).
6. Нагорняк Т. Л. Публічна дипломатія України в умовах гібридної війни. *Наукові праці з політичних наук*. 2022. № 4. С. 67–73.
7. Офіс Президента України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.president.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2026).
8. Сидоренко І. Г. Соціальні мережі у міжнародних комунікаціях. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2021. № 34. С. 15–21.
9. Федоренко В. П. Інформаційна безпека та протидія дезінформації. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 98–104.

Пиж Олександр

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Політологія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

**АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ**

Антикорупційна політика є невід’ємною складовою державного управління та одним із ключових чинників забезпечення демократичного розвитку, верховенства права і економічної стабільності. В умовах воєнного стану її значення суттєво зростає, оскільки держава функціонує в режимі підвищеного навантаження, обмежених ресурсів і високих ризиків зловживань.

Повномасштабна війна в Україні створила принципово нові умови реалізації антикорупційної політики, що поєднують необхідність оперативного прийняття рішень із вимогою забезпечення прозорості та підзвітності. Водночас корупція в таких умовах становить особливу загрозу, оскільки підриває обороноздатність держави, довіру суспільства та міжнародну підтримку.

Антикорупційна політика в Україні має системний характер і реалізується через діяльність спеціалізованих органів, нормативно-правову базу та механізми громадського контролю. Її основною метою є запобігання корупції, виявлення правопорушень і усунення причин, що сприяють їх виникненню. В умовах воєнного стану відбувається трансформація підходів до антикорупційного управління. З одного боку, держава змушена спрощувати процедури закупівель, управління ресурсами та прийняття рішень для забезпечення оперативності. З іншого боку, саме такі спрощення створюють додаткові корупційні ризики, пов'язані з використанням значних фінансових потоків, гуманітарної допомоги та ресурсів оборонного сектору.

Суттєвим викликом є зниження рівня відкритості інформації з міркувань безпеки. Обмеження доступу до публічних даних, зокрема щодо державних закупівель або бюджетних витрат, ускладнює громадський контроль і може створювати передумови для зловживань. Водночас право має визначати чіткі межі таких обмежень, щоб не допустити підміни публічних інтересів приватними. Особливої актуальності набуває проблема ефективного контролю за використанням бюджетних коштів. У період війни значно зростають обсяги фінансування оборони, відновлення інфраструктури та соціальних програм, що підвищує ризики корупційних правопорушень, таких як розкрадання коштів, зловживання службовим становищем або нецільове використання бюджетних коштів.

Крім того, антикорупційна система стикається з інституційними викликами. Зокрема, важливим є забезпечення незалежності антикорупційних органів і недопущення політичного впливу на їх діяльність. Міжнародні партнери України наголошують, що ефективність боротьби з корупцією є критично важливою умовою подальшої фінансової підтримки та європейської інтеграції держави.

Водночас варто відзначити, що навіть у складних умовах війни Україна демонструє певний прогрес у сфері антикорупційної політики. Зокрема, за оцінками міжнародних організацій, покращилися показники ефективності

антикорупційних інституцій та захисту викривачів. Це свідчить про збереження стратегічного курсу на реформування та зміцнення системи доброчесності. Разом із тим, результати реалізації державної антикорупційної політики залишаються неоднозначними. Незважаючи на впроваджені заходи, суттєвих системних змін у зниженні рівня корупції досягти поки не вдалося, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення підходів і механізмів реалізації політики.

Серед ключових ризиків антикорупційної політики в умовах воєнного стану можна виокремити зростання централізації управління, обмеження демократичних процедур, зниження прозорості, а також підвищення ролі людського фактору в прийнятті рішень. У сукупності це може призводити до ослаблення антикорупційних інститутів і зниження ефективності контролю.

Антикорупційна політика в умовах воєнного стану є важливим елементом забезпечення національної безпеки та стійкості держави. Вона повинна поєднувати оперативність управлінських рішень із дотриманням принципів прозорості, підзвітності та верховенства права.

Війна створює нові виклики та ризики, пов'язані з розширенням повноважень державних органів, збільшенням фінансових потоків і обмеженням доступу до інформації. Це вимагає удосконалення правових механізмів контролю, посилення ролі антикорупційних інституцій і розвитку цифрових інструментів прозорості.

Перспективним напрямом є інтеграція антикорупційної політики до загальної системи національної безпеки, а також гармонізація з європейськими стандартами доброчесності. Подальший розвиток цієї сфери має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує інституційні, правові та технологічні рішення.

Список використаних джерел

1. Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220.

2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» від 20.06.2022 № 2322-ІХ.
3. Лесько Н. Правові засади протидії корупції в умовах воєнного стану в Україні. 2025.
4. Національне агентство з питань запобігання корупції. Результати роботи за 2025 рік. 2026.
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналіз результативності виконання державної антикорупційної політики (2022–2025). 2026.

Пальчиковська Тетяна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальність «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКИ В ЄВРОПІ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Повномасштабна війна Російської Федерації проти України стала визначальним чинником трансформації європейської системи безпеки. Вона не лише порушила усталений після «холодної війни» порядок, але й актуалізувала потребу у формуванні нової архітектури безпеки, здатної ефективно реагувати на сучасні загрози. Європейська система безпеки, яка тривалий час базувалася на принципах колективної оборони, міжнародного права та співпраці, зазнала глибоких змін і виявила структурні слабкості. В умовах війни відбулося повернення до логіки геополітичного протистояння та силового стримування, що обумовлює необхідність перегляду концептуальних засад безпеки в Європі.

До 2022 року архітектура європейської безпеки ґрунтувалася на трьох ключових інституційних опорах: НАТО як гаранта колективної оборони; Європейський Союз як політико-економічного актора; ОБСЄ як платформи діалогу та запобігання конфліктам. Однак російська агресія продемонструвала неефективність частини цих механізмів, зокрема у сфері запобігання війнам та

стримування агресора. Фактично відбулося руйнування елементів «ліберального порядку», що базувався на правилах і міжнародних інститутах.

Крім того, війна оголила ключові проблеми: недостатній рівень обороноздатності європейських держав; залежність від США у сфері безпеки; фрагментарність політики ЄС у сфері оборони. Після початку війни НАТО зазнало найбільш суттєвої трансформації з часів «холодної війни». Альянс значно посилив свою військову присутність на східному фланзі, збільшив чисельність сил швидкого реагування та активізував політику стримування. Серед ключових змін у розвитку системи безпеки слід відзначити розширення Альянсу за рахунок вступу нових держав, що сприяє зміцненню його геополітичних позицій та підвищенню рівня колективної безпеки. Водночас спостерігається суттєве зростання оборонних витрат країн-членів, що відображає усвідомлення необхідності посилення власних військових спроможностей. Значна увага приділяється також розвитку та модернізації військової інфраструктури в Центральній-Східній Європі, яка відіграє ключову роль у зміцненні східного флангу. Крім того, активного розвитку набуває концепція колективної оборони та стримування, яка стає основою сучасної стратегії забезпечення безпеки в європейському регіоні.

Дослідження показують, що НАТО стало більш згуртованим і підвищило рівень готовності до реагування на загрози. Водночас залишаються виклики, пов'язані з політичною єдністю та довгостроковою стратегією щодо Росії. Війна в Україні стала каталізатором посилення ролі ЄС як безпекового актора. Європейський Союз значно розширив свої інструменти впливу, зокрема: фінансування військової допомоги Україні; запуск військових місій (EUMAM); розвиток оборонно-промислового комплексу; формування стратегічних документів (Strategic Compass).

ЄС фактично перейшов від «м'якої сили» до більш комплексного підходу до безпеки. Обсяг допомоги Україні перевищив сотні мільярдів євро, що свідчить про безпрецедентний рівень залучення.

Разом із тим, експерти відзначають необхідність реформування Спільної зовнішньої та безпекової політики (CFSP), зокрема подолання принципу однаковості та посилення інституційної спроможності ЄС. Однією з найважливіших змін є включення України до майбутньої системи європейської безпеки. Більшість європейських держав розглядають Україну як невід'ємну частину нового безпекового порядку.

Роль України у формуванні нової архітектури європейської безпеки є надзвичайно вагомою та багатовимірною. Вона полягає, передусім, у виконанні функції східного форпосту безпеки Європи, що стримує подальше поширення агресії. Водночас Україна акумулює унікальний військовий досвід ведення сучасної війни, який має значну цінність для європейських партнерів. Важливим аспектом є також її внесок у зміцнення регіональної безпеки, що сприяє стабілізації ситуації в Центрально-Східній Європі. Поряд із цим, Україна послідовно реалізує курс на інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур, що визначає її стратегічне місце у майбутній системі безпеки. Після завершення війни ключовим питанням стане забезпечення України надійними та ефективними безпековими гарантіями. Серед можливих механізмів розглядаються набуття членства в НАТО, укладення двосторонніх безпекових угод із провідними державами-партнерами, розміщення або посилення військової присутності союзників, а також поступова інтеграція України в оборонні структури Європейського Союзу.

Сучасні дослідження дозволяють визначити ключові тенденції трансформації європейської системи безпеки, які відображають адаптацію до нових геополітичних реалій та характеру загроз. Передусім вагомого значення набуває зміцнення колективної оборони, що ґрунтується на принципах ефективного стримування та підвищення рівня готовності до можливих військових конфліктів. У цьому контексті актуальними є нарощування потенціалу сил швидкого реагування, технічне оновлення озброєння та системне збільшення оборонних витрат держав. Водночас посилюється курс на формування європейської стратегічної автономії, який передбачає поступове

зниження залежності від зовнішніх безпекових гарантій, насамперед з боку Сполучених Штатів Америки. Це зумовлює необхідність розвитку власних оборонних ресурсів, модернізації військово-промислового сектору та активізації спільних оборонних ініціатив у межах Європейського Союзу.

Важливим напрямом також є поглиблення взаємодії між Європейським Союзом і НАТО у сфері безпеки. Така координація сприяє підвищенню узгодженості дій, мінімізує ризики дублювання функцій та забезпечує більш ефективне реагування на сучасні виклики. Окрім цього, значної актуальності набуває розвиток механізмів протидії гібридним і кіберзагрозам. Умови сучасної безпеки характеризуються поширенням кібератак, інформаційного впливу та енергетичного тиску, що потребує комплексного підходу із залученням технологічних, інформаційних та організаційних ресурсів.

Нарешті, одним із ключових напрямів є формування оновленої системи стримування Російської Федерації як держави, що становить довгострокову загрозу регіональній стабільності. Це передбачає посилення оборонних можливостей, зміцнення східного флангу Європи та впровадження стратегій довгострокового стримування її агресивної політики.

Формування нової архітектури безпеки в Європі відбувається в умовах низки складних викликів, які суттєво впливають на її ефективність та сталість. Одним із ключових факторів є політична фрагментація Європейського Союзу, що ускладнює вироблення єдиної узгодженої позиції у сфері безпеки та оборони. Додатковою проблемою виступає різноманітність підходів держав-членів до оборонної політики, що зумовлює відмінності у стратегічних пріоритетах і темпах розвитку військових спроможностей. Вагомим обмежувальним чинником залишаються економічні ресурси, оскільки зростання оборонних витрат відбувається на тлі загальних соціально-економічних викликів. Не менш важливою є невизначеність щодо майбутньої ролі Сполучених Штатів Америки у забезпеченні європейської безпеки, що стимулює дискусії про необхідність посилення автономності Європи у цій сфері. Водночас зберігається ризик подальшої ескалації міжнародних конфліктів, що створює додаткову напругу в

регіоні. Окрім зазначених факторів, існує загроза формування нової моделі глобального протистояння, подібної до «холодної війни», яка може призвести до поділу Європи на протидіючі геополітичні блоки та ускладнення міжнародної співпраці.

Таким чином, війна в Україні стала каталізатором глибоких трансформацій європейської системи безпеки. Формування нової архітектури безпеки відбувається за такими ключовими напрямками: посилення ролі НАТО, зростання значення ЄС як безпекового актора, інтеграція України до європейського безпекового простору та розвиток комплексних механізмів протидії сучасним загрозам. Майбутня система безпеки в Європі буде більш милітаризованою, багаторівневою та орієнтованою на стримування, що відображає нову геополітичну реальність.

Список використаних джерел

1. Cottey A. The 2022 Russian invasion of Ukraine and European security. – 2025.
2. Ditrych O. What can European security architecture look like? – 2025.
3. European Commission. Strategic Compass for Security and Defence. – 2022.
4. European Parliament. The future European security architecture: dilemmas for EU strategic autonomy. – 2025.
5. Genini D. How the war in Ukraine has transformed the EU's CFSP // Yearbook of European Law. – 2025.
6. NATO. Deterrence and Defence Policy. – 2024–2025.
7. Stewart S., Marangé C., Lang K.-O. Ukraine in European security architecture. – 2025.
8. Yilmaz C. Long-term impacts of the Russia-Ukraine war on European security. – 2025.

Пілевін-Савенко Олексій

здобувач 4 курсу

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ПРИСКОРЕННІ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася у лютому 2022 року, стала поворотним моментом не лише для безпекової архітектури Європи, а й для інтеграційного поступу нашої держави. В умовах екзистенційної загрози європейська інтеграція перетворилася з довгострокового політичного орієнтиру на нагальну стратегію виживання та інституційного зміцнення. Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС у червні 2022 року та подальше рішення про відкриття переговорів про вступ у грудні 2023 року висунули нові вимоги до швидкості та якості адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. У цьому процесі ключова роль належить українській дипломатії, яка трансформувалася в ефективний інструмент лобіювання, координації та експертної підтримки законотворчих змін.

Українська дипломатична служба з перших днів великої війни працювала в режимі «надзвичайного стану», забезпечуючи міжнародну підтримку та солідарність. Однак паралельно з оборонними завданнями дипломати здійснювали безпрецедентний тиск на європейські столиці для визнання європейської перспективи України. Міністерство закордонних справ та Представництво України при ЄС відіграли вирішальну роль у підготовці відповідей на опитувальник Європейської Комісії, що стало основою для надання статусу кандидата. Це досягнення було б неможливим без активної «човникової дипломатії», яка переконала скептично налаштовані країни-члени у спроможності України проводити реформи навіть під обстрілами. Як зазначають експерти, дипломатія стала «містком», що з'єднав внутрішній запит на справедливість та правопорядок із зовнішніми вимогами *acquis communautaire* [2, с. 15].

Адаптація законодавства в умовах війни вимагає високого рівня синхронізації між Урядом, Парламентом та європейськими інституціями. Дипломатичні представництва України за кордоном та в Брюсселі виступають як «ранні сповіщувачі» про зміни в праві ЄС, дозволяючи українським міністерствам заздалегідь готувати відповідні законопроекти. Важливим механізмом стала участь українських експертів у робочих групах Єврокомісії, що стало можливим завдяки домовленостям на рівні МЗС. Дипломатичний супровід процесу скринінгу українського законодавства, що розпочався у 2024 році, дозволяє ідентифікувати прогалини в правовому полі та оперативно залучати технічну допомогу для їх усунення. Окремо слід відзначити роль Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, чия діяльність тісно переплітається з дипломатичним порядком денним [1, с. 42].

Значним успіхом дипломатії стало прискорення секторальної інтеграції. Синхронізація енергосистеми України з мережею ENTSO-E у березні 2022 року, підписання Угоди про лібералізацію вантажних автомобільних перевезень («транспортний безвіз») та приєднання до програми «Єдиний ринок» у лютому 2023 року — все це приклади того, як дипломатичні зусилля конвертуються в конкретні законодавчі та технічні рішення. Для підтримки цих здобутків Верховна Рада України прийняла низку актів, що гармонізують правила конкуренції, безпеки на транспорті та стандарти якості продукції. Дипломатія тут виконує функцію «менеджменту очікувань», демонструючи партнерам надійність України як учасника спільного ринку, що, у свою чергу, стимулює подальшу адаптацію правових норм [3, с. 112].

Особливе місце в архітектурі євроінтеграції посідає парламентська дипломатія. Співпраця між Верховною Радою України та Європейським Парламентом вийшла на рівень глибокої інституційної взаємодії. Спільні засідання комітетів, обмін досвідом та прями консультації з провідними євродепутатами дозволяють імплементувати складні директиви ЄС у сферах антикорупційної політики, верховенства права та медіа-регулювання. Війна не стала перешкодою для прийняття таких фундаментальних актів, як закон про

медіа, закон про національні меншини та реформування системи відбору суддів Конституційного Суду. Ці кроки були високо оцінені в аналітичних звітах Єврокомісії, що підтверджує ефективність обраної стратегії [4, с. 80].

Новим етапом у взаємодії з ЄС стало запровадження програми Ukraine Facility (2024–2027), що передбачає виділення 50 млрд євро на підтримку України. Особливістю цього інструменту є його жорстка прив'язка до виконання «Плану України», який містить конкретний графік реформ та адаптації законодавства у 69 секторах. Українська дипломатія відіграла ключову роль у погодженні умов фінансування, забезпечивши баланс між потребами відновлення та вимогами модернізації. Виконання показників (indicators) Плану стає основним драйвером законодавчої діяльності на найближчі роки, а дипломатичний контроль за їх дотриманням гарантує стабільність фінансової допомоги [5, с. 56].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що в умовах війни українська дипломатія перетворилася на локомотив євроінтеграційних реформ. Вона забезпечує не лише зовнішню підтримку, а й створює внутрішню динаміку для адаптації законодавства, використовуючи вікно можливостей, відкрите статусом кандидата. Успіх подальшої інтеграції залежатиме від здатності дипломатичної служби та державних інституцій підтримувати високий темп гармонізації норм, попри триваючу агресію. Пріоритетом на 2025–2026 роки залишається завершення переговорів за кластерами «Основи» та «Внутрішній ринок», що вимагатиме мобілізації всіх інтелектуальних та дипломатичних ресурсів держави.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2022-2023 роки. Київ : Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції, 2023. 156 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/opublikovano-zvit-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu-mizh-ukrainoiu-ta-ies-za-2023-rik> (Звіт за 2023 рік).

2. Даниленко О. В. Правові аспекти набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС в умовах воєнного стану. Юридичний вісник. 2022. № 3. С. 12–20.
3. Мартинюк Р. С. Європейська інтеграція України: від партнерства до членства (2022–2024). Львів : Світ, 2024. 240 с.
4. Сидорчук О. М. Парламентська дипломатія як чинник гармонізації законодавства України та ЄС. Міжнародні відносини: політичні науки. 2023. Вип. 28. С. 78–89. URL: <https://razumkov.org.ua/statti>
5. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2024/792 від 29 лютого 2024 про створення інструменту Ukraine Facility. Офіційний вісник ЄС. 2024. L 138. С. 1–94. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202400792
6. Звіт Єврокомісії про прогрес України в межах Пакета розширення 2024. Брюссель : Європейська Комісія, 2024. 120 с. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en
7. Стефанішина О. В. Дипломатія спротиву: як Україна наближає членство в ЄС під час війни. Європейська правда. 2023. URL: <https://www.euointegration.com.ua/> (дата звернення: 15.04.2026).

Потапенко Дарія

здобувач 4 курсу

здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти спеціальність 016 Спеціальна освіта. Логопедія

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ В УКРАЇНІ

Загроза тероризму стала на початку ХХІ століття однією з основних загроз для безпеки усієї світової спільноти. Практично щодня з різних куточків планети походять трагічні вісті про вибухи, захоплення і інші терористичні акції, в результаті яких гинуть люди. Кількість жертв тероризму обчислюється у сучасному світі тисячами, але, окрім цього, дії терористів негативно

відбиваються на повсякденному житті людей, примушую переживати страх і біль, руйнуючи матеріальні цінності і стабільність життєвого устрою.

У сучасному світі загроза тероризму перестала носити тільки локальний характер. У другій половині минулого століття сталася інтернаціоналізація тероризму, а сьогодні йде процес його глобалізації. Тероризм став загрозою трансграничного характеру, від якої не може бути застрахована жодна держава, незалежно від її географічного положення, економічного потенціалу, громадського і політичного устрою.

Міжнародна співпраця в галузі боротьби з тероризмом відбувається у формах укладання міжнародних договорів, розробка інших у цій галузі міжнародних документів; прийняття національних нормативних правових актів, спрямованих на реалізацію міжнародних зобов'язань держав; взаємного обміну інформацією; спільного здійснення заходів по виявленню, попередженню, припиненню й розкриттю злочинів, розшуку злочинців; надання взаємної допомоги в галузі карного правосуддя; обміну досвідом, законодавчими та нормативними актами; обміну на взаємній основі спеціальними технічними й іншими засобами; сприяння в підготовці, перепідготовці й підвищенні кваліфікації кадрів; проведення спільних наукових досліджень, обмін результатами самостійних досліджень і інші взаємоприйнятні форми.

Основні зусилля України в рамках міжнародної антитерористичної співпраці зосереджені на наступних напрямках: 1) виявлення й усунення прогалин у міжнародному праві в частині, що стосується регламентації співпраці держав у галузі боротьби з тероризмом; 2) просування українських міжнародних ініціатив у галузі протидії тероризму, включаючи Глобальну ініціативу у боротьбі з актами ядерного тероризму та Стратегію партнерства держав і бізнесу в протидії тероризму; 3) забезпечення ефективної роботи механізмів як багатосторонньої (у форматі Співдружності Незалежних Держав, Шанхайської організації співпраці, Організації Договору про колективну безпеку й інших міжнародних організацій), так і двосторонньої взаємодії з партнерами по антитерористичній коаліції; 4) здійснення практичних заходів для перекриття

каналів фінансування терористичних організацій, присічення незаконного обігу зброї, боєприпасів і вибухових 590 речовин, недопущення пересуванню суб'єктів терористичної діяльності через державні кордони, протидії поширенню терористичної пропаганди та ідеології, сприяння жертвам тероризму.

Сучасна система багатосторонньої співпраці в боротьбі з тероризмом склалася переважно за останні сім'ятьдесят років, початок її припадає на період після Другої світової війни. Активно включились у боротьбу з тероризмом міжнародні організації, які виникли в середині XIX століття. На кінець XX століття в світі існувало близько чотирьох тисяч міжнародних організацій, із яких більшість були міждержавними чи міжурядовими (створеними державами чи їх урядами). Саме систему співпраці можна розглядати в двох площинах: як загальні положення міжнародного права, із яких логічно витікає, зокрема, і протиправність тероризму, і як спеціальні, конкретні міжнародні угоди антитерористичного характеру. Необхідно, щоб кожен член суспільства зрозумів свою причетність до справи боротьби з тероризмом. Боротися проти тероризму, крім усього іншого, необхідно на філософсько-теоретичному та політологічному рівнях, на рівні впливу всіх виховних ланок суспільної організації (школи, церкви, мистецтва, ЗМІ тощо). Необхідно довести антитерористичну ідеологію до побутового рівня життя населення.

Більшість вітчизняних та закордонних вчених активно підтримують думку стосовно безпосередньої залежності між ефективністю заходів з протидії тероризму і розмірів їх фінансування. Як приклад можна навести думку В. Горбуліна, та С.Зелінського, за якою прийняття комплексу заходів щодо створення загальнодержавної системи протидії тероризму, яка включає зміцнення державних органів, що беруть участь у попередженні та припиненні його проявів; поліпшення матеріально-технічної оснащеності й озброєння, упровадження додаткових соціальних пільг співробітникам і членам їх родин, посилення гарантій правової захищеності та особистої безпеки учасників антитерористичних операцій, включаючи свідків і потерпілих, особливо на стадії

розслідування й судового розгляду, – усе це дозволить істотно обмежити тероризм і терористичну діяльність і стабілізувати обстановку в країні.

Через швидкий розвиток телекомунікаційної сфери та зростаючого інтересу провідників тероризму до мережі Інтернет, як своєрідної платформи для поширення ідеології тероризму, передачі інформації своїм прибічникам, а також дослідження потенційного деструктивного впливу на електронні системи різних державних органів, установ, підприємств та організацій, постає питання про необхідність урегулювання процедури надання хостинг-послуг, під якими розуміють послуги з надання обчислювальних потужностей для фізичного розміщення інформації на сервері, що постійно знаходиться в мережі.

Особливе місце в процесі протидії терористичним загрозам належить засобам масової інформації (ЗМІ), причому вони грають тут різні ролі. Із одного боку, організатори та інші суб'єкти терористичної діяльності прагнуть використовувати ЗМІ як ефективний інструмент досягнення своєї мети. При плануванні масштабних терористичних акцій вони заздалегідь розраховують на реакцію ЗМІ, які повинні довести до найширшої аудиторії інформацію про самих терористів, їх дії, вимоги, політичні декларації і гасла. У зв'язку з цим одним з пріоритетних завдань держави та суспільства в профілактиці тероризму є мінімізація можливостей використання ЗМІ терористами.

Закордонні експерти констатують, що взаємодія між владою та ЗМІ в боротьбі з тероризмом приносить позитивні результати в тому випадку, коли обидві сторони, хоча й працюють спільно, але виконують тільки свої функції. Узагалі ЗМІ можна й треба використовувати в інтересах справи: вони можуть не лише впливати на терористів, але й залучати до взаємодії населення. Так, наприклад, в Австралійському національному антитерористичному комітеті визнається необхідність сбалансованого врахування прав громадян на інформацію та відповідального підходу ЗМІ до її надання. У зв'язку з цим зазначається, що ЗМІ є кращим джерелом інформації для населення, а влада в протидії конфліктним ситуаціям може добитися найкращих результатів, взаємодіючи зі ЗМІ. Таким чином, запорукою успіху в протидії терористичним

загрозам повинна послужити конструктивна співпраця ЗМІ, поліції та органів влади

Таким чином інформація про акти тероризму, що відбулися, обставини та суб'єктів їх здійснення має бути короткою й конструктивною. Висновки з актів тероризму, які відбулися, повинні робити професіонали, що займаються боротьбою з тероризмом, відповідно ретельно аналізувати усі обставини, пов'язані з підготовкою та здійсненням актів тероризму, виявляти нові тенденції в тактиці та стратегії терористів, розкривати недоліки в використаній системі антитерористичних заходів, формулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо їх вдосконалення.

На особливу увагу заслуговує питання про необхідність організації тісної й продуктивної співпраці суб'єктів, що безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, зі ЗМІ. Необхідно розкривати та викривати перед читачами, радіослухачами, телеглядачами способи маскування терористичних напрямків зовні привабливими гаслами захисту прав людини, укріпленням демократії, забезпеченням національних, соціальних і інших інтересів і т. і. На особливу вагу заслуговують дії, спрямовані на формування у громадян України імунітету щодо спроб їх залучення до конфліктів, які вирощенні на ідеології націоналізму та шовінізму, релігійної ворожнечі, оскільки такого роду соціальні зіткнення за своїми наслідками найбільш руйнівні та надовго залишають тривалі моральні травми в історичній пам'яті цілих народів. Підготовлені спільними зусиллями співробітників антитерористичних структур і журналістів матеріали мають бути націлені й на підвищення рівня правової свідомості громадян, причому не лише пересічних, а й представників влади, бо правовий нігілізм останніх і прийняття ними непродуманих політичних рішень іноді здатні детермінувати соціальну напруженість, що виливається в тому числі й у екстремізм, у акції громадянської непокори, у масові безлади, у акти тероризму. Зниженню терористичної загрози в країні повинні сприяти й матеріали, що демонструють неприйняття суспільством ідеології насильства, соціальну ізоляцію екстремістів і

невідворотність жорсткого покарання для осіб, що встали на шлях терористичної діяльності.

Результати проведеного дослідження дозволили зробити загальний висновок про те, що у політиці протидії тероризму існує чимало проблем, обумовлених як недосконалістю нормативно-правового регулювання, так і недоліками, породженими складністю функціонування державної системи протидії тероризму, питаннями організаційного, матеріально-фінансового та іншого забезпечення її здійснення.

Протидія тероризму в Україні є комплексним завданням, яке вимагає змін у політичній, соціально-економічній і духовній сферах суспільства. У сучасних умовах протидія тероризму актуалізує питання про активізацію таких шляхів його усунення, як: правовий, державно-організаційний і особливо інформаційно-пропагандистський напрям державної політики.

Список використаних джерел

1. Остапенко О. І. Протидія терористичним загрозам в Україні // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2019. № 801. С. 56–61.
2. Киренко С. Г. Сучасні аспекти протидії терористичній діяльності в умовах російсько-української війни // *Dictum Factum*. 2022. № 2. С. 45–52.
3. Помаза-Пономаренко А. Л. Протидія тероризму як напрям гарантування системи національної безпеки України // *Економіка, менеджмент та адміністрування*. 2025. № 1. С. 112–118.
4. Кириченко О. В., Кудерміна О. М. Протидія терористичним актам в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 320 с.
5. Протидія терористичним актам у міському середовищі : збірник матеріалів Наукового форуму (м. Київ, 21 червня 2023 р.). Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 396 с.
6. Наукові дослідження у сфері протидії злочинності : матеріали наук. конф. за підсумками роботи фахівців НДІ вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2023. 304 с.

7. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 25. Ст. 180.
8. Стратегія національної безпеки України : затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020.
9. Концепція боротьби з тероризмом в Україні : затверджена Указом Президента України від 5 березня 2019 р. № 53/2019.
10. Інституційні та нормативно-правові засади міжнародного співробітництва у сфері протидії тероризму на морі // Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 9. С. 215–220.
11. Протидія проявам тероризму та колабораціонізму в умовах війни: стан та перспективи : матеріали II Всеукраїнського круглого столу (м. Кропивницький, 11 вересня 2025 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2025. 203 с.

Саранді Павло
здобувач 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Політологія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

МАЙБУТНЄ БЕЗПЕКОВИХ ГАРАНТІЙ ДЛЯ УКРАЇНИ: ДИПЛОМАТИЧНИЙ ВИМІР

У сучасних умовах трансформації міжнародної системи безпеки питання гарантування національної безпеки України набуває особливої актуальності. Повномасштабна агресія російської федерації продемонструвала обмеженість існуючих механізмів безпеки та необхідність формування нових підходів до забезпечення суверенітету і територіальної цілісності держави. У цьому контексті дипломатичний вимір відіграє ключову роль у формуванні системи безпекових гарантій для України.

Одним із ключових напрямів є інтеграція України до колективних систем безпеки, зокрема співпраця з НАТО. Прагнення до членства в Альянсі розглядається як стратегічна мета, що забезпечує довгострокові гарантії безпеки.

Водночас дипломатичні зусилля України спрямовані на отримання проміжних гарантій у формі політичних, військових та фінансових зобов'язань з боку партнерів.

Важливим елементом є розвиток двосторонніх безпекових угод із провідними державами світу. Україна активно укладає угоди про безпекову співпрацю, які передбачають надання військової допомоги, обмін розвідувальною інформацією, підготовку військових кадрів та підтримку оборонного сектору. Такі домовленості формують мережу безпекових партнерств, що підвищує стійкість держави до зовнішніх загроз.

Суттєву роль у формуванні безпекових гарантій відіграє співпраця з Європейський Союз. ЄС не лише забезпечує економічну та політичну підтримку, але й поступово посилює свою роль у сфері безпеки та оборони. Участь України у спільних безпекових ініціативах ЄС сприяє інтеграції до європейського безпекового простору та зміцненню обороноздатності.

Окрему увагу слід приділити ролі Організація Об'єднаних Націй у забезпеченні міжнародного правопорядку. Попри обмежену ефективність механізмів колективної безпеки ООН у сучасних умовах, дипломатичні зусилля України спрямовані на використання цієї платформи для формування міжнародної підтримки та просування ініціатив у сфері безпеки.

Важливим аспектом є розвиток нових форматів безпекових гарантій, що виходять за межі традиційних союзів. Йдеться про багатосторонні ініціативи, коаліції держав-партнерів, а також спеціальні міжнародні механізми підтримки. Прикладом є формування коаліцій у сфері протиповітряної оборони, постачання озброєння та енергетичної безпеки. Такі формати дозволяють оперативно реагувати на виклики та забезпечують гнучкість у міжнародній співпраці.

Не менш важливим є економічний вимір безпекових гарантій. Фінансова підтримка, інвестиції у відбудову та розвиток оборонної промисловості сприяють зміцненню національної безпеки. У цьому контексті економічна дипломатія доповнює безпекову, створюючи комплексний підхід до забезпечення стійкості держави.

Водночас формування ефективної системи безпекових гарантій супроводжується низкою викликів. Серед них — політична воля міжнародних партнерів, ризик ескалації конфлікту, обмеженість ресурсів та необхідність узгодження інтересів різних держав. Крім того, важливим є питання довіри до міжнародних гарантій, особливо з урахуванням попереднього досвіду.

У цьому контексті дипломатія виступає ключовим інструментом формування нової архітектури безпеки. Україна активно просуває ідею реформування міжнародних безпекових механізмів, посилення відповідальності за агресію та створення ефективних гарантій захисту держав. Важливу роль відіграє також публічна дипломатія, яка сприяє формуванню міжнародної підтримки та зміцненню довіри до України як надійного партнера. Майбутнє безпекових гарантій для України залежить від ефективності дипломатичних зусиль, здатності інтегруватися у міжнародні безпекові структури та формувати нові механізми співпраці. Комплексний підхід, що поєднує політичні, військові, економічні та правові

Майбутнє безпекових гарантій для України формується у складних умовах трансформації міжнародної системи безпеки та потребує активної дипломатичної діяльності. Основними напрямками є інтеграція до колективних безпекових структур, розвиток двосторонніх партнерств та створення нових форматів міжнародної співпраці. Попри існуючі виклики, Україна демонструє здатність формувати ефективну систему безпекових гарантій, спираючись на підтримку міжнародних партнерів та власний потенціал. У перспективі дипломатичний вимір залишатиметься ключовим фактором зміцнення національної безпеки та міжнародної стабільності.

Список використаних джерел

1. Буроменський М. В. Міжнародно-правові гарантії безпеки держав: сучасні виклики // Український часопис міжнародного права. 2023. № 1. С. 10–18.
2. Висоцький О. Ю. Безпекова політика держави в умовах глобальних загроз. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 320 с.

3. Гнатовський М. М. Міжнародне право та забезпечення безпеки в умовах війни // Право України. 2022. № 10. С. 20–29.
4. Дорошко М. С. Зовнішня політика України та безпекова дипломатія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023. 280 с.
5. Єрмоленко В. Глобальна безпека та війна: нові підходи до міжнародних гарантій. Київ: Дух і Літера, 2023. 300 с.
6. Задорожній О. В. Міжнародне право та безпека: теорія і практика. Київ: К.І.С., 2022. 400 с.
7. НАТО. NATO Strategic Concept and security guarantees framework. Brussels, 2022–2024. URL: <https://www.nato.int> (дата звернення: 22.04.2026).
8. Європейський Союз. EU security and defence policy and support for Ukraine. Brussels, 2022–2024. URL: <https://europa.eu> (дата звернення: 22.04.2026).
9. Організація Об'єднаних Націй. Reports on collective security and international peace. New York, 2022–2024. URL: <https://www.un.org> (дата звернення: 22.04.2026).
10. Костенко О. М. Безпекові гарантії: міжнародний досвід і український контекст // Юридична наука. 2024. № 1. С. 85–93.
11. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2022. 384 с.
12. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Дипломатичні ініціативи щодо безпекових гарантій України. Київ, 2024. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 22.04.2026).

Сухаревська Тетяна
здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Політологія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

**ПРАВОВА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ВЕРХОВЕНСТВУ
ПРАВА**

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії проти України проблема збереження засад правової держави набуває особливої актуальності. Війна створює екстраординарні умови, що потребують швидких і рішучих дій з боку держави, однак водночас ставлять під загрозу фундаментальні принципи демократії, прав людини та верховенства права. У цьому контексті постає складне завдання — забезпечити ефективний захист держави, не допустивши при цьому деградації правових інститутів.

Правова держава ґрунтується на принципах верховенства права, поділу влади, законності, правової визначеності та гарантування прав і свобод людини. У мирний час ці принципи забезпечують стабільність суспільства та довіру громадян до держави. Проте в умовах війни виникає необхідність тимчасового обмеження окремих прав і свобод, що може створювати ризики для збереження правового порядку.

Одним із ключових викликів є баланс між безпекою та правами людини. Запровадження воєнного стану передбачає можливість обмеження свободи пересування, права на працю, свободи слова, права на мирні зібрання тощо. Такі обмеження мають бути пропорційними, обґрунтованими та тимчасовими. Порушення цього балансу може призвести до зловживань владою та підриву довіри до державних інституцій.

Суттєвим викликом є також функціонування судової системи. В умовах війни суди стикаються з проблемами безпеки, переміщення, кадрового дефіциту та обмеженого доступу до правосуддя. Водночас саме судова система є гарантом захисту прав людини та дотримання законності. Впровадження дистанційних форм судочинства, спрощення процедур та забезпечення безперервності правосуддя є важливими кроками для збереження принципів правової держави.

Окрему увагу слід приділити діяльності органів виконавчої влади, які в умовах війни отримують розширені повноваження. Це необхідно для оперативного реагування на загрози, однак водночас створює ризик концентрації влади та зниження рівня контролю. У цьому контексті важливим є збереження

механізмів парламентського та громадського контролю, а також прозорості діяльності державних органів.

Не менш важливим є питання дотримання прав людини. Україна, як держава, що прагне інтеграції до європейського правового простору, повинна забезпечувати виконання міжнародних зобов'язань навіть у складних умовах війни. Це включає дотримання норм міжнародного гуманітарного права, захист цивільного населення та забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб.

Важливим викликом є також протидія корупції в умовах війни. Збільшення обсягів міжнародної допомоги, швидкість прийняття рішень та обмеженість контролю можуть створювати передумови для корупційних зловживань. Збереження ефективних антикорупційних механізмів є необхідною умовою довіри міжнародних партнерів та суспільства.

Інформаційний вимір також впливає на стан правової держави. Обмеження свободи слова, боротьба з дезінформацією та регулювання медіапростору є необхідними заходами в умовах війни, однак вони повинні здійснюватися з урахуванням принципів демократії та прав людини. Надмірне втручання у сферу інформації може негативно вплинути на свободу вираження поглядів.

Водночас війна створює умови для розвитку правової системи та її модернізації. Україна активно впроваджує цифрові технології, удосконалює законодавство та адаптує його до європейських стандартів. Це дозволяє не лише реагувати на виклики війни, а й формувати основу для подальшого розвитку правової держави.

У цьому контексті важливим є також міжнародний вимір. Співпраця з міжнародними організаціями, зокрема Рада Європи та Організація Об'єднаних Націй, сприяє моніторингу дотримання прав людини та впровадженню міжнародних стандартів. Це підвищує рівень правової культури та сприяє зміцненню правової системи.

Правова держава в умовах війни стикається з комплексом викликів, що потребують системного та зваженого підходу. Забезпечення балансу між безпекою та правами людини, збереження ефективності судової системи,

проти дія корупції та дотримання міжнародних стандартів є ключовими завданнями держави.

Війна створює серйозні виклики для функціонування правової держави та дотримання принципу верховенства права. Необхідність забезпечення безпеки держави зумовлює обмеження окремих прав і свобод, однак такі заходи повинні бути пропорційними та тимчасовими. Збереження незалежності судової системи, ефективного контролю за діяльністю влади та дотримання прав людини є ключовими умовами функціонування правової держави. Попри складні умови, Україна демонструє здатність зберігати основні принципи верховенства права та адаптувати правову систему до викликів війни, що створює передумови для її подальшого розвитку в післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Буроменський М. В. Верховенство права в умовах збройного конфлікту: сучасні виклики // Український часопис міжнародного права. 2023. № 3. С. 10–18.
2. Висоцький О. Ю. Правова держава та безпека: теоретико-прикладні аспекти. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 320 с.
3. Гнатовський М. М. Захист прав людини в умовах воєнного стану // Право України. 2022. № 11. С. 20–29.
4. Дорошко М. С. Державне управління і право в умовах війни. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023. 280 с.
5. Єрмоленко В. Війна і право: трансформація демократичних інститутів. Київ: Дух і Літера, 2023. 300 с.
6. Задорожній О. В. Міжнародне право та верховенство права в умовах конфлікту. Київ: К.І.С., 2022. 400 с.
7. Конституція України. Київ, 1996 (зі змінами станом на 2024 р.).
8. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами).

9. Рада Європи. Rule of Law in Emergency Situations. Strasbourg, 2022–2024. URL: <https://www.coe.int> (дата звернення: 22.04.2026).
10. Костенко О. М. Обмеження прав людини в умовах війни: проблеми та перспективи // Юридична наука. 2024. № 1. С. 95–103.
11. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2022. 384 с.
12. Ministry of Justice of Ukraine. Забезпечення верховенства права в умовах воєнного стану. Київ, 2024. URL: <https://minjust.gov.ua> (дата звернення: 22.04.2026).

Тимченко Андрій

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Політологія

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації правова система України зазнає глибоких трансформацій, спрямованих на забезпечення функціонування держави, захист національної безпеки та прав громадян. Запровадження воєнного стану стало визначальним фактором зміни правового регулювання, що охоплює практично всі сфери суспільного життя. Адаптація правової системи в таких умовах є складним процесом, який поєднує необхідність оперативного реагування на виклики війни із збереженням принципів верховенства права та демократичних стандартів.

Воєнний стан як особливий правовий режим передбачає тимчасове обмеження окремих прав і свобод людини з метою забезпечення оборони держави та громадської безпеки. Відповідно до Конституції України та

спеціального законодавства, такі обмеження мають бути обґрунтованими, пропорційними та тимчасовими. У цьому контексті важливим завданням правової системи є забезпечення балансу між потребами безпеки та захистом прав людини.

Одним із ключових напрямів адаптації є трансформація кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Зокрема, було внесено зміни, спрямовані на посилення відповідальності за воєнні злочини, колабораційну діяльність, державну зраду та інші правопорушення, пов'язані з агресією. Розширено можливості досудового розслідування, удосконалено процедури фіксації злочинів, що відповідає потребам документування воєнних злочинів та співпраці з міжнародними судовими інституціями.

Важливим аспектом є адаптація судової системи до умов воєнного часу. Судові органи змушені функціонувати в умовах безпекових ризиків, переміщення судів, обмеженого доступу до правосуддя в окремих регіонах. У відповідь на ці виклики впроваджуються дистанційні форми судочинства, спрощуються окремі процедурні механізми, а також забезпечується безперервність здійснення правосуддя. Це дозволяє підтримувати стабільність правової системи навіть у складних умовах.

Окрему увагу слід приділити трудовому та соціальному законодавству. В умовах війни виникла необхідність гнучкого регулювання трудових відносин, що проявляється у спрощенні процедур звільнення, зміні режимів роботи, регулюванні мобілізаційних процесів. Водночас держава забезпечує соціальний захист військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій громадян, які постраждали від війни.

Суттєві зміни відбуваються також у сфері адміністративного та господарського права. Запроваджуються спеціальні режими регулювання економічної діяльності, спрощуються процедури ведення бізнесу, надаються податкові пільги та інші стимули для підтримки економіки. Це сприяє збереженню економічної активності та забезпеченню функціонування держави в умовах війни.

Не менш важливим є міжнародно-правовий аспект адаптації. Україна активно гармонізує своє законодавство з нормами міжнародного гуманітарного права, а також забезпечує виконання міжнародних зобов'язань у сфері прав людини. Співпраця з міжнародними організаціями та судовими інституціями сприяє підвищенню ефективності правового реагування на виклики війни.

Водночас адаптація правової системи супроводжується низкою викликів. Серед них — ризик надмірного обмеження прав і свобод, складність забезпечення єдності правозастосовної практики, кадрові проблеми в органах державної влади, а також необхідність швидкого ухвалення рішень у кризових умовах. Це потребує постійного моніторингу ефективності правового регулювання та його коригування відповідно до змін ситуації.

У цьому контексті особливого значення набуває принцип верховенства права, який має залишатися основою функціонування правової системи навіть у надзвичайних умовах. Забезпечення прозорості, підзвітності та законності дій державних органів є ключовою умовою збереження довіри суспільства та міжнародних партнерів.

Перспективи розвитку правової системи України в умовах воєнного стану пов'язані з подальшою модернізацією законодавства, інтеграцією до європейського правового простору та впровадженням інноваційних підходів до правового регулювання. Важливим є також врахування досвіду інших держав, які проходили через подібні виклики, та адаптація найкращих практик до національних умов.

Отже, адаптація правової системи України до умов воєнного стану є складним і багатовимірним процесом, спрямованим на забезпечення ефективного функціонування держави, захист прав громадян та зміцнення національної безпеки. Вона передбачає комплексні зміни у законодавстві, правозастосуванні та інституційній структурі, що дозволяє державі ефективно реагувати на виклики війни.

Адаптація правової системи України до умов воєнного стану є необхідною умовою забезпечення стабільності держави та захисту її громадян. Вона охоплює

трансформацію законодавства, судової системи та правозастосовної практики, спрямовану на реагування на виклики війни. Водночас важливим є збереження балансу між безпекою та правами людини, що відповідає принципам верховенства права. Попри складність і динамічність процесу, Україна демонструє здатність ефективно адаптувати свою правову систему, що створює передумови для її подальшого розвитку та інтеграції у європейський правовий простір.

Список використаних джерел

1. Висоцький О. Ю. Правове регулювання в умовах надзвичайних ситуацій. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 320 с.
2. Гнатівський М. М. Міжнародне гуманітарне право та його застосування в Україні // Право України. 2022. № 12. С. 18–27.
3. Дорошко М. С. Державна політика та право в умовах війни. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023. 280 с.
4. Єрмоленко В. Право і війна: трансформація правових систем. Київ: Дух і Літера, 2023. 300 с.
5. Задорожній О. В. Міжнародне право в умовах збройного конфлікту. Київ: К.І.С., 2022. 400 с.
6. Конституція України. Київ, 1996 (із змінами станом на 2024 р.).
7. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами).
8. Верховна Рада України. Нормативно-правові акти щодо функціонування держави в умовах воєнного стану. Київ, 2022–2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.04.2026).
9. Костенко О. М. Обмеження прав і свобод людини в умовах воєнного стану // Юридична наука. 2024. № 1. С. 100–108.
10. Ministry of Justice of Ukraine. Реформування правової системи України в умовах війни. Київ, 2024. URL: <https://minjust.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2026).

11. Council of Europe. Rule of law and human rights in emergency situations. Strasbourg, 2022–2024. URL: <https://www.coe.int> (дата звернення: 21.04.2026).

12. United Nations. Human rights and emergency measures in armed conflicts. New York, 2022–2024. URL: <https://www.un.org> (дата звернення: 20.04.2026).

Ходько Федір

здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти
спеціаліст «Політологія»

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ІМІДЖ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Повномасштабна війна, розв’язана Російською Федерацією проти України, стала не лише військово-політичним, а й інформаційно-комунікаційним викликом глобального масштабу. У цих умовах імідж України на міжнародній арені зазнав суттєвої трансформації, перетворившись на один із ключових факторів формування міжнародної підтримки, консолідації союзників і просування національних інтересів. Сучасний імідж держави формується не лише через офіційну дипломатію, а й завдяки публічній, цифровій та медійній дипломатії, що функціонують у тісній взаємодії.

До початку повномасштабної війни імідж України у світі характеризувався певною фрагментарністю та обмеженою впізнаваністю. Україна часто сприймалася як пострадянська держава з транзитивною економікою та нестабільною політичною системою. Однак із 2022 року відбулося кардинальне переосмислення її образу: Україна стала асоціюватися з боротьбою за свободу, демократію та європейські цінності. Така трансформація значною мірою

зумовлена ефективною комунікаційною стратегією держави та активною позицією її політичного керівництва.

Одним із ключових чинників формування позитивного іміджу України стала публічна дипломатія. Українські офіційні інституції, дипломатичні представництва та громадянське суспільство активно комунікують із міжнародною аудиторією, доносячи правдиву інформацію про події війни, гуманітарні наслідки агресії та потреби країни. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні виступи українських представників у парламентах, міжнародних організаціях і на глобальних форумах, що сприяє формуванню емоційного зв'язку з аудиторією та підвищенню рівня довіри.

Цифрова дипломатія стала одним із найефективніших інструментів формування іміджу України. Використання соціальних мереж, онлайн-платформ і цифрових комунікацій дозволяє оперативно реагувати на події, поширювати інформацію та формувати глобальний наратив. Україна активно використовує такі платформи для висвітлення реалій війни, документування воєнних злочинів та мобілізації міжнародної підтримки. У цьому контексті цифрові комунікації виступають як засіб протидії дезінформації та інструмент формування позитивного міжнародного образу.

Особливе значення має персоналізація іміджу держави через політичне лідерство. Публічні виступи українського керівництва, звернення до міжнародних партнерів і активна присутність у медіа сприяють формуванню образу України як сильної, стійкої та демократичної держави. Харизматичне лідерство, емоційна риторика та здатність до ефективної комунікації стали важливими чинниками міжнародної підтримки України.

Важливу роль у формуванні іміджу відіграють також міжнародні медіа. Провідні світові інформаційні ресурси активно висвітлюють події в Україні, що сприяє підвищенню її видимості на глобальному рівні. При цьому значення має не лише кількість інформації, а й її якість, об'єктивність і контекст. Україна, у свою чергу, активно співпрацює з міжнародними журналістами, створюючи

умови для отримання достовірної інформації та формування правдивого образу подій.

Окремим аспектом є роль громадянського суспільства та волонтерського руху у формуванні іміджу України. Активність громадян, їхня участь у міжнародних ініціативах, гуманітарних проєктах і інформаційних кампаніях створюють образ суспільства, здатного до самоорганізації, солідарності та стійкості. Це підсилює позитивне сприйняття України як демократичної держави з активним громадянським сектором.

Водночас формування іміджу України відбувається в умовах інформаційної війни. Російська Федерація активно використовує інструменти дезінформації, пропаганди та маніпуляцій з метою дискредитації України на міжнародній арені. У відповідь Україна впроваджує механізми стратегічних комунікацій, розвиває інформаційну безпеку та співпрацює з міжнародними партнерами у сфері протидії фейкам. Таким чином, боротьба за імідж стає складовою ширшого інформаційного протистояння.

Економічний та гуманітарний виміри також впливають на міжнародний імідж України. Отримання фінансової допомоги, інвестицій, військової підтримки та участь у програмах відбудови свідчать про високий рівень довіри до держави. Крім того, гуманітарна дипломатія, спрямована на підтримку постраждалого населення, сприяє формуванню позитивного образу України як держави, що дбає про своїх громадян і дотримується міжнародних гуманітарних норм.

Перспективи розвитку іміджу України на міжнародній арені пов'язані з подальшим зміцненням комунікаційної стратегії, розвитком цифрової дипломатії та інтеграцією у європейський і глобальний простір. Важливим завданням є збереження досягнутого рівня міжнародної підтримки, формування довгострокового позитивного образу та адаптація комунікаційних підходів до нових викликів.

Отже, імідж України під час війни зазнав глибокої трансформації, перетворившись на важливий інструмент зовнішньої політики та національної

стійкості. Він формується під впливом багатьох факторів — від діяльності державних інституцій до активності громадянського суспільства — і відіграє ключову роль у забезпеченні міжнародної підтримки, зміцненні партнерських відносин і просуванні України на глобальній арені. У сучасному світі ефективне управління іміджем є невід’ємною складовою успішної державної політики, особливо в умовах війни та глобальних трансформацій.

Список використаних джерел

1. Бурдяк В. І. Формування міжнародного іміджу України в умовах війни. *Політичні дослідження*. 2023. № 2. С. 34–41.
2. Головченко В. І. Інформаційна політика України в умовах воєнного стану. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 1. С. 56–63.
3. Дубов Д. В. Інформаційна безпека України в умовах гібридної війни. Київ: НІСД, 2023. 180 с.
4. Іщенко О. М. Публічна дипломатія України в умовах міжнародної підтримки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2023. Вип. 158. С. 12–19.
5. Кулеба Д. *Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот*. Київ: Книголав, 2024. 224 с.
6. Міністерство закордонних справ України. Офіційний вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2026).
7. Офіс Президента України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.president.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2026).
8. Таран О. С. Іміджева політика держави в умовах глобальних викликів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2022. № 38. С. 22–27.
9. Федоренко В. П. Протидія дезінформації як складова національної безпеки. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 101–107.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність «Політологія»
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ

У сучасних умовах глобалізації, політичних трансформацій та воєнних викликів особливого значення набуває проблема національної ідентичності як одного з ключових чинників політичної мобілізації суспільства. Для України це питання є особливо актуальним у контексті повномасштабної війни, що зумовила переосмислення цінностей, консолідацію громадян та формування нових моделей взаємодії між державою і суспільством.

Національна ідентичність визначається як усвідомлення індивідом своєї належності до певної нації, спільності історії, культури, мови, традицій і політичних цінностей. Вона виступає не лише культурною, а й політичною категорією, оскільки формує основи легітимності влади, визначає характер політичної участі та впливає на рівень громадянської активності. У цьому контексті національна ідентичність стає потужним мобілізаційним ресурсом, здатним об'єднувати суспільство перед обличчям зовнішніх і внутрішніх загроз.

Політична мобілізація є процесом залучення громадян до участі в політичному житті, що проявляється у різних формах — від участі у виборах до активної громадянської позиції, волонтерства, протестної діяльності чи підтримки державних інституцій. В умовах кризових ситуацій, зокрема війни, роль національної ідентичності як стимулу до мобілізації суттєво зростає. Вона формує почуття солідарності, відповідальності за долю держави та готовність до колективних дій.

В українському контексті після 2014 року, а особливо після 2022 року, спостерігається суттєве посилення національної ідентичності, що стало відповіддю на зовнішню агресію. Війна виступила каталізатором процесів самоідентифікації, сприяла консолідації суспільства та формуванню чіткої

громадянської позиції. Значна частина населення почала активніше ототожнювати себе з українською нацією, що проявляється у зростанні підтримки державних інституцій, армії, а також у готовності брати участь у волонтерських та оборонних ініціативах.

Важливу роль у формуванні національної ідентичності відіграють історична пам'ять, мова та культура. Вони виступають символічними маркерами, що забезпечують спадкоємність поколінь і формують спільний наратив. У період війни ці чинники набувають особливої ваги, оскільки сприяють протидії інформаційній агресії та зміцненню внутрішньої єдності суспільства. Активізація культурних практик, підтримка української мови, переосмислення історичного досвіду — усе це є складовими процесу політичної мобілізації.

Окремого значення набуває роль громадянського суспільства у формуванні та поширенні національної ідентичності. Громадські організації, волонтерські рухи, медіа та освітні ініціативи активно сприяють утвердженню спільних цінностей, формуванню патріотичної свідомості та залученню громадян до суспільно-політичної діяльності. Таким чином, громадянське суспільство виступає важливим посередником між державою та громадянами у процесі мобілізації.

Суттєвим фактором сучасної політичної мобілізації є також інформаційний простір. Цифрові технології та соціальні мережі створюють нові можливості для поширення ідей, координації дій та залучення громадян до політичних процесів. В умовах війни вони стають інструментом як мобілізації, так і протидії дезінформації. Формування національної ідентичності в цифровому середовищі дозволяє швидко об'єднувати значні групи населення навколо спільних цілей.

Разом із тим, процес формування національної ідентичності не є однорідним і може супроводжуватися певними викликами. Серед них — регіональні відмінності, вплив глобалізаційних процесів, інформаційні маніпуляції та політична поляризація. У цьому контексті важливим завданням

держави та громадянського суспільства є забезпечення інклюзивності національної ідентичності, яка б об'єднувала різні соціальні групи на основі спільних цінностей і принципів.

Національна ідентичність також відіграє важливу роль у легітимації політичної влади. Вона формує довіру до державних інституцій, сприяє підтримці реформ та забезпечує стабільність політичної системи. У воєнний період це особливо важливо, оскільки від рівня довіри до влади залежить ефективність управління та здатність держави протистояти викликам.

Таким чином, національна ідентичність виступає ключовим чинником політичної мобілізації, що забезпечує консолідацію суспільства, підвищує рівень громадянської активності та сприяє зміцненню державності. В умовах війни вона трансформується у потужний ресурс національної стійкості, який дозволяє об'єднувати зусилля громадян задля досягнення спільної мети — збереження суверенітету та територіальної цілісності держави. Подальший розвиток національної ідентичності має ґрунтуватися на принципах відкритості, демократичності та взаємоповаги, що є запорукою стабільного розвитку України у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: міркування щодо походження й поширення націоналізму. Київ: Критика, 2021.
2. Геллнер Е. Нації та націоналізм. Київ: Основи, 2020.
3. Головаха Є., Паніна Н. Українське суспільство: соціологічний моніторинг. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023.
4. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. Київ: Либідь, 2019.
5. Кресіна І. Національна ідентичність в умовах глобалізації. Київ: НІСД, 2022.
6. Малес Л. Ідентичність і політика: сучасні підходи. Київ: Видавництво КНУ, 2021.
7. Національний інститут стратегічних досліджень. Національна єдність як фактор стійкості держави. Київ, 2024.

8. Українське суспільство в умовах війни: виклики та трансформації. Київ: НАН України, 2023.

Шевчик Анастасія

здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальність 016 Спеціальна освіта. Логопедія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Україна як незалежна держава посідає важливе місце у сучасній системі міжнародних відносин, що зумовлено її геополітичним положенням, історичними особливостями розвитку та активною участю у міжнародних політичних процесах. В умовах трансформації глобального світового порядку та загострення безпекових викликів роль України на міжнародній арені суттєво зростає. Особливої актуальності це питання набуло після початку російської агресії у 2014 р. та повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р., що змінило архітектуру європейської та світової безпеки.

Після проголошення незалежності у 1991 р. Україна стала повноправним суб'єктом міжнародних відносин, отримавши міжнародне визнання та можливість формувати власну зовнішню політику. Основними пріоритетами зовнішньополітичного курсу держави стали утвердження суверенітету, інтеграція до європейського та євроатлантичного простору, розвиток стратегічного партнерства із провідними державами світу та участь у міжнародних організаціях. Україна є членом Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі та інших міжнародних структур, що забезпечує її активну участь у міжнародному політичному діалозі.

Геополітичне розташування України між Західною Європою та пострадянським простором визначає її стратегічне значення для міжнародної системи безпеки. Україна виступає важливим транзитним коридором енергетичних ресурсів, торговельних потоків та комунікацій між Європою й Азією. Водночас саме геополітичне положення стало одним із чинників підвищеного зовнішнього тиску на державу з боку Російської Федерації, яка прагне відновлення свого впливу на пострадянському просторі.

Повномасштабна війна РФ проти України стала визначальним фактором трансформації міжнародних відносин у XXI столітті. Україна фактично перетворилася на ключовий елемент глобальної системи безпеки та центр міжнародної уваги. Російська агресія актуалізувала питання дотримання норм міжнародного права, захисту державного суверенітету та принципу територіальної цілісності держав. Унаслідок війни значно посилилася міжнародна підтримка України з боку демократичних держав світу, насамперед країн Європейський Союз та Організація Північноатлантичного договору.

Європейська інтеграція стала одним із ключових напрямів зовнішньої політики України. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також отримання статусу кандидата на членство у Європейському Союзі у 2022 р. свідчать про стратегічний вибір держави на користь демократичних цінностей, верховенства права та політичної модернізації. Євроінтеграційний курс сприяє реформуванню державних інституцій, адаптації законодавства до європейських стандартів та посиленню міжнародного авторитету України.

Важливу роль у системі міжнародних відносин відіграє також дипломатична діяльність України. Українська дипломатія активно працює над консолідацією міжнародної підтримки, зміцненням санкційної політики проти РФ, залученням гуманітарної та військової допомоги, а також просуванням української позиції у світовому інформаційному просторі. Значного розвитку набуває публічна дипломатія, яка сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу України та популяризації української культури, історії й національної ідентичності.

Крім безпекового аспекту, Україна посідає важливе місце у глобальних економічних процесах. Держава є одним із провідних експортерів аграрної продукції, що особливо проявилось під час світової продовольчої кризи, спричиненої війною. Блокування українських морських портів мало негативний вплив на міжнародні ринки продовольства, що підтвердило вагомe значення України для забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Отже, Україна є важливим суб'єктом сучасної системи міжнародних відносин, роль якого суттєво зросла в умовах глобальних безпекових трансформацій. Сучасна Україна не лише захищає власний суверенітет, а й виступає форпостом демократичних цінностей, міжнародного права та європейської безпеки. Подальший розвиток держави, успішна європейська інтеграція та зміцнення міжнародного партнерства визначатимуть її місце у новій архітектурі світового порядку.

Список використаних джерел

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2023. – 328 с.
2. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Навчальний посібник Київ : Либідь, 2005. - 576 с.
3. Розенфельд Ю.М., Герасіна Л.М., Осипова Н.П. Політологія. Підручник. – Харків, 2011. – 479 с.

Шаповалов Олександр

здобувач 4 курсу

першого (бакалавр) рівня вищої освіти
спеціальності «Міжнародні відносини»

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

**ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ДІАСПОРИ У ДИПЛОМАТИЧНИХ
ПРОЦЕСАХ**

У сучасних умовах глобалізації, зростання мобільності населення та посилення транснаціональних зв'язків роль діаспори у міжнародних відносинах істотно зростає. Діаспорні спільноти стають важливими суб'єктами публічної та культурної дипломатії, сприяють формуванню позитивного іміджу держави, захисту її національних інтересів та розвитку міжнародного співробітництва. Взаємодія держави та діаспори у дипломатичних процесах є складним багаторівневим явищем, що поєднує політичні, економічні, культурні та інформаційні аспекти.

Діаспора виступає своєрідним «мостом» між державою походження та країнами проживання, забезпечуючи ефективну комунікацію та просування національних інтересів на міжнародній арені. Через мережу громадських організацій, культурних центрів, освітніх установ та бізнес-структур представники діаспори здатні впливати на громадську думку, політичні рішення та міжнародні процеси в країнах перебування. Це особливо актуально в умовах гібридних загроз, інформаційної війни та необхідності зміцнення міжнародної підтримки держави.

Одним із ключових напрямів взаємодії держави з діаспорою є публічна дипломатія. Діаспора активно залучається до реалізації культурних, освітніх та інформаційних проєктів, що сприяють популяризації національної культури, мови та історії. Через культурні заходи, виставки, фестивалі та освітні ініціативи формується позитивний образ держави, підвищується її впізнаваність і авторитет у світі. Таким чином, діаспора стає важливим інструментом «м'якої сили», що доповнює традиційні дипломатичні механізми.

Важливим аспектом є політична взаємодія, яка проявляється у лобіюванні інтересів держави в органах влади країн проживання. Діаспорні організації можуть впливати на прийняття рішень щодо санкційної політики, міжнародної допомоги, підтримки реформ та інтеграційних процесів. Особливо значущою така діяльність є в умовах воєнних конфліктів, коли міжнародна підтримка стає критично важливою для держави. У цьому контексті діаспора виступає активним

актором дипломатичних процесів, здатним мобілізувати ресурси та формувати політичний порядок денний.

Економічний вимір взаємодії держави та діаспори також має суттєве значення. Діаспора сприяє залученню інвестицій, розвитку торговельно-економічних зв'язків, трансферу технологій та інновацій. Представники бізнес-спільнот діаспори можуть виступати партнерами у реалізації міжнародних проєктів, підтримувати розвиток підприємництва та сприяти інтеграції держави у глобальні економічні процеси. Крім того, грошові перекази трудових мігрантів є важливим джерелом фінансової стабільності та розвитку національної економіки.

Не менш важливим є гуманітарний та соціальний аспект взаємодії. Діаспора активно долучається до реалізації благодійних ініціатив, підтримки освітніх і медичних проєктів, надання гуманітарної допомоги. У кризових ситуаціях, зокрема під час воєнних конфліктів, саме діаспора часто стає одним із ключових джерел підтримки для держави та її громадян. Така діяльність сприяє зміцненню соціальної солідарності та формуванню глобальної спільноти, об'єднаної спільними цінностями та ідентичністю.

Разом з тим, ефективна взаємодія держави та діаспори потребує належного інституційного забезпечення. Важливу роль відіграють державні органи, відповідальні за співпрацю з діаспорою, дипломатичні представництва, а також спеціалізовані програми та стратегії. Необхідним є формування чіткої державної політики щодо діаспори, яка б враховувала її потенціал та сприяла розвитку партнерських відносин. Важливим напрямом є цифровізація взаємодії, використання сучасних інформаційних технологій для комунікації, координації та реалізації спільних проєктів.

Водночас існують і певні виклики у взаємодії держави та діаспори. Серед них можна виокремити різноманітність діаспорних спільнот, відмінності у політичних поглядах, асиміляційні процеси, а також обмеженість ресурсів для підтримки системної співпраці. Крім того, важливо враховувати ризики політизації діаспори та можливість використання її потенціалу в інтересах третіх

сторін. Це потребує зваженого підходу, побудованого на принципах довіри, відкритості та взаємної вигоди.

Особливого значення взаємодія держави та діаспори набуває для України в умовах війни та європейської інтеграції. Українська діаспора відіграє важливу роль у формуванні міжнародної підтримки, протидії дезінформації, просуванні українського питання на міжнародному рівні. Активна позиція діаспори сприяє зміцненню дипломатичних зусиль держави, розширенню кола партнерів та підвищенню ефективності зовнішньої політики.

Взаємодія держави та діаспори у дипломатичних процесах є важливим фактором сучасних міжнародних відносин. Вона сприяє реалізації національних інтересів, зміцненню міжнародного авторитету держави та розвитку багатовекторного співробітництва. Ефективність цієї взаємодії залежить від рівня інституційної підтримки, узгодженості дій та готовності до партнерства. У перспективі розвиток співпраці з діаспорою має стати одним із пріоритетів державної політики, що забезпечить посилення позицій держави у глобальному світі.

Узагальнюючи, слід зазначити, що взаємодія держави та діаспори є важливим і багатовимірним елементом сучасних дипломатичних процесів. Діаспора виступає не лише носієм національної ідентичності за кордоном, але й активним учасником формування міжнародного іміджу держави, просування її інтересів та зміцнення позицій на світовій арені. Її участь охоплює політичну, економічну, гуманітарну та інформаційну сфери, що робить співпрацю з нею стратегічно важливою для державної політики.

Ефективність такої взаємодії значною мірою залежить від рівня інституційної підтримки, наявності чіткої державної стратегії та розвитку партнерських відносин, заснованих на довірі та взаємній зацікавленості. Водночас необхідно враховувати існуючі виклики, зокрема різноманітність діаспорних спільнот і вплив зовнішніх факторів, що потребує зваженого та системного підходу.

Для України в умовах війни та активних євроінтеграційних процесів співпраця з діаспорою набуває особливого значення, оскільки вона сприяє консолідації міжнародної підтримки, протидії інформаційним загрозам та посиленню дипломатичних зусиль держави. У перспективі розвиток взаємодії з діаспорою має залишатися одним із ключових напрямів зовнішньої політики, що сприятиме зміцненню міжнародного авторитету України та ефективному захисту її національних інтересів.

Список використаних джерел

1. Антонюк О. В. Діаспора як чинник зовнішньої політики держави // Політичне життя. 2022. № 3. С. 45–52.
2. Біланюк Л. Українська діаспора та культурна дипломатія: сучасні виклики. Київ: Наукова думка, 2023. 212 с.
3. Гайдуцький А. П. Міграційний капітал: теорія, методологія, практика. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2022. 368 с.
4. Дорошко М. С. Публічна дипломатія України: теорія і практика. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2022. 256 с.
5. Зовнішня політика України: стратегічні пріоритети / за ред. В. А. Манжоли. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2023. 304 с.
6. Коваль І. М. Роль діаспори у формуванні міжнародного іміджу держави // Міжнародні відносини. 2024. № 1. С. 78–85.
7. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2022. 384 с.
8. Литвин В. М. Державна політика щодо діаспори: сучасні підходи // Державне управління: теорія та практика. 2023. № 2. С. 112–120.
9. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 408 с.
10. Міністерство закордонних справ України. Стратегія публічної дипломатії України на 2021–2025 роки. Київ, 2021. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2026).

11.Павленко О. І. Українська діаспора в глобальному світі: політичний та соціокультурний вимір. Київ: НІСД, 2023. 276 с.

Шмачков Костянтин

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність «Політологія»
ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка»

ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасному інформаційному суспільстві дезінформація стала одним із ключових викликів для державної безпеки, демократичних інститутів і суспільної стабільності. Поширення неправдивої або маніпулятивної інформації здатне впливати на політичні процеси, громадську думку та міжнародні відносини. В умовах війни для України проблема дезінформації набуває особливої актуальності, оскільки вона використовується як інструмент інформаційної агресії.

Ефективна протидія дезінформації потребує комплексного підходу, який поєднує державну політику, діяльність громадянського суспільства та підвищення рівня медіаграмотності населення. Дезінформація являє собою свідомо створену та поширену неправдиву інформацію, метою якої є введення в оману, маніпуляція свідомістю та вплив на поведінку людей. Вона може поширюватися через традиційні медіа, соціальні мережі, месенджери та інші цифрові канали.

Вплив дезінформації є багатовимірним. Вона підриває довіру до державних інституцій, сприяє соціальній напрузі, викликає панічні настрої та може впливати на результати політичних рішень. У контексті війни

дезінформація використовується для деморалізації населення, дискредитації державної влади та формування вигідного для агресора інформаційного поля.

Держава відіграє ключову роль у формуванні системи протидії дезінформації. Основними напрямками державної політики є розроблення нормативно-правової бази, створення спеціалізованих інституцій та впровадження механізмів інформаційної безпеки.

В Україні реалізуються заходи, спрямовані на: моніторинг інформаційного простору; оперативне спростування фейкових повідомлень; розвиток стратегічних комунікацій; співпрацю з міжнародними партнерами; підтримку незалежних медіа. Важливим аспектом є також інтеграція України до європейського інформаційного простору та гармонізація політики протидії дезінформації з міжнародними стандартами.

Громадянське суспільство відіграє не менш важливу роль у боротьбі з дезінформацією. Недержавні організації, журналісти, експертні спільноти та активісти здійснюють незалежний моніторинг інформаційного простору, викривають фейки та поширюють достовірну інформацію.

Суттєвим внеском громадянського суспільства є розвиток фактчекінгових ініціатив, медіаосвітніх програм та підвищення рівня критичного мислення населення. Завдяки цьому формується стійкість суспільства до інформаційних маніпуляцій.

Особливістю українського досвіду є активна взаємодія держави та громадянського суспільства, що дозволяє створити ефективну систему протидії інформаційним загрозам.

Ефективна протидія дезінформації можлива лише за умови тісної співпраці між державними інституціями та громадянським суспільством. Така взаємодія сприяє підвищенню довіри до інформації, забезпечує прозорість комунікації та дозволяє оперативно реагувати на інформаційні загрози.

Серед ключових форм співпраці можна виділити: спільні інформаційні кампанії; обмін аналітичною інформацією; підтримку незалежних медіа; розвиток освітніх програм з медіаграмотності.

Попри значні досягнення, протидія дезінформації стикається з низкою викликів. Серед них — швидкість поширення інформації в цифровому середовищі, використання новітніх технологій маніпуляції, інформаційна переважаність населення та складність регулювання соціальних мереж. Перспективи розвитку полягають у вдосконаленні державної політики, розвитку цифрових технологій виявлення дезінформації, підвищенні рівня медіаграмотності та зміцненні міжнародного співробітництва.

Протидія дезінформації є важливим елементом національної безпеки та демократичного розвитку держави. Вона потребує комплексного підходу, що поєднує державну політику та активну участь громадянського суспільства. Український досвід демонструє, що ефективна боротьба з дезінформацією можлива за умов координації зусиль різних акторів, розвитку стратегічних комунікацій та підвищення рівня інформаційної культури населення.

Список використаних джерел

1. Бондаренко С. В. Дезінформація як загроза інформаційній безпеці. – Київ: НІСД, 2023.
2. Дзьобань О. П. Інформаційна безпека: сучасні виклики. – Харків: Право, 2022.
3. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації в Україні. – Київ: НІСД, 2022.
4. Європейська Комісія. Боротьба з дезінформацією: сучасні підходи. – Брюссель, 2023.
5. Іванов В. Ф. Медіаграмотність та протидія фейкам. – Київ: АУП, 2024.
6. Коваль О. О. Інформаційна політика держави в умовах війни. – Київ: НАДУ, 2023.
7. Литвиненко О. В. Інформаційні загрози національній безпеці України. – Київ: НІСД, 2022.
8. Почепцов Г. Г. Інформаційні війни та дезінформація. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2023.
9. Ситник Г. П. Державна інформаційна політика. – Київ: НАДУ, 2024.
10. Шевченко О. В. Інформаційна безпека держави. – Київ: КНЕУ, 2023.

Штокало Максим
здобувач 3 курсу
першого (бакалавр) рівня вищої освіти
спеціальність Політологія
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

КРИЗОВА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, зумовила формування якісно нового типу зовнішньополітичної діяльності - кризової дипломатії. Вона стала відповіддю на безпрецедентні виклики, що постали перед державою, і перетворилася на ключовий механізм забезпечення міжнародної підтримки, координації дій із партнерами та протидії агресору на глобальному рівні.

Кризова дипломатія України являє собою комплекс оперативних, гнучких і цілеспрямованих дій, спрямованих на реагування на загрози в умовах війни. Її основною характеристикою є поєднання швидкості ухвалення рішень із високим рівнем координації між державними інституціями та міжнародними партнерами. На відміну від традиційної дипломатії, кризова дипломатія функціонує в умовах постійної невизначеності, що потребує адаптивності та інноваційних підходів.

Одним із ключових інструментів кризової дипломатії є багатостороння взаємодія. Україна активно використовує міжнародні платформи, зокрема Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз та НАТО, для мобілізації політичної, економічної та військової підтримки. У межах цих інституцій просуваються резолюції, санкційні ініціативи та програми допомоги, що сприяють зміцненню міжнародної коаліції на підтримку України.

Важливим елементом є двостороння дипломатія, яка дозволяє оперативно досягати конкретних домовленостей із ключовими партнерами. У цьому контексті особливу роль відіграє діяльність Міністерство закордонних справ України, яке координує переговорні процеси, забезпечує комунікацію та сприяє укладенню міждержавних угод у сфері безпеки, економіки та гуманітарної допомоги.

Окрему увагу слід приділити інструментам публічної та цифрової дипломатії. Президент України Володимир Зеленський став одним із ключових акторів глобального інформаційного простору, використовуючи онлайн-виступи, соціальні мережі та прямі звернення до парламентів іноземних держав. Це дозволило значно посилити міжнародну підтримку та сформувати позитивний імідж України як держави, що бореться за демократичні цінності.

Суттєвим інструментом кризової дипломатії є санкційна політика. Україна виступає активним ініціатором посилення економічного тиску на Російську Федерацію, координуючи свої дії з партнерами. Запровадження санкцій охоплює фінансовий, енергетичний, технологічний та інші сектори, що сприяє обмеженню ресурсної бази агресора.

Крім того, важливе місце займає гуманітарна дипломатія, спрямована на залучення міжнародної допомоги для підтримки цивільного населення, відновлення інфраструктури та вирішення соціальних проблем. Це включає координацію з міжнародними організаціями, благодійними фондами та урядами інших держав.

Ефективність кризової дипломатії України проявляється у кількох вимірах. По-перше, це безпрецедентний рівень міжнародної підтримки, що включає військову, фінансову та гуманітарну допомогу. По-друге, це консолідація міжнародної спільноти навколо принципів міжнародного права та підтримки територіальної цілісності України. По-третє, це підвищення ролі України як активного суб'єкта міжнародних відносин.

Водночас кризова дипломатія стикається з низкою викликів, серед яких — втома партнерів від війни, конкуренція з іншими глобальними кризами та

необхідність підтримання стабільного рівня міжнародної уваги. Це потребує подальшого вдосконалення дипломатичних інструментів, посилення стратегічних комунікацій та розвитку нових форматів міжнародної взаємодії.

Таким чином, кризова дипломатія стала невід'ємною складовою зовнішньої політики України в умовах війни. Вона поєднує різноманітні інструменти впливу, забезпечує ефективну мобілізацію ресурсів та сприяє зміцненню позицій України на міжнародній арені. Її подальший розвиток є важливою умовою успішного протистояння агресії та відновлення держави.

Список використаних джерел

1. Європейський Союз. EU support to Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europa.eu>
2. Копійка В., Шинкаренко Т. Зовнішня політика України в умовах глобальних змін. – Київ, 2022.
3. Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua>
4. Національний інститут стратегічних досліджень. Україна у системі міжнародної безпеки: аналітична доповідь. – Київ, 2023.
5. НАТО. Relations with Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nato.int>
6. Організація Об'єднаних Націй. Documents on Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org>
7. Перепелиця Г. Сучасні виклики міжнародній безпеці. – Київ, 2023.

